

CEMAL NAR

İNANÇTA ARINMA

Yayınevinin Kitap Tanıtımı.

İthaf:

Eserlerinden istifade ile kendilerine düşüncemiz ve dâvâmız adına minnet ve şükran duyduğumuz çağımızın büyük mütefekkirlerinden Seyyid Kutup ve Muhammed Kutup kardeşlere, hürmet ve muhabbetlerimizle...

Cemal Nar

CEMAL NAR:

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş/ Hartlap'ta doğdu. 1973 de Diyarbakır İmam Hatip Lisesini, 1977 de Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve aynı yılda Andırın Lisesine din dersi öğretmeni olarak atandı. 1980 de geldiği Kahramanmaraş'ta Arapça ve İslamî ilimlerde özel dersler aldı ve uzun yıllar İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretim, değişik yerlerde irşad ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003 yılında emekli oldu. Halen okuma, yazma, irşad ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir.. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Yazar hakkında daha fazla bilgi için www.cemalnar.com isimli internet sitesine bakılabilir.

Yayınlanmayı bekleyen bir çok eseri olan yazarın yayınlanmış eserleri şunlardır:

- 1-Anılar ve İbretler
- 2-Bu Sistemden İslama
- 3-İslamlaşma Bilinci
- 4-İslam Sancısı
- 5-Arş Gölgesi
- 6-Tasavvufun Anahtarı
- 7-Alimin Önderliği
- 8-İslam'da Devlet Ve Siyaset
- 9-İlim Ve Özgürlük
- 10-İlim Ve İktidar
- 11- İmanın Kıymeti Ve Korunması
- 12- İman Ve Etkisi
- 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf
- 14- İnançta Arınma

İçindekiler

Önsöz

ı. bölüm: inançta arınma

İman Ve Mü'min
Mü'minin Amacı
İnsanın Üstünlüğü
İbadet, İtaat, Kurbiyyet
Tek Mabud
İbadetin Kapsamı
İbadetin Amacı

ii. bölüm: inançta kirlenme

Küfür Ve Kafir
Şirk Ve Müşrik
Nifak Ve Münafik
İrtidat Ve Mürted
 Tarifi
 Kur'an'da İrtidat
 Sünnette İrtidat
 İrtidatın Şartları
 İrtidatın tesbiti
 İrtidatın Cezası
 İrtidat'ın Hukukî Sonuçları
 İbadet ve Amellerde
 Suç ve Cezalarda
 Medeni Durumlarda
 Mali Durumlarda
 İrtidatın Oluş Sebepleri
Tekfir
 Sahih İmanın Şartları
 En Önemli Mesele

Hassas Bir Konu
Yararlı Ve Zararlı Yanları
Müslümanı Tekfir

Çağdaş İrtidat
Sevgide Kirlenen İman
Yasamada Kirlenen İman
Yargıda Kirlenen İman
Yürütmede Kirlenen İman
Sonsöz
Kaynaklar

Önsöz

Geçen asrın başlarında maalesef başta Osmanlı olmak üzere İslam Ülkeleri siyaseten mağlup olmuştur. Bunun sonuncu olarak İslam devleti gitmiş, hilafet gitmiş,¹ şeriat gitmiş, ümmet param parça olmuştur.

“Mağluplar galipleri taklit eder” kuralını bilirdik amma, “galipler mağlupları taklit eder” kanununu (!) bilmezdik. Osmanlı’nın yerine yerleşen yeni devlet, ülkesini işgal eden düşmanlarını yurttan kovdu ama, savaş bittikten sonra onları taklit etmeye başladı!.. Tarihte görülmemiş birşeydi bu. Nitekim ardından da tarihte hiç görülmemiş nice acıib garaip işler oldu.

Bir millet kendini, yani kendi dinini, medeniyetini, kültürünü, hukukunu, örfünü, adetini, ahlakını, an’anesini, hatta kılığını, kıyafetini, yazısını, ölçülerini, kısacası topyekun benliğini ve tarihini inkar ederek, düşmanlarınınkini alıyordu. Peki ama, kim galip, kim mağluptu?... Bunun bir örneği var mıydı dünyada? Olması da mümkün müydü?

Adam boşuna dememiş “ah şu çılgın türkler” diye...

¹ “Saltanat gitmiş” diyeceğimizi zannedenler, ancak İslam’ı bilmeyenlerdir. İslam, her türlü diktatörlüğe, monarşiye, aristokrasiye, tabi ki bu arada padişahlık, saltanat ve veliahtlık rejimlerine de karşıdır. Asr-ı saadette saltanat yoktur. Bu, sonradan Emevilerle gelen ve İslam’a çok büyük bir darbe vuran talihsiz bir bid’at, çirkin bir bela, kara bir musibettir. Bu konuyu “İslam’da Devlet Ve Siyaset” kitabımızda geniş olarak anlattık. Bu böyleyken müslümanları “saltanat istemekle” suçlamak, eğer cahillik değilse, kurnaz bir iftiradır. Evet, padişahlık gitti diyorlar. Aman geri gelmesin. Ama sahiden gitti mi? Yoksa her kurumda ruhu aynen devam mı ediyor?

Bu hallere düşen bir milletin “acemi çaylak” durumuna düşmemesi mümkün müydü? Bunun sonucu ise malesef cehalet gelmiş, irtidat gelmiş, ayrılık gelmiş, fakirlik, geri kalmışlık gelmiş, zillet gelmiştir. Ümmet darma dağınık ve per perişan. Tarihin hiç devrinde görülmeyen toplu irtidadlar yaşanmıştır bu çağda maalesef. Nedevi'nin değdi gibi “bir irtidad ki karşısında Ebu Bekir yok”¹

Özellikle yetişen yeni nesiller, koyu bir cehalet içinde kalmıştır. İsimleri Müslüman ismi, gönüllerinde İslam da var. Ama bilmeden imanlarının sıhatine aykırı inanç, söz ve işler sebebiyle dinden çıkarak kafir olmuşlardır, ama ne yazık ki farkında bile değiller. İslam dışı dinlerin, sistemlerin bayraklarını kaldırıyor, ilke ve ideolojilerine sahip çıkıyor, bunun için çalışıyor, hatta ölüyor, öldürüyorlar da, dinden dönmenin, kafir olmanın, yani irtidad'ın farkında bile değiller. Bu cehalet yüzünden bu mürtedlere kimse “mürted” muamelesi de yapmıyor. Bu açıdan bakarak bu kitabın adını “Müslüman Kafir” koymak istedik ama, içini okumayanları ürkütmek istemediğimizden vazgeçtik.

Bu acı olanlardan sonra gerçek Müslümanlar azınlıkta kalmışlar. Susturulmuşlar, sindirilmişler, korkutulmuşlar, ezilmişler. Gerçek adlarıyla kimse çağırıyor onları. Onların adı artık gerici, yobaz, mürteci, dinci, aşırı dinci, kökten dinci, fundamentalist, fitneci, fanatik, radikal, marjinal, takunyali, çemer sakallı, üfürükçü, tarikatçı, humeynici vs. vs. olmuş...

Ortamı böylesine çamurlaştırın iç ve dış emperyalist güçler ve yerli piyonlar, oyunu kurmuşlar ve dizginleri ellerinde tutuyorlar. Tabi ki amaçları sömürüyü devam ettirmek. Alın terini, emeğin bereketini ve ümmetin servetlerini sömürmek ve semirmek.

Sömürme ve semirmelerine engel olacağını düşündükleri İslam'ın, o aziz dinin insanlarla buluşmasına sürekli engel çıkarmaktadırlar. Görünmez bir işgalin, kültür emperyalizminin farkında olanlar ise, öz yurtlarında garip, öz vatanlarında paryadır. Aldıkları eğitimle tektipleştirilen yobaz kafalardaki ve beyinlerdeki hegomanya, insanları kendi kafalarından ve beyinlerinden, yani fonksiyonunu kullanarak ondan yararlanmaktan yoksun bırakmıştır. İnsanlar artık kendi gözleriyle görmüyor, kendi kulakları ile işitmiyor, kendi beyinleriyle düşünmüyorlar...

¹ Ebu'l Hasen Ali en-Nedevî, yeniden İslama, s. 167

Bu yangını söndürmek için hayatlarını ortaya koyan alimler, mürşitler, rehberler ortaya çıktı hamdolsun. Kimse onları ilmen yenemedi. Sadece siyaseten yenilmişlerdi. Ezildiler, ama maglup edilemediler. Ümmetimizin tabii önderleri olan alimlerimiz ve mürşitlerimiz, örneğini Kur'an'da gördüğümüz bir cihada girdiler kahramanca. Gözlerinde ne dünya vardı onların, ne de ukba. Hep başkaları için yaşadılar. Ama bir şeyin farkındaydılar. İnsanlığa yapılacak en büyük hizmet, onlara imanı anlatmaktır. İnsanla İslam'ı buluşturmak. Her şey buna feda edilmeli, tevhid mücadelesi sürdürülmeli idi. Hamdolsun kısmen başardılar da bunu.

Çağın Ebu Bekir'leri, Ömerleri, Musab'ları, Halid'leri yeniden yetiştiriyor ve "Yeniden İslam'a" diyorlardı. Dünyanın dört bir yanında İslam'ın bayrakları yeniden göklerdeydi. Cehalet ilimle, korkaklık imanla aşılıyordu. Örnek alınan Asr-ı saadetin zaten iki temeli vardı. Birincisi; İslam'dı, Kur'an'dı. İkincisi de, ona tam inanan ve onu tam yaşayan ashab-ı kiramdı.

Çağımıza gelince, Kur'an kaybolmamıştı. Kıyamete kadar kaybolmayacak da. İşte ona tam inanan ve onu yaşamaya çalışan insanları da yetiştiriyordu. Diriliş başlamıştı. Buna her müslüman katkıda bulunmalıydı. Alimler insan yetiştirerek, yazarak, konuşarak; zenginler taşıyı, tuğlasını alarak; işçiler onları taşıyarak; ustalar yerlerine koyarak... İslam binası yeniden kurulmalıydı. Tıpkı aşkla, şevkle, imanla ve heyecanla Medine'de Mescid-i Nebi kurulur gibi.

Eğer bu eser bu yolda bir katkıda bulunursa, binada bir kumla da olsa bir etkisi olursa, ya da kutsal yapıya bir tuğla olarak konulursa, kalbinde yatan hizmet amacı yerini bulmuş olacaktır. Bu mütevazı esere emeği geçen herkese yürekten teşekkür ederim. Allah kendilerinden razı olsun.

Amacımız Allah'tır. Aradığımız O'nun rızasıdır. Korktuğumuz ayrılıktır. Mazi muhteşem, âtî parlaktır. Ümit kesen, ye'se düşen ancak ahmaktır. Bize gereken sebeplere sarılmaktır. Zafer Allah katındadır. O bize yeter, ne güzel velidir O, ne güzel vekildir.

1989 yılında yazıp bir kenara koyduğumuz ve bu gün yeniden okuyarak güncellediğimiz bu mütevazı eser, "İman" serisinin ikinci kitabıdır. Aynı zamanda yazdığımız ikinci kitabımızdır. Yine 1989 yılında yazılan ve ancak 2008 de yeniden gözden geçirilerek basılan birinci kitap "İnancın Kıvancı", daha önce yayınlanmıştı. "İman ve Etkisi" kısa bir akaid risalesidir ve hazırdır. İmanın insanın kişiliğini

ilmik ilmik dokuması da ayrı bir kitapta işlenecektir. Hayırlı planlarımız için Rabbimizden iyi niyet, ihlas ve başarılar dileriz.

Yazılımından basım ve dağıtımına kadar kitaba emeği geçen herkese hürmet, muhabbet ve teşekkürlerimi sunarım.

Hamdolsun her halükarda alemlerin Rabbi olan Allah Teala'ya...

Cemal NAR
Ağustos 1994
Kahramanmaraş

I. BÖLÜM: İNANÇTA ARINMA

İman Ve Mü'min

“İmanın Kıymeti Ve Korunması” kitabımızda iman hakkında derli toplu bilgiler vermiş, imanın dünyada ve ahirette fert ve toplumlara sağladığı değerler ve faydalar açısından kadir ve kıymetini anlatarak, korunması üzerinde durmuştuk. O kitabımızın devamı sayılan bu eserde de, imanın değerini ve kıymetini bilememe ve onu ilim, amel, tebliğ ve cihat ile koruyamama karşısında yaşanan inançtaki kirlenmeyi ve o kirlenmeden arınmayı anlatırken, konuya bir giriş, bir ön hazırlık olarak burada iman, akaid, İslam, ibadet, taat ve kurbıyyet hakkında kısa bir bilgi tazelemesi yapmayı yararlı gördük.

Akaid, İslam dininde kalben kabul edilip kesinlikle inanılması gereken iman esaslarını inceleyen ilimdir.

Konusu bütün iman esaslarıdır.

Gayesi, insanın kalbine imanı yerleştirmek ve onu her türlü inançsızlık, inkar, şüphe ve tereddütlerden kurtararak, manen güçlü ve huzurlu bir şekilde dünya ve ahiret saadetine erdirmektir.

Bilindiği gibi bireyleri inançlı, sağlam karakterli, ahlaklı, faziletli, temiz kalpli, iyi niyetli, faydalı, çalışkan ve verimli insanlardan meydana gelen toplumlar da aynı şekilde mutlu, güçlü ve verimli olurlar.

İman, inanmak, tasdik etmektir. Buna göre iman, son peygamber Hz. Muhammed'in (as) “İslam Dini” adı altında Allah Teala katından getirdiği haberlerin, dini esas ve hükümlerin hak ve

doğru olduğuna kalbten kesin olarak inanmak, gönülden benimseyip bağlanmak ve bütün bunları dil ile ifade etmektir. Buna “icmalı iman” diyoruz.

“Tafsili iman” ise, başta imanın altı şartı olmak üzere, Peygamberimizin (as) Allah katından bildirdiği, Kur’an ve mütevatir sünnetle sabit olan ve dinen inanılması zaruri bulunan bütün haber, esas ve hükümlerin her birine ayrı ayrı, Allah ve peygamberinin muradına uygun bir şekilde kesin olarak inanmaktır. Doğrusu bunun için de araştırmak ve yeterince ilim elde etmek gerekir.

Buna göre **Mü’min**, Hz. Muhammed’in (as) Allah katından getirdiği haberlerin, dini esas ve hükümlerin hak ve doğru olduğuna kesin olarak inanan, gönülden benimseyip bağlanan ve bütün bunları dili ile açık seçik ifade eden insandır.

Bir insan, inanılması zaruri olan bu esaslara ya inanır, ya da inanmaz. İkisi arasında kalan şek, şüphe ve tereddütler, yok hükmündedir. Kur’an ve Sünnette bildirilen bu iman esaslarının neler olduğu bellidir. Bunların bir kısmını çıkarıp atmaya veya ekleyip artırmaya bizim hakkımız da yetkimiz de yoktur.

Bu iki sebepten dolayı iman artma ve eksilme kabul etmez. Ama fazilet ve sevab cihetinden, kuvvetlilik ve zayıflık bakımından insanların imanları arasındaki farklılık anlamında artma ve eksilme olabilir. Herhalde hiç kimse kuvvet ve zayıflık bakımından kendi imanı ile Hz. Muhammed’in, Hulefa-i Raşidin’in veya aşere-i mübeşşere’nin imanını bir tutamaz.

Amel, imandan bir cüz, bir parça değildir. Bunun için farzları yapmamak veya haramlardan kaçmamak suretiyle büyük günahları işleyenler, yaptıklarını helal sayıp güzel görmedikçe, dinden çıkmış olmazlar. Ne var ki İslam’ı yaşamamak, imanı zayıflatır. Böyle bir imanın bir gün yok olmasından korkulur. Bu gibi insanlara düşen, ertelemeyen, hemen tövbe ederek Allah (cc.)’a dönmektir. Şüphesiz pişmanlık ateşiyle içi yanarak O’na dönenler, karşılarında memnun olan ve kulunu bağışlamayı seven bir Rab ile karşılaşacaklardır.

İman bakımından insanlar üç kısımdır: **Mü’min**, **kafir** ve **münafık**. Bir de **mürted**, yani Müslüman olduktan sonra dininden dönen var asıl inceleyeceğimiz. Mümin hariç diğerleri inançta kirlenmeyi yaşayanlardır. Mü’mini burada kısaca hatırlattık. İkinci bölümde ise kafir, müşrik ve münafık hakkında

yeterince, mürted hakkında ise biraz daha uzunca olarak bilgi sunacağız. Şimdi inanç bakımından bu insan çeşitlerinin farklılığının altında yatan ana sebepleri biraz eşeleyelim.

Mü'minin Amacı

"Yeryüzüne geliş gayemiz nedir? Niçin varız? Varoluştan amaç ne?" gibi sorulara, filozoflar, düşünürler, beyinlerini çatlatırcasına cevap arar ve bir türlü bulamazken, bulamamanın intiharlara kadar varan bunalımını birey, aile ve toplumla beraber yaşarlarken, her müslüman gayet açık seçik, kesin ve mutmain olarak rahatlıkla şu cevabı verir: "Allah'a ibadet için varız."

Çünkü Allah Teala "Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım" ¹ buyurmaktadır.

Evet, insanın yaratılmasından, var edilmesinden aslî amaç, yeryüzüne kendisinin halifesi olarak gönderildiği Allah'ı bilmesi, sevmesi, sayması ve bunların nasıl olacağını anlatan dinini yaşaması ve yaymasıdır. Bir başka ifadeyle Allah Teâlâ'ya iman ve ibadet etmesi, onun emir, yasak ve tavsiyelerinden oluşan dinini, düzenini yaşaması ve yaşatmasıdır. Biz buna "takva" diyoruz. Takva, yani korunma. Yani, Allah Teâlâ'ya iman ve ibadet ederek, emir ve yasaklarını, yani kanunlarını yaşayarak, iyi huylarla süslenip kötü huylardan uzaklaşarak ahlakını güzelleştirip hem bu dünyada, hem de öbür dünyada mutluluğu yakalaması ve bunlar olmasaydı kendisine gelecek olan eza, bela, cefa ve cezadan korunması, kurtulmasıdır. Sorumluluk bilincinin yaşama geçmesi yani.

Bütün bunları yaparken talî bir amacı daha vardır insanın. O da, yaşamasına yardımcı olması için dünyayı imar etmesidir. Zaten, yeryüzünde bunları gerçekleştirecek kabiliyet ve ehliyyette yaratılan tek varlık da insandır. Evet, bireysel amacımız yukarda ifade edilen takvayı yakalayarak takvalı - müttaki bir müslüman olmaktır.

Ümmet olarak amacımız ise, kendi vatanımızda Allah'ın ezeli ve ebedî biricik dini olan İslam'ın hayata hakim kılınmasını sağlamak, ülkemizin dışında kalan yerlerde de en azından onu diğer bütün batıl dinlere, ilke ve ideolojilere, nizam ve sistemlere üstün kılmaktır.

¹ Zariyat, 56.

İnsanın Üstünlüğü

Aslında konuya biraz daha yaklaşırsak görürüz ki evrenin var edilışinden ve aşamalı bir şekilde, belli bir süre ve evrim içerisinde yaratılmasından¹ asıl amaç da, insanın yaratılmasıdır. Bunun için insan, üstün bir kerametle saygın kılınmış, izzet ve şerefe erdirilmiştir. Diğer bütün yaratıklar ona bu dünya hayatında birer yardımcı olarak yaratılmış ve emrine amade kılınmış, istifadesine sunulmuştur.²

İnsanın bu üstünlüğü elbette cisminin büyüklüğünden veya gücünden, kuvvetinden değildir. Çünkü öyle olsaydı görüyoruz ki fil, zürafa, gergedan vs. gibi hayvanlar bedenlen ondan daha büyük ve daha güçlüdür. Yine onun üstünlüğü, ne yaratılış maddesi olan çamur ve insan tohumunda, ne bedensel duyu, güdü ve yetilerinde, ne de şeklinin, organlarının fevkalade uyumlu, ahenkli, güzel ve yakışıklı oluşundadır.

Belki onun üstünlüğü, Yüce Allah'ın ona has kıldığı ve benliğinin derinliklerine nüfuz ettirdiği bir emirden, bir manadan ötürüdür. Kur'an bunu şöyle belirtmiştir. "Rabbim meleklere şöyle demişti: Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu tamamlayıp içine de ruhumdan üflediğim zaman, derhal ona secdeye kapanın."³

Yine insanın üstünlüğüne bir başka alamet de, Ulu Allah'ın onun ilk türünü, yani Adem aleyhisselamı bizzat kendi ifadesinde geçtiği gibi, "elleriyle" yaratmasıdır.⁴ Burada Rabbimizin "elleriyle" yaratmasını, "kudretiyle, anasız babasız özel olarak" yaratması olarak anlasak bile, yine de ifade biçiminde insanın özellik ve üstünlüğüne, saygın ve keremli makamına bir işaret buluruz.⁵

İşte bu yüzden, bütün melekler Allah'ın emrine uyarak ilk insan Hz. Adem'e (as) selamlama secdesinde bulunmuşlardır. Üstelik, yapılan bir imtihanda onun kendilerini geçtiğini ayan beyan görmüşlerdir.⁶ Yine, yeryüzünde Allah'ın halifesi olarak yaratılması¹

¹ A'raf 54. Fussilet, 9,10

² İsra, 70, Tin 4, Bakara,19,29, Lokman, 20

³ Sâd, 71-72

⁴ Sâd 75

⁵ Bkz. Sabunî, Sad 75 in tefsiri.

⁶ Bakara, 31,33

ve ilahî emaneti yüklenmesi de,² onun üstünlüğünün sebeplerinden sayılmıştır.

İşte bunu bilmek başlı başına bir saadettir, emniyettir, huzurdur. Mutluluğun kaynakları buralardadır.

Bütün bunların sunduğu saadet şudur; insan biliyor ki Allah Teala katında değerlidir. Bir yeri vardır O'nun yanında ve sevilmektedir. Allah Teala ona çok yakındır. Şah damarından bile, hatta kalbinden, aklından, canından bile yakın. Her ihtiyacını görmekte, her nimetini vermekte, hatta bezletmekte. Kul ona bir karış yaklaşırsa, Allah Teala bir kulaç yaklaşmakta. Kul O'na yürüyerek gitse, Allah Teala ona koşarak gelmekte...

İnsan biliyor ki Cebrail başta olmak üzere bütün melekler onu sevmekte, saymakta, yar ve yardımcı olmakta. Ona dua etmekte, destek vermekte...

İnsan biliyor ki bütün mahlukat onu tanımakta ve ona hizmet etmekte. Onları kendisine musahhar kılan, kendisini de onları da yaratan Allah Teala'dır. Ve o mahlukat bu hizmeti seve seve yapmaktadır.

Bu ne şeref!..

Bu ne itibar!...

Bu ne yüce bir makam!...

Nasıl mutlu olmaz insan?!..

Nasıl kul olmaz O ulu Allah Teala'ya!...

Nasıl korumaya çalışmaz bu sevgiyi, bu ikramı, bu itibarı, izzet ve şerefi?!...

Bu üstünlüğün korunması ancak ve ancak yaratıcının bilinmesi, sevilmesi ve sayılması, yani O'na ibadet ve itaat edilmesiyle olacaktır. Yoksa, “en güzel şekil ve kıvamında”³ yaratılan bu insan, varoluş gayesinden uzaklaştığı an, “aşağıların aşağısına” indirilmiş,⁴ “Allah katında, yeryüzündeki yürüyen ve sürünen canlıların en kötüsü, gerçeği akletmeyen sağırlar ve dilsizler”⁵ diye vafedilmiş, hatta hakkında, “hayvanlardan daha değersiz, daha düşük, daha aşağı”

¹ Bakara, 30

² Ahzab 72

³ Tin, 4

⁴ Tin,5

⁵ Enfal, 22.

denilmiştir.¹ Allahın lanet ve ilencine uğrayan bu “güya insanlar”, bu “mecazî insanlar”², yeryüzünde “alçakça” yaşamaya mahkum edilmiştir.³

İbadet, Taat, Kurbiyyet

Yukarıda varoluş amacımızı işlerken "Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım"⁴ ayetini görmüştük.

Peki, nedir ibadet?..

İbadetin kelime manası tapmak, itaat etmek, tevazu göstermek, boyun eğmek, zillet göstermek, büyükmek, kölelik gibi manalara gelir.⁵

Terim olarak ibadet, insanın Allah’a karşı isteyerek ve niyet ederek ve sırf rızasını dinleyerek, şeriatına uygun bir şekilde yapmış olduğu, kalbî, kavli, fiili, malî özel bir kulluk ve itaattir.

Her ne kadar İbadet kelimesi ile taat ve kurbiyyet kelimeleri birbirine yakın ise de, az da olsa bir farklılık ifade ederler. Şöyle ki, “taat”, niyete bağlı olsun olmasın, kimin için yapıldığını bilerek, yani yaklaşmak istediği zatı tanıyarak yapmaktır. Buna göre her ibadet, Allah’a bir kurbet (manevî yakınlık) ve her kurbet bir taattir.

Fakat her taat, kurbet olamaz ve her kurbet, ibadet olmaz. Mesela Marifetullah için düşünmek bir taattir. Lakin yakınlaşmak istenilen Allah Teala, düşünme halinde henüz tanınmış olmadığından, bu düşünce bir kurbet değildir. Niyete bağlı olmadığından ibadet de değildir. Kuran okumak, muhtaçlara yardım etmek, sadaka vermek, vakıf kurmak, köle azad etmek ve benzeri gibi niyete bağlı olmayan işler hem kurbet hem de taattir, ama ibadet değildir. Fakat namaz, oruç, zekat, hac, cihat gibi niyet ile şartlı olan işler hem ibadet, hem kurbet, hem de taattir.⁶

¹ A’raf, 179

² Abese, 18

³ Tevbe, 29,

⁴ Zariyat 56.

⁵ Rağıp, Müfretad. s.47; Tehanevi, Keşşaf, II. 947; Lisan’ül Arab, IV. 259-260

⁶ Elmalılı Hamdi Yazır, Hak dini Kur’an dili, I. 95

Sonuçta ibadet, insanın ruhen ve bedenen, zahiren ve batinen bütün varlığı ile yalnız ve yalnız Allah Teâlâ'ya yapılan bilinçli bir taat ve kurbettir.¹

Görülüyor ki Allah'ın hoşnut ve razı olduğu bütün fiil ve davranışları içine alan ibadet, Allah'a karşı gösterilen saygı ve sevginin en yüksek derecesini ifade eder.

İbadet, yapanın niyet ve maksadına göre üç dereceye ayrılır.

1-Allah'a, sevabını umarak ve azabından korkarak ibadet etmek. Yani Cennet ümidi veya Cehennem korkusu ile ibadet etmek.

2- Allah'a ibadetle şereflemek veya O'nun emirlerine uymak ve kabul etmiş olmak için ibadet etmek

3- Allah'a, ibadet ve tâzime lâıyk olduğu için ibadet etmek. Bu ibadetin en yüksek derecesidir

İbadetler insanı manen yüceltir ve Allah'a yakınlştırır. Bir kudsî hadiste ifade edildiği gibi nafıle ibadetlerle kul Allah Teala'ya O kadar yaklaşır ki sanki "Allah Teala onun gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olur" ve kul her işini sanki O'nunla birlikte yapar.

Hadiste buna "ihsan" makamı denir. "İhsan; Allah'a sanki O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O seni görmektedir."²

Bunlardan başka bir de dünya ile ilgili bir takım faydaları olduğu için ibadet etmek vardır ki, buna ibadet demek bile doğru değildir.³

Tek Mabud

İşte bu noktada hemen belirtelim ki, kendisine ibadet edilmeye layık tek mabud ancak ve ancak Allah (cc) tır. Zira bütün yaratılmışları yoktan var eden, rızkını veren ve onlar için yeryüzünü yaşamaya müsaid kılan O'dur. Yüce Rabbimiz, daha Kur'an'a başlarken hemen bu büyük gerçeği belirtmiş ve belletmiştir: "Ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz"⁴

¹ Age. I. 96

² Müslim, İmân, 5, 6; İbn Mâce Mukaddime, 9

³ Bkz. Hamdi Döndüren, Şamil İslam Ansiklopedisi, "İbadet" md.

⁴ Fatıha, 5

Daha sonra da bunun sebebini şöyle açıklamıştır: "Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabinize kuluk ediniz. Umulur ki böylece korunmuş (Allahın azabanından kendinizi kurtarmış) olursunuz. O, yeryüzünü size bir döşek ve göğü de bir bina kıldı. Gökten su indirip onunla size rızık olmak üzere ürünler meydana getirdi; Artık Allah'a, bile bile eş koşmayın."¹

Görüldüğü gibi, kainatı dilediği gibi yaratan ve yöneten, bütün kuvvet ve kudretin, mülk ve saltanatın yegane sahibi Allah'tır. Dolayısıyla en fazla sevlmeye ve yegane ibadet edilmeye layık olan da ancak O'dur. O da kullarına bunu emretmiştir. Göndermiş olduğu bütün peygamberler ve vahy-i ilahi olan kitaplarda hep: "Muhakkak ki ben Allah'ım, benden başka tanrı yoktur. Bana ibadet ediniz." buyurmuştur.²

Ancak Allah Teala'ya ibadet etmek insana gerçek özgürlüğünü kazandırmıştır. Yalnız Allah Teala'ya tapmak ve başka bütün tanrıları, monarkları, kralları, otoriteleri asla tanımamak. Yalnızca Allah Teala'ya kul, onun dışında kalan herşeye karşı özgür.

Bu açıdan bakıldığında Elmalılı Hamdi Yazır'ın şu cümleleri beni hep heyecanlandırır:

“Kâinatta ben Allah'tan başkasına hürriyetimi veremem ve ancak ona ve onun emrine boyun eğirim, itaat etmeyi sever, isyandan nefret ederim, iyiliğe koşar, kötülükten sakınırım, iyiliğin başını da hakta bilirim. Allah'ın emrine uymayan, Allah Teâlâ hesabına yapılmayan hiçbir şeye ölürüm de baş eğmem. Çünkü ben yoktum O beni var etti ve terbiye edip bana hürriyet verdi. Bu can, bu vicdan ve bu hürriyet bende O'nun bir emanetidir. Bunu yapan isterse sonsuz defalar daha yapabilir. Bundan dolayı onun yolunda her şeyi feda ederim. Dilediği zaman alacağı canımı da feda ederim. İsteddiği zaman yıkıp, istediği zaman yapabileceği dünyaları da feda ederim. Bu uğurda acılara katlanır, iyilik ve haksızlıklara göğüs gererim. Katlanamaz, geremezsem ölürüm. Onun emri; zaten öleceğim. Ölürsem de böyle bir imanla, böyle bir dostlukla ölürüm. Başlangıcım toprak, sonum toprak olur. Allah'tan gelir Allah'a giderim. İşte ben Allah'ın böyle bir kuluyum. Kendime kalırsam bir hiçim, O'na bağlanmakla herşeyim..." diyebilmek ve buna içten bağlı olmak ne

¹ Bakara, 22

² Mesele bkz. Taha 14; Nur 55; Nisa 136; Araf 50-59, 61, 65-73, 85

kadar büyüktür. Ve insan için bundan daha büyük bir kuvvet, bir yücelik nasıl düşünülebilir? ¹

Akıl ve vicdan da onu gösterir ki Allah Teala'dan başka ibadete layık gerçek bir mabud olamaz. O yüzden "tevhid kelimesi" dediğimiz "la ilahe illallah" cümlesi, en yüce manaları içermekle birlikte, en sevgili bir zikir cümlesidir de.

Allah Teala kendisinden başka tanrılar edinenlere şöyle söylememizi emretmiştir:

"De ki; ey kafirler!. Ben sizin taptıklarınıza ibadet etmem. Siz de benim ibadet ettiğime tapacak değilsiniz. Ben de sizin taptığınıza ibadet edecek değilim. Siz de, benim ibadet ettiğime tapacak değilsiniz. Sizin dininiz size; benim dinim banadır"²

İnsanlar zaman zaman Peygamberler hakkında da "ilahtır" diye hataya düşmüşler ve tevhitten çıkarak kafir olmuşlardır.³ Allah Teala bırakın başka varlıkları, kendisinin gönderdiği peygamberlerinin bile böyle kabul edilmesini asla onalamaz. Mesela Hz. İsa'yı ilâh ve Allah'ın oğlu tanıyarak, ona ibadet edenler için şöyle buyurur:

"Şüphesiz, Allah, Meryem oğlu İsa Mesih'tir, diyenler kâfir oldular. Oysa Mesih onlara şöyle demişti: Ey İsrailoğulları! Hem benim hem de sizin Rabbiniz olan Allah'a ibadet edin. Kim Allah'a ortak koşarsa, şüphesiz Allah ona cenneti haram kılmıştır ve onun varacağı yer cehennemdir. Zâlimlerin hiçbir yardımcısı da yoktur"⁴

Hem Allah Teala hem de Sevgili Peygamberimiz, aynı yanlışa ashab-ı kiramin veya onlardan sonra gelen müslümanların da düşmemesi için bol bol uyarılarda bulunmuşlardır. Böyle bir tehlike potansiyel olarak elbette vardı. Sahabede olmasa bile, onlardan sonra gelenlerde ihtimal olabilirdi. İşte bunu engellemek için Kur'an ve sünnet kötü örnekleri sık sık zikrederek tevhid gerçeğini ihtar etmiştir.

İşte şu acı olay da böyle bir tehlikenin her zaman olabileceği ihtimaline işarettir. Peygamberimiz vefat etmiştir. Ashab-ı kiram şaşkındır. Olayı M. Asım Köksal'dan takip edelim:

"Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğini işitince, Hz. Aişe'nin evinde toplandılar ve:

¹ Bkz. Fatıha Suresi 5. ayetin Tefsiri.

² el-Kâfirûn, 1 -6.

³ Bu kitabın içinde "Sevgide Kaybolan İman" bahsi gelecektir.

⁴ Mâide, 72

-Peygamberinize bir bakınız! Kendisi, bu durumu ile göğe urûc ettirilmiş olabilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın kamına varıncaya kadar baktılar ve:

-Nasıl ölmüş olabilir ki?! O, bizim üzerimize şahit dikilecek, biz de insanların üzerine şahit olacağız! O, ölürse, halk üzerine nasıl galebe çalar? Hayır! Vallahi o ölmemiştir! Fakat, İsa b. Meryem gibi semaya kaldırılmıştır, geri dönecektir!" dediler ve:

-Ölmüştür!" diyenleri tehdit ettiler.

Hız. Âişe'nin evinin içinde ve kapısının önünde:

-Onu gömmeyiniz! Çünkü Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir!" diyerek seslendiler.

Hız. Osman da:

-Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir! Fakat İsa b. Meryem Aleyhisselam gibi semaya ref'olunmuş, kaldırılmıştır!" diyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında kimi "Vefat etti," kimisi de "Vefat etmedi" diyerek anlaşmazlığa düşünce; Esmâ binti Umeyy, elini Peygamberimiz Aleyhisselamın iki küreği arasına koyup:

-Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir! Çünkü onun iki küreği arasındaki peygamberlik hâtemi kaldırılmıştır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine Müslümanlar Mescidde ağlamaya başladılar.

Hız. Ömer'le Muğîre b. Şube izin alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yattığı odaya girdiler.

Hız. Ömer:

-Yâ Rasûlallah!" diyerek seslendi.

Hız. Âişe:

-Bir saatten beri bayılmış bir haldedir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü açtılar.

Hız. Ömer:

-Vah! Bayılmış! Resûlullah Aleyhisselamın baygınlığı ne kadarda ağır!" dedi.

Sonra yüzünü örttü.

Muğîre b. Şube ise hiç konuşmadı.

Kalktılar.

Kapının eşiğine gelince, Muğîre b. Şube, Hız. Ömer'e:

-Ey Ömer! Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir!" dedi.

Hiz. Ömer:

-Yalan söylüyorsun! Resûlullah Aleyhisselam vefat etmemiştir! Münafıklar yok olmadıkça Resûlullah Aleyhisselam vefat etmez! Zaten sen fitneden ürperen, ürken bir adamsın!" dedi.

Münafıklar ise:

-Eğer Muhammed gerçekten peygamber olsaydı, ölmezdi!" diyorlardı.

Hiz. Ömer:

-Hiç kimseden 'Muhammed Aleyhisselam öldü!' dediğini işitmeyeyim! Yoksa kılıcımı onun boynuna vururum! Resûlullah Aleyhisselam, Musa Aleyhisselamın bayıldığı gibi bayılmıştır! Musa'nın ruhunun urûc ettiği gibi, Resûlullah Aleyhisselamın ruhu da urûc etmiştir! Münafıklardan birtakım adamlar Resûlullah Aleyhisselamın öldüğünü iddia ediyorlar. Vallahi Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir! Fakat, Musa b. İmran'ın kırk gece kavminden ayrılıp Rabbine gittiği gibi, o da Rabbine gitmiştir! Vallahi Resûlullah Aleyhisselam da Musa gibi dönecek, öldüğünü iddia edenlerin elleri kesilecektir. Vallahi ben Allah'ın Resûlullah Aleyhisselamı 'Öldü' diyen münafık adamların dillerini kestirinceye kadar yaşatacağımı umuyorum !" diyerek konuşmaya devam etti, konuşa konuşa ağzı köpürdü.

Hiz. Abbas kalkıp:

-Ey insanlar! Resûlullah Aleyhisselamın vefat etmeyeceği hakkında, sizden herhangi birinizde bize söylenecek bir ahdi, sözü var mıdır?" diye sordu.

-Yoktur!" dediler.

Hiz. Abbas:

-Ey Ömer! Bu hususta sende de bir bilgi var mıdır?" diye sordu.

Hiz. Ömer:

-Yoktur!" dedi.

Bunun üzerine, Hiz. Abbas:

-Şahit olunuz ki; yalancından başka hiç kimse, Peygamber Aleyhisselamın vefat etmeyeceği hakkında kendisine söylediği bir sözü bulunduğu, vefatından sonra şahadet edemeyecektir! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki; Resûlullah Aleyhisselam ölümü tatmış bulunmaktadır! Bunu, aranızda bulunduğu zaman Allah ona: 'Sen de muhakkak öleceksin, onlar da

öleceklerdir! Sonra, hiç şüphesiz, hepiniz Rabbinizin huzurunda muhakemeye duruşacaksınız!¹ [Zümer. 30-31] buyurup haber vermiştir.

Ey kavim ! Biliniz ki, Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir! Sizin her biriniz bir kez ölürlen, o iki kere mi ölsün?! O, Allah katında böyle olmaktan üstün ve uzaktır! Vallahi o, doğru ve apaçık bir yol, kesin deliller bırakmadıkça; helâli helâl, haramı haram kılmadıkça; evlenme, boşanma, savaş ve barış hükümlerini bildirmedikçe vefat etmemiştir!

Ey kavim ! Sahibinizi bekletmeden gömünüz! Çünkü Resûlullah Aleyhisselamın na'sı da herkesin na'sı gibi bozulabilir! Sahibimizle bizim aramızdan çekiliniz! (Onu gömmemize engel olmayınız!) Eğer İbn Hattab'ın dediği, sizin dediğiniz doğru çıkarsa, Allah onun kabrinin üzerindeki toprağını giderip kendisini yanımıza çıkarmaktan âciz değildir. Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir! Çünkü o da nihayet bir beşerdir, insandır" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğine kanaat ettiler ve Ehl-i Beytin Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkamalarına ve kefenlemelerine engel olmaktan vazgeçtiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiği günde Hz. Ebu Bekir Medine'nin doğusundaki Sünuh'ta, Ensar bahçelerinden birinde bulunan zevcesi Binti Hârice'nin yanında idi.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın rahatlaştığını görünce, kendisinden izin alıp oraya gitmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamda gördüğü iyileşmenin ölüm rahatlığı olduğunu anlayamamıştı.

Sabahleyin halkın birşeyler konuştuklarını görünce, konuşulanları dinleyip haberini kendisine getirmesi için bir uşak gönderdi.

Uşak, döndüğü zaman:

-Onlardan işittim ki, Muhammed vefat etti!" der demez, Hz. Ebu Bekir beyninden vurulmuşa döndü.

Salim b. Ubeyd de Sünuh'a gidip Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğini Hz. Ebu Bekir'e haber verdi.

Hz. Ebu Bekir hemen atına binip Medine'ye geldi. Mescide girdi.

O sırada, Hz. Ömer halka hitab ediyordu.

Hz. Ebu Bekir orada durmayıp Peygamberimiz

Aleyhisselamın vefat ettiği eve, Hz. Âişe'nin evine vardı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girmek için izin istedi.

-Bugünden sonra Resûlullah Aleyhisselamın yanına girmeye izin yok!" dediler.

Hz. Ebu Bekir:

-Doğru söylediniz!" dedi, hemen içeri girdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine çizgili bir kumaş örtülmüştü.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü açıp baktı, ağlayarak alnından öptü ve:

-Vallahi, Resûlullah vefat etmiş! İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn = Bizler Allah'ınız! Allah'ın kullarıyız! Ve bizler O'na dönücüleriz! Babam, anam sana feda olsun! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Allah sana hiçbirzaman iki kere ölüm acısı tattırmayacak! Vallahi, Allah senin üzerinde iki ölümü birleştirmeyecektir! Sen bir kere ölmüş ve mukadder olan ölüm geçidini geçmiş bulunuyorsun! Bundan sonra senin için bir daha ölmek yoktur! Vâh benim peygamberim!" dedi, eğilip Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü öptü.

Başını kaldırdıktan sonra:

-Vâh benim dostum!" dedi, alnından öptü.

-Vâh benim güzidem, seçkinim!" dedi, tekrar alnından öptü

ve:

-Sen sağ iken de güzeldin, ölü iken de güzelsin! Senin sağlığın da, ölülüğün de ne güzeldir!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünün örtüsünü örttükten sonra, dışarı çıktı.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılıp, Mesciddeki halkın yanına vardı.

Hz. Ömer, hâlâ, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat etmediği hakkındaki konuşmasını sürdürüyordu.

Hz. Ebu Bekir, ona:

-Otur artık ey Ömer!" dedi.

Hz. Ömer oturmaya yanaşmadı.

Hz. Ebu Bekir, sözünü iki üç kere tekrar!adı, cemaate de seslendi; oturdular ve sustular.

Hz. Ebu Bekir kalkıp şehadet getirmeye başlayınca, cemaat Hz. Ömer'in konuşmasını bırakarak Hz. Ebu Bekir'e yöneldiler.

Hz. Ebu Bekir şöyle konuştu:

-Yüce Allah, Peygamberine daha aranızda iken ölüm haberini vermişti. Sizlerin de (eceliniz gelince) öleceğinizi haber vermiştir. Resûlullah Aleyhisselam ölmüştür! Sizlerden de -Yüce Allahtan başka- hiçbir kimse sağ kalmayacaktır. Nitekim, Yüce Allah,

'...Allah'ın Zâtından başka herşey helak ve yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve sizler ancak O'na döndürülüp götürüleceksiniz! [Kasas: 8]

'Herşey fânidir, ancak ululuk ve ikram sahibi olan Rabbinin Zâtı bakidir! [Rahman: 27]

'Her can ölümü tadıcıdır. Yaptıklarınızın karşılığı, Kıyamet günü size muhakkak verilecektir!' [Âl-i İmran: 185] buyuruyor.

Ey insanlar! Dikkat ediniz! Sizlerden kim Muhammed'e tapıyor ise, bilsin ki Muhammed (Aleyhisselam) ölmüştür! Sizlerden kim de Allah'a ibadet ediyorsa, hiç şüphesiz Allah Hayydır, ölümsüzdür! Yüce Allah:

'Ey Resûlüm! Elbette sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir! [Zümer 30]

'Muhammed bir resûlden başka birşey değildir. Ondan önce de nice resûller gelmiş geçmiştir. Şimdi o ölür yahut öldürülürse ökçenizin üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz?! [Âl-i İmran: 144]

'Kim böyle iki ökçesi üzerinde ardına dönerse, elbette ki Allah'a hiçbir şeyle zarar vermiş olmaz! Allah şükür ve sebat edenlere mükâfat verecektir!' [Âl-i İmran: 144] buyurmuştur."

Cemaat, Hz. Ebu Bekir'den dinledikleri âyetlerden sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğine artık iyice kanaat getirdiler.

Bu âyetler okununcaya kadar, Müslümanlardan birçokları onların nazil olduğunu bilmiyor gibiydiler.

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'e:

-Ey Ömer! Yoksa dininde kuşkun mu var?! Yüce Allah'ın 'Ey Resûlüm! Muhakkak ki sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir!' buyurduğunu işitmedin mi?" dediği zaman, Hz. Ömer:

-Vallahi o günümden önce o âyetleri sanki hiç işitmemiş gibiydim! Onları Ebu Bekir'den dinler dinlemez, dizlerimin bağı çözüldü, yere çöktüm. Artık iyice kanaat getirdim ki, Peygamber Aleyhisselam vefat etmiştir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine eğilip alnından öptü ve ağladı.

Hz. Ebu Bekir konuşmasını şöyle sürdürdü:

-Yüce Allah, Muhammed Aleyhisselamı, Allah'ın dinini ayakta durduracak, Allah'ın emrini açıklayıp hâkim kılacak, tebliğ vazifesini yerine getirecek ve Allah yolunda savaşacak kadar ömür verip yaşattıktan sonra vefat ettirmiştir!

Resûlullah Aleyhisselam sizi açık delilden sonra şekavet üzerine helak olanlardan başkası helak olmayacak bir yol üzerinde bırakmıştır.

Ey insanlar! Allah'tan korkunuz! Dininize sımsıkı sarılınız! Rabbinize mütevekkil olunuz! Allah'ın dini (İslâmiyet) yaşayacaktır! Allah'ın Kelimesi tamamlanmıştır! Allah, dinine yardım edenlerin ve dinini üstün tutanların yardımcısıdır!

Aramızda Allah'ın Kitabı bulunmaktadır! O bir nurdur ve şifadır! Allah Muhammed Aleyhisselamı doğru yola onunla iletti! Allah'ın helâl ve haram kıldığı şeyler onun içindedir!

Vallahi, Allah'ın yaratıkları içinden bize sataşacak olanlarından kaygılanmayız! Bundan sonra, Allah'ın sıyrılmış kılıçlarını ellerimizden bırakmayacak; Resûlullah Aleyhisselamın yanında savaştığımız gibi, bize aykırı davrananlarla savaşacağız! İsyan eden, başkaldıranlar, ancak kendilerine yazık ederler!"

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir'in konuşmasından sonra Peygamberimiz Aleyhisselama şöyle hitap ederek ağladı:

-Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Üzerine dayandığın hurma kütüğü, çoğalan halka hutbeni işittirmek için minber edindiğin zaman, senin ayrılığına dayanamayarak inlemeye başlamış; elini onun üzerine koyunca susmuştu. Oysa ki, ümmetin senin ayrılığına ağlayıp sızlamaya ondan daha lâyıktırlar!

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Senin Rabbin sana itaati Kendisine itaat saymak; 'Resûlullaha itaat eden Allah'a itaat etmiş olur' buyurmakla, Rabbinin katındaki üstünlüğünü son dereceye ulaştırmıştır!

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Allah, seni peygamberlerin sonuncusu olarak gönderdiği halde, sana iman ve yardım etmeleri hakkında önceki peygamberlerden ahd ve mîsak aldığını anmakla, senin Allah katındaki faziletini son dereceye ulaştırmıştır!

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Cehennem halkının azab edilirlerken 'Eyvah! Keşke Allah'a itaat etseydik,

Resûlullaha itaat etseydik!" [Ahzâb: 66] diyerek sana itaati özlemeleri, senin Allah katındaki faziletini son dereceye ulaştırmıştı r!"¹

Hız. Ömer'in bu ağıtını almaktaki amacımız, çok ağır bir darbenin, çok büyük bir musibetin, toplum içinde akli ve ferasetiyle seçkin bir yerde olan insanlarda bile yaptığı etkiyi göstermek, ayaklanmış duygularla oturmuş duygular arasındaki büyük farkı farketirmek içindir. Ya da insanların nasıl yanlışlara düşmeye, haktan sapmaya her zaman açık olduklarını, bunun için her an uyanık bulunulmasının gerektiğini ifade etmek için. Tevhid inancının duygu patlaması karşısında kaldığı kırılma tehlikesini göstermek için. Vakur, sakin, mutmain ve dengeli insanlara her zaman duyulan ihtiyacı belirtmek için...

Evet, konumuza dönersek, sadece Allah Teala'ya yaptığımız bu ibadetin kıymeti çok büyüktür: Muaz b. Cebel'den, çok çeşitli rivayetleri olan şu hadis buna bir örnektir:

"Peygamberimizin terkisinde idim. Bana:

-Ya Muaz, biliyor musun, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir? diye sordu. Dedim ki:

-Allah ve Resulü daha iyi bilir.

-O'na ibadet etmeleri ve hiç bir şeyi ona şirk koşmamalarıdır.

Dedi.

Sonra:

-Biliyor musun? Eğer bunları yaparlarsa kulların Allah üzerindeki hakları nedir?

-Allah ve Resulu daha iyi bilir dedim. Buyurdular ki:

-Onlara azap etmemesidir.²

İbadetin Kapsamı

İbadet, sadece namaz, oruç, zekat, hac, cihad değildir. Bütün bir hayatı Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda yaşamaktır diyebiliriz ibadet için. Çünkü insan, yeryüzünde Allah'ın halifesidir.³ Kendisini halife kılanın emri istikametinde yaşayacaktır. Yoksa

¹ İslam Tarihi, Aslında var olan kaynaklarını gerek görmediğimizden zikretmedik.

² Buhari; Ahmed bin hanbel, IV. 238

³ Bakara, 30

başıboş ve başı bozuk biri olurdu ki böyle bir insana “halife” denmez. Dense dense “serseri” denir.

Kaldı ki insan yeryüzüne gönderilirken akıl, duyu, güdü ve yeti gibi bazı kabiliyetlerle donatılmıştır. Ancak bu kabiliyetler, yeryüzünü kısmen tanımaya ve ondan faydalanmaya yarayabilse de, kendini bilme, varoluş sırrını anlama, kendini ve toplumu idare etme, helal ve haramı tayin etme, sosyal ilişkileri düzenlemede yetersizdir.

İşte bu sebeptendir ki mümin veya kafir olsun insan yeryüzünün değişmez kanunlarına, yani “sünnetullah” a bakarak ondan fizik, kimya, matematik, astronomi, tıp, mühendislik, bayındırlık vs. gibi ilimlerin esaslarını buluyor, keşiflerle hayatını geliştiriyor, kolaylaştırıyor. Aynı coğrafyalarda yaşamalarına rağmen bu konularda çalışan ve sürekli birbirleriyle yarışan insanlar, sonuçta aynı veya benzer neticelere ulaşarak elde ettikleri bilgi ve teknikle hayatı daha rahat yaşanır bir hale getirmeye çalışıyor, yeryüzünü imar ediyorlar. Çünkü kainat ve insan buna müsait yaratılmıştır. Bu yüzden Allah, peygamberleri ve kitapları hiçbir zaman insanlara, bu aklî ve tabii ilimleri öğretmek için göndermemiştir. Buna gerek yoktu çünkü.

Ama bir şeye gerek vardı.

O da, insanlara kendilerini tanıtmak, Rablerini tanıtmak. Yani insanın kendine ve kendisi gibi insanların oluşturduğu toplama ve Allah’a karşı görevleri nelerdir? İnsanların birbiriyle olan ilişkilerini düzenleyecek olan emir ve yasaklar, dinin kavramlarıyla ifade edersek helal ve haramlar nelerdir? Suçlar nelerdir? İşlendiğinde ne gibi cezalarla karşılaşması gerekir? Kimlerle nasıl evlenilir, nasıl boşanılır? Ölüm ve ölümlle gelen sorumluluklar nelerdir? Hayır nedir, şer nedir? Bir başka deyişle güzel ve çirkin, faydalı ve zararlı olanlar nelerdir? Bazı şeler kaba taslak bilinse de ayrıntılarda gizli olan maslahatlar nelerdir? Onlara en uygun tepkiler nelerdir?

İşte bütün bunların en mükemmel ve tartışmasız doğru cevabını insanoğlu kendine kalsa bulamaz. Çünkü akli ve fitratî bu sorulara cevap bulabilecek bir şekilde yaratılmamıştır. “Hayır, bulabilir. Nitekim bulmuştur” diyenler, ortaya bir yığın ihtilaftan başka bir şey koyamamışlardır.

Bu yüzden Allah (cc), Peygamberleri ve kitapları aracılığı ile bu sorulara bir cevap olarak İslam dinini göndermiştir. İlkinden sonuncusuna kadar her peygamberin tebliğ ettiği din aynıdır ve onun

adı İslam'dır. Allah katında razı olunan yegane dindir İslam¹ ve ondan başkası da asla kabul edilmemiştir.²

Bu din indirme işi, Allah'ın kullarına en büyük bir merhametidir. Çünkü Allah insanlara toplumsal hayat için gerekli olan sistem ve medeniyetin temel esaslarını bildirmemiş olsaydı, insanlar insanlığını bilemeyecek, yeryüzünde sürekli kan dökerek canavarlaşacaklardı. Nitekim inkarcı cephede, bunca iyi tecrübeleri görmelerine rağmen durum yine de öyle olmuştur. Yüzyıllardır insanlar nice harpler, darpler ve devrimlerde milyonlarca, milyarlarca hemcinslerini öldürmüşler, evler yakmış, ülkeler ve devletler yıkmışlardır. İslam'sız insanın sürüp giden hüsrandır bu.³ Ve burası çağımızın korkunç irtidadının başlangıç noktasıdır. Bir başka deyişle çıkış için start aldığı alan...

İnsan, akli ile üstün yaşama biçimini, ideal sosyal düzeni bulamaz. "Bulur" diyen ve orta yere bir yığın ihtilafı ilim diye sürenler, kibir ve cehaletlerine kurban gitmişlerdir kabullenemeseler de.

İşte isbatı; kendi ifadeleriyle "vahşi" insan topluluğundan sonra "derebeylik" diye bir sistem buluyorlar. Sonra onu beğenmiyor, kapitalizme geçiyorlar, onu da beğenmiyor komünizm diyorlar. Faşizmi herkes lanetliyor. Bu kadar tecrübeden sonra bu gün bile bir kısmı kapitalizm, bir kısmı komünizm, bir kısmı krallık, bir kısmı demokrasi diyorsa, gerçek şu ki, bir doğrudan birleşmiyorlar. Yeryüzünün şarkında veya garbında katliam durmuyor, ateş sönmüyor.

Öyleyse sormak lazım, hangisi doğru bunların?..

Neden akıllı mantıklı insanlar, bunca ilim, teknik ve tecrübeden sonra bir yaşama biçiminde karar kılamıyor, bir inançta birleşmiyorlar?

Herkes "benim üzerinde olduğum doğru" diyecek. Hatta kendi sistemi için "tek doğru" diyecek.

Bize göre hiç biri. Zira bu, insanın tek başına üstesinden geleceği bir mesele değildir. Farzı muhal akılları gelse bile, işin içine karışan duyguları, zevkleri, sevgileri, sövgüleri izin vermez. Hak ve adalet iyidir amma, bakalım eşi dostu, hısım akrabaları, partisi pırtısı,

¹ Al-i imran, 19

² Ali imran, 85

³ Asır süresi, 1-3

şanı şöhreti, malı makamı için içine girerse, gücü ettiği halde uygulayabilecek mi?

İkinci olarak, nice bir tarihi tecrübeden sonra insanlar demokratik bir yapı içinde yürürlükte olan mevcut kapitalist ve komünist sistemlerin de iflasını görmüşlerdir. Bugün insanların bunalımına çare değildir bunlar. Kaldı ki insanların bugünkü bunalımına bilerek veya bilmeyerek sebep olanlar da bunlardır.

Neden mi?

Emperyalizmi göz göre göre sürdüren bunlar, kişiyi streslerde bunalıtan, hatta delirten, hayattan kaçmak için uyuşturucu, alkol, seks ve çeşitli eğlencelerde gizli açık intiharlara sürükleyen bunlar, evlilik müessesini artık bitiren bunlar. Bunların hangi bir cürmü sayılabilir ki?

Kendi çıkarları için bir çırpıda milyonları öldürenler değil midir bunlar?

Öyleyse gerçek odur ki, aynen yaratmada olduğu gibi, kanun koyma (teşri - yasama) ve yol gösterme (hidayet) de ancak Allah'ın işidir ve ona ait bir haktır.¹ Biraz sonra açıklanacağı gibi bu hakkı inkar küfür, bu hakta ona ortak koşma ise şirktir.

Burada iki itiraz sesi duyar gibiyiz. Birisi, İslam hukukunun tamamı vahye mi dayalıdır? Sosyal hayatın bütün teferruatını ayetler mi düzenliyor?

İkincisi, eğer öyleyse, insanın değeri nerde? O, hayat içinde söz sahibi olmayan bir robrot mudur?

Bu sorular önemlidir. Bunları yeri geldiğinde değerlendireceğiz. Ama şimdilik kısa bir cevap verelim. İslam'da her hükmün kaynağı Kur'an ve sünnet değildir. Bunlar, bir nevi anayasalar gibi, ama onlardan biraz daha ayrıntılı olarak temel ölçü ve yasaları belirler. Teferruatı ise, yetkili insanların icthatlarına bırakır.

Adı üstünde bu bir icthattır ve o kadar da kolay değildir. Bilgi ister, çaba ister, iyi niyet ister, tevfik-i ilahî ister. İşte insanın değeri ve emeği de burdadır. İnsanın robot olmadığı yer yani.

Ayrıca bilinmelidir ki İslam hukukundaki icthat, Kur'an ve sünnetten bağımsız müstakil bir kanun koyma değil, onlarda bulunan temel ilke ve kanunlardan belli metotlarla yeni kanunlar çıkarma işidir. Böyle olunca köken itibarıyla bir nevi o da ilahîdir, İslamîdir. Bir nevi

¹ A'raf, 54

diyoruz, çünkü müctehit bütün iyi niyet ve çabasına rağmen yanılabilir, hata edebilir. Eğer ictihada da “ilahidir” dersek, hatayı ilaha nisbet etmiş oluruz ki, asıl bu kabul edilemez bir hata ve bir insafsızlık olur. Kaldı ki ictihatlarda yerine göre değişebilen bir özellik de vardır. Bu özellik de bu hukuka esneklik ve canlılık sağlar.

İşte ibadet, Allah Teâlânın ve O’ndan aldığı yetkiyle Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem)in topyekün hayatı düzenleyen emir ve yasaklarına, kesin ve yürekten iman ve itaattır. Bu anlayışa göre insan ziraî, ticarî, sınaî veya ücretle işini yaparken ve para kazanırken bile ibadet yapabilir. Hatta evlenirken, eşiyile eğlenirken bile sevap kazanabilir, Allah Teala’ya kurbıyyet sağlayabilir. Çünkü bütün bunları yaparken aklında hep O’nun kanunları vardır. Onu hesaba katmaktadır. O’na ters düşmek istememektedir. Bu ise “sürekli zikir – zıkr-i daim”dir ve en büyük ibadetlerdendir.

Kişinin eşiyile sevişmesinden sevap alacağı aklına yatmayan sahabiye Sevgili Peygamberimiz’in ikna edici cevabı çok dikkat çekicidir:

“Ne dersin, aynı işi zina olarak yapsaydı, günah kazanır mıydı?”

Öyleyse...

İbadetin Amacı

Allah Tealanın insanları ibadetle mükellef kılmasının hikmeti, ona muhtac olduğundan veya kullarına zahmet verip onları yormak istediğinden değildir. Evren ve biz yokken de O vardı. Alemleri yaratan ve onlardan müstağni olan Rabbimizin her türlü ihtiyaçtan münezzeh olduğunu biliyoruz.¹

Öyleyse neden?

Allah’u a’lem bunun çok sebepleri ve hikmetleri vardır. Bir kere bir çok konuda imtihan için yaratılmış olan insanda² iyiye de kötüye de kayabilir bir çok haslet ve kabiliyetler vardır. İşte Allah (cc) insanları ibadetle mükellef tutarak³ onların iyi olan istidatlarını,

¹ İlgili ayetler için bak. Fatır, 15; Rahman, 29; Teğabun, 6; İhlas, 2.

² Bakara 155,214; Al-İmran 186; Ankebut 2,3,6; Mülk, 2.

³ Zariyat, 56-57

kabiliyetlerini geliştirmek, maddi manevi pisliklerden temizlemek, her türlü Şehvet ve azgınlıklardan ruhunu arındırmak istemiştir.¹

Zira bu arındırma, gerek dũnya hayatında insanların rahat etmesi, can, mal, nesil, akıl ve din emniyeti içinde, karşılıklı sevgi ve saygı anlayışıyla yaşamaları, dolayısıyla da ahirette ebedi saadete ermelerine sebep olur. Aksine bir durum, insanın azmasına ve her türlü kŕtũlũğũn kaynağı olan Şirke dũşerek kirlenmesine sebep olur. Şirk ise, iftiradır, zulũmdũr, tahakkũmdũr, istibdattır, cidaldir, kavgadır, pisliktir, sŕmũrũdũr, insanın insana değer vermemesidir. Bũtũn harpler bŕylesi habis ruhların elindendir ve dũnya bunların sebebiyle fitne, fesat ve kan dŕkũlen bir yer olmuştur.² Gerçekten de bũtũn kŕtũlũklerin altında inkar veya Şirk vardır. Yani bũtũn kŕtũlũkler, kũfũr ve Çirkin doğal sonuçlarıdır.

Bunu biraz daha açalım isterseniz.

İnsanın yaratılmasında iki hakikat, fıtratında iki ana unsur vardır. İnsanın ũstũnlũğũnũ ifade erken sŕylediđimiz gibi, birisi "Rabbimin emrinden"³ olan ve bizatihi "Rabbimin kendi ruhundan ũflediđi"⁴ ruhtur. Bu ruh, insanı, tabiatı icabı ulviliğe, yũceliđe çekmektedir. İkinisi ise, insanın topraktan yaratıldığını ifade eden ayetlerde hakikatini bulduğu gibi, çamur, yani toprak yanıdır ki bu unsur da insanı sũfliliđe, aşağılığa çekmektedir.

Ulvi ve sũfli hakikat... Biri latif, diğerı kesif. Ancak, yaratılışta latif olan ruh, kesif olan toprak içinde kalmasından dolayı, insanda ŕnce ortaya çıkan ve ona hakim olmaya çalışan, nefis-i emmaredir. Yani kŕtũlũğũ emredici nefis.⁵ Ruh bu noktada nefse tabidir.

Eğer bu nefis, ruhun gıdası olan ibadetlerle terbiye edilmezse, daima iyiliğe ve olgunluğa meyli az olduğundan, ondan hep çirkin işler ve çirkin huylar, ahlaklar çıkar. İşte hem kendini, hem de cemiyetini mahveden hırs, haset, kibir, gurur, kendini beğerlenme, dũřmanlık, kin, buğz, inatılılık, riyakarlık, kavga, çekişme, nızah, cidal, gevezelik, sŕvme, lanet, sırrı işşa, sinsilik, ahde vefasızlık, emanete hıyanet, zem, gıybet, koğuculuk, lũzumsuz ŕvgũ, yağcılık, dalkavukluk, mŕlŕyani ile

¹ Al-İmran 14-15; Maide 6; Bakara, 222.

² Lokman 13; Bakara 96; Maide 82; nisa 48; Tevbe 28,36; En'am 137; Nur 3.

³ İsra 85

⁴ Sa'd 72

⁵ Yusuf, 53.

meşgul olma, vs. gibi kişinin ve alemin harabiyetini sonuçlandıran bütün kötü huy ve hareketler, her türlü suç ve ahlaksızlıklar bu nefisten kaynaklanmaktadır.¹

Çünkü ruhda bunlarla uğraşacak ve bunları alt edecek kabiliyet varsa da, ona muhtaç olduğu gıda olan ibadet ve maneviyat verilmediğinden zayıflamıştır. Nefis ise her istediğini yiyen bir pehlivandır. Tabii ikisi güreştiğinde mağlub olan ruhtur. Zaman zaman artı puanlar gibi ruh da nedamet çeker, iyilikleri hatırlar ve arzu ederse de, bu geçici kalır, fiiliyata çıkaramaz, neticede maalesef nefse tuş olur.

Evet, tıpkı çamur kısmımızın acıktığı gibi ruhumuz da acıktır. Toprak kısmımızı yeme, içme, şehvet ve eğlence gibi onu doyurup teskin eden gıdalarla beslediğimiz gibi, ruhumuzu da beslemeli, doyurmalıyız. Onun gıdası ise iman, ibadet, ahlak ve maneviyattır. Allah aşkını doğuran zikrullahıdır. Haya, edep, iyilik, ikram, hizmet, fedakarlık, sabır, sebat, sevgi, şefkat, af, cömertlik, cesaret, güler yüz, tatlı dil, tevazu, rıza gibi güzel ahlaklar, bu gıdalardan meydana gelir. Fakat nefis-i emmarenin pençesinde zebun ve zillet içinde bulunan insan, bunu anlayamaz.

İçinden keder, sıkıntı, burkuntu, stres, bunalım olarak feryat eden ruhunu bu açlığından kurtarmak için, yine nefsinin hedef saptıran yanlış telkinleriyle yanlış mekanlarda daha da perişan eder. Yani, o içten gelen feryadı bastırmak için, alkole, uyuşturucuya, fuhşa, eğlenceye, oyuna, karnavala, festivale gider. Ama nefis doydukça acıktığından ve azdığından, bütün bunların sonu gelmez ve insanlık günden güne bitmişliğe, tükenmişliğe, gizli açık intiharlara doğru süratle sürüklenir, kayar. Artık bu çılgınlıkların ve cinayetlerin tabii akışında, maddi manevi hastalıklar vardır, hapishaneler vardır, feryatlar vardır, terör vardır, anarşi vardır, isyan vardır, intihar vardır...

Bu zavallılara, bütün bunlardan kurtuluşun ancak iman ve ibadetle olduğunu, ibadetin Allah'ın insanoğluna verdiği en büyük nimetlerden biri olduğunu söyleseniz, rayından çıkmış bir tren gibi, veya başı boş dolaşan serseri bir mayın gibi nerede ne zaman ve nasıl patlayacağı belli olmayan bu insan, sözünüzü anlamayacak, ya alık alık bakacak, ya da haliyle alay edecek, inkar edecektir.

¹ Bkz. Abdülhakim Arvasi, Tasavvuf Bahçeleri, s. 18-19.

Ama, tek tük de olsa, öyle bir hayatı bir tekmede devirerek, iman ve ibadetin engin sularında rahat ve huzuru bulmuş insanlar da vardır. İşte Cehennem gibi bir hayattan gelen bu insanlar, Cennet gibi buldukları bu hayatın kıymetini çok daha iyi bilmekte ve takdir etmektedirler. Dolayısıyla İslam'ı yaşamada daha duyarlı ve bilinçlidirler.

Ama insan daha başta ruhunu, gıdası olan iman ve ibadetler ile beslerse, elbette ruhu gelişecektir. Bedenle ruh birbirine zıttır. Hangisi güçlenirse, diğeri o oranda zayıflar ve hakimiyeti kaybolur.

Evet, ruh Rabbini tanır, ona severek ibadet eder, zikrederse, aşk ve muhabbeti günden güne artır. Bu aşk ve muhabbet ruhuna güç ve kuvvet verir. Ruh güçlendikçe de, bedenın kayıtlarından, bağlarından yavaş yavaş kurtulur. Derken onu kendi emrine alır. Gide gide insanda kötülüğü emreden o nefis, yani nefis-i emmare tamamen yok olur. Onun yerine artık iyi işleri seve seve yapan, aşkla ve şevkle yapan nefis-i mutmainne, nefis-i radiye ve nefis-i merdiyye kaim olur. Artık bu insandan, demin seçtiği gibi haya, sükut, sekinet, vakar, izzet, vefa, sabır, şefkat, merhamet, muhabbet, güler yüz, tatlı dil, rıza, tevekkül, infak, ihsan, isar, diğerkamlık, fedakarlık gibi güzel ahlaklar sudur eder ki, hem kendisinin, hem de alemin ıslahı işte buradadır.

Görülüyor ki ibadet, Allah'ın kullarına bahşettiği en büyük nimettir. Aynı zamanda zevktir de.

Zevktir; zira Rabbısına kullukta olan bir insanın aldığı mutluluğu, zevki, tadı, bir âsi kul, ne bakire dilberlerle sevişmekte, ne zengin mezeli içki masalarında, ne de oyun ve eğlencelerde bulabilir. Bu öyle bir manevi haldir ki, sözle bilinmez, öyle manevi bir sofradır ki tatmayan bilmez. Onun için "men lem yezuk, bilmez yazık" demişler. Veya kısaca "tatmayan bilmez."

Bunun tadına varan bir veli "İyi ki bu halimizi, bu zevkimizi dünya padişahları bilmiyor, yoksa kılıçlarla ellerimizden almaya kalkıştırlardı" demiştir.

Hz. Ömer de Müslümanları "yaşamalarını bilmez, hayattan zevk almaz" zannedenlere acımıştır. Bir seherin tadını verir mi acaba ömür boyu aldıkları zevkler?.

Selefimizin, evliyamızın hayatlarını anlatan tabakat kitaplarında böyle binlerce hal göze çarpar. Biz bilemiyorsak da, bazen oluyor ki derinden derine hissediyor, seziyoruz. Allah'ımız hakikatine eriştirsın inşallah. Bu bahsi uzatmak istemiyoruz. Ancak, büyüklerin

hallerini, hayatlarını okumak, kalbe ve ruha kuvvet verdiğinden, onları araştırma ve incelemeyi herkes gibi tavsiye eder geçiyoruz.

Burada ibadetlerdeki gayelerden birine daha kısaca işaret etmek istiyoruz. Hiçşüphesiz insan ibadet ettikçe Yaratanına manen yaklaşacak ve onda fani, derken onda baki olacaktır. Artık Allah'a bu kadar yakın olan insan, dünyanın geçici metayı olan altına gümüşe, bağa bahçeye, mala mülke, hatta oğula kıza ve eşe karşı muhabbet azalır. Bunların fitnesinden emin olur. Allahı ve ahireti tercih eder. İşte böyle bir insanın dini tebliğ etmesi bir başka, cihadı daha bir başkadır.

Evet, "Cihad-ı Ekber" olan nefsiyle cihadda muzaffer olmuş bir gazi, gözünü kırpmadan "cihad-ı asgar" olan küfürle cihada seve seve gider ve girer. Şevk-i şehadetle dopdoludur. Kimse durduramaz bu mücahidi. "Gündüz mücahid, gece zahid ve abid" diye bunlara denir işte...

Biraz sonra anlatacağımız cihadda, yani yeryüzünde tevhidin sancaklarının yükselmesinde, Allah'ın kelimesinin yüceltilmesinde, yer yüzünden küfrün ve fesadın tamamen kaldırılmasında ve İslam dininin hayata hakim kılınmasında bu insanlara, bu insanların cihadına çok ihtiyacımız olacaktır. Peygamberimizin ve ashabının bu kadar kısa bir zamanda dünyanın en büyük devrimini yapmalarının ve yaşatmalarının arkasındaki en büyük ruhi güç, onların çok çok ibadet etmeleri ve bu sayede Allah Teala ile ciddi ve yakın bir rabıta kurmalarındır.¹

Bu asrın mücahitlerinin buradan alacakları çok dersler ve ibretler vardır.

¹ Ahmet önkal, Resulullahın İslam'a Davet Metodu s. 55-59 ve 195

II. BÖLÜM: İNANÇTA KİRLENME

İnançta arınma deyince nasıl Kur'an-ı Kerim ve sünnet-i seniyye'ye uygun düşen sahih ve Allah Teala katında makbul, dolayısıyla iki cihanda da bireyi ve toplumu sağlık ve mutluluğa kavuşturan bir imanı kastediyorsak, inançta kirlenme dediğimiz zaman da bunun tam tersini kastediyoruz. Yani Allah Teala tarafından asla kabul edilmeyen, birey ve toplumda her kötülüğün kaynağı olan küfür, şirk, nifak ve irtidat. Müslümanlar açısından bakıldığında özellikle de irtidat.

Bu bölüme başlarken, şimdi bu kavramların açılımını görmek faydalı olur kanaatindeyim. Küfür, Şirk Ve Nifak Üzerinde Çok Durmayacağız. Onlar Zaten Büyük Bir Kirlenmenin İçindedirler. Arınmaları Ancak İman İle Olacaktır. Bizim Asıl Üstünde Durduğumuz Kirlenme, İrtidatla Yaşanan Kirlenmedir. Onun Daha Geniş Anlatacağız. Çünkü Amacımız Var Olan İmanda Yaşanan Kirlenmedir.

Küfür ve Kâfir

Küfür, Arapça “kefere” kökünden ‘bir şeyi örtmek’ anlamına mastardır. Bu anlamıyla tohumu toprağa eken ve böylece onu örtüp gizleyen çiftçiye küffar denildiği gibi, kılıcı örttüğü için kınına, karanlığı örttüğü için geceye, yıldızları örttüğü için buluta da kâfir denir. Bazı ibadetler ve teybe de bir takım günahları örttüğü için bunlara da keffaret denilmiştir.

İman açısından kâfir, Hz. Muhammed Mustafa (aleyhi's selatu vesselam)'in bir peygamber olarak Allah'ın varlığı, birliği, gönderdiği Kur'an-ı Kerimi, onun içindeki ayetleri, ayetlerin ifade ettiği hükümleri hakkında verdiği haberleri inkar etmek, inanıp kabullenmemektir.

İnkâr ise yine Arapçadan alınma bir kelimedir. Nükr, bilmeme, kabullenmeme anlamınadır. Oradan alınan inkar da, reddetme, kabullenmeme, hoş görmeme manasına gelir. Allah Teala'nın verdiği maddi manevi nimetlerini görmezlikten, bilmezlikten gelip inkâra gittiğinden dolayı kafire "münkir" de denilmiştir. Nankörlük de bu mana içindedir.

"Gavur" kelimesi ise Arapça kafir veya Farsça gebr –ateşe tapma- kelimelerinin avamca kullanılış şeklidir.¹

Küfrün sebepleri ve çeşitleri çoktur. Bunlar içinde en acı olanları, kişilerin akıl ve ilimleri ile Allah Teala'nın varlığını ve Hz. Muhammed Mustafa (aleyhi's selatu vesselam)'nın onun elçisi olduğunu bildiği halde bunu diliyle ifade etmemesidir.

Neden yaparlar bunu?

İnsanlar genellikle küfür devrinde elde ettikleri sosyal konumlarını, servetlerini, şöhretlerini kaybetme endişesiyle veya olumsuz asabiyet, haset ve rekabet duygularıyla yapmışlardır bunu. Benliklerindeki gurur ve kibir, dünya sevgisi, makam hırsı, şöhret sevdası gibi terbiye edilmeye ve giderilmeye muhtaç olumsuz duygular gözlerini bürümüş de gerçeği göremez olmuşlardır. Nifak da böyle bir benlikte boğulma olayıdır. Biraz sonra irtidat, yani dinden dönme konusu işlenirken, kafir olma, küfre düşme şekilleri hakkında geniş bilgiler verilecektir.

Sonuçta şunu söyleyelim ki küfür, ya Allah Teala'yı inkardır, veya Hz. Muhammed Mustafa (aleyhi's selatu vesselam) ın peygamberliğini inkardır.

Bizim esas konumuz bu ikisini kabul ettikten sonra tekrar gerisin geriye giderek küfre düşmektir. Gerçekten de Müslümanlar arasında en fazla gözükten ve de en fazla üzücü olan, kahredici olan budur. Bu aslında hiç olmaması gereken, 20. yüzyıla kadar da pek olmayan çok kötü bir durumdur. İşte çağdaş şirk, bir başka ifadeyle

¹ Bkz. TDİV İslam Ansiklopedisi, XXVI. 533-534

güncel “irtica” budur. İşte gerçek irtica, evet gerçek “geriye gidiş” budur. Budur ve çok çirkindir.

Çok çirkin ve çok kötüdür, zira cehaletten kaynaklanmaktadır. Oysa İslam, cehaleti yok etmek için gelmiştir ve geldiğinde de onun belini kırmıştır. Peki bu kadar bilgidен ve aydınlanmadan sonra bir insan, cehaletin bu kör kuyusuna nasıl düşebilir, nasıl küfrün koyu karanlıklarında kaybolur gider?...

İman ne kadar fert ve cemiyet için dünya ve ahirette sıhhat ve saadete sebepse, küfür de en az o kadar fiska, fesada, zulüm ve bozgunculuğa, yani bireysel ve toplumsal sağlıksızlığa ve mutsuzluğa sebeptir. İnsan, evren ve İslam, onları yaratanın koyduğu kanunlar noktasında iman ve itaatla bütünleşirlerse, kainatta o kadar güzel bir ahenk ve uyumdan bahsedilebilir. Bunun mimarı da kuşkusuz insandır. Eğer insan, yaratıcısına nankörlük yapar da, kendisine gönderilen ilahi yasalara ters davranırsa, yani İslam ile Allah Teala'ya teslim olmazsa, kendi yapısına ve evrenin yasalarına ters düşecek ve sonuçta sonsuz acı çekecektir. Hem bu dünyada, hem de inanmadığı, inansa da hazırlık yapmadığı ahirette.¹

İmanı ve küfrü ifade eden, dil ile gönüllü söylenen sözlerdir. Ancak İslâm'ı terketmeye zorlananlar için dinimiz bir ruhsat tanımıştır. Yani dinden dönme için çeşitli baskılar ile eziyet ve işkence görenler değil de, canını veya bir organını kaybetme tehlikesi ile cidden karşı karşıya kalanlar hakkında dinimiz bir ruhsat tanımıştır. Bu hüküm Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir:

"Allah'a imandan sonra, kalbi iman ile sabit ve mutmain iken küfre zorlananlar müstesna olmak üzere, kim ki Allah'ı tanımaz ve fakat göğsünü küfre açarsa, mutlaka onların üstüne Allah'tan bir gazap vardır. Onlar için çok büyük azap da vardır"²

Mekke'de Kureyş müşrikleri, ashab-ı kiramdan Ammâr'ı, babası Yâsir'i ve annesi Sümeyye (r.anhüm)'ü İslâm'dan vazgeçirmeye zorluyorlardı. Onlar bunu kabul etmedikleri için, Sümeyye'yi iki deve arasına bağlayıp ayrı ayrı yönlere çekerek parçaladılar. Yâsir (r.a)'ı da çeşitli işkencelerle şehid ettiler. İşte İslâm'ın ilk şehidleri bunlardır.

¹ Daha fazla bilgi için bkz. Cemal Nar, İnancın Kıvancı, Toprak y. İst. 2008

² Nahl, 106

Ammâr (ra), müşrikler tarafından bir tekneye batırılıyordu. Tam boğulacağı sırada onlara rıza göstermeye mecbur kaldı. Ve hayatını kurtardı.

Birisi gelip, Hz. Peygamber'e Ammâr'ın dinden döndüğünü söyleyince, Rasûlüllah (s.a.s): "Hayır, Ammâr tepeden tırnağa imandır. İman onun etine ve kemiğine işlemiştir" diye buyurdu.

Bu arada Ammâr, ağlıya ağlıya çıkageldi. Hz. Peygamber onun gözyaşlarını silerek: "Üzülme, yine seni zorlarlarsa dilinle onlara uymuş görün" buyurdu. Bu olay üzerine yukarıdaki ayetler nazil oldu.¹

Şirk ve Müşrik

Şirk Arapça "Şerike" ve ondan türeme "eşreke" fiilinden alınmış olup ortak olma, eş ve denk koşma demektir. Dinde ise şirk, zatında, sıfatlarında ve fiillerinde Allah'a eş ve ortak koşma demektir.²

Kur'an âyetlerinden başka, çeşitli hadislerde ve ilmî eserlerde de şirk konusuna geniş yer verilmiştir. Allah'ın birliğine ortak kabul etmek şirk olduğu gibi, kudret ve tasarrufunda O'na ortak kabul etmek de şirkdir. Şirk'in diğer bir çeşidi de, yalnız Allah'tan beklenmesi gereken sonuçları, Allah'tan başka güç ve kişilerden beklemektir. Nitekim bu kitabımızda mürtedlerin nasıl müşrik durumuna düştükleri biraz sonra geniş olarak açıklanacaktır.

Bilindiği gibi insan, tarihin hiçbir devrinde küfür ve şirk denen zulmünü bırakmamıştır. Zira, fitratında zalimlik vardır ve bunu terbiye ile gidermesi kendisine bir ödev olarak verilmiştir. Bu insanın sınavlarından biridir. O fitratı bilgi, iman ve itaatla iyiye ve hayra kaydıramayan birey ve toplumlar, Allah'ın dışında bir çok mabudtur, ilahlar, tanrılar edinmiş ve onlara tapmışlardır. Bazen bu tapılan elleriyle yonttukları bir ağaç, bir taş olurken, ya da sıradan bir eşya olurken, bazen de asla erişemeyecekleri mesela bir güneş olmuştur, bir yıldız olmuştur. Rayından çıkan, fitratını, tabiatını bozan insan,

¹ İbn Kesir, Tefsîru'l-Kur'âni'l Azîm, İstanbul 1985, IV, 524 vd.; Elmalılı Hamdi Yazır, a.g.e., İstanbul 1936, IV, 3130, 3131.

² Rağîb el-İsfahânî, el-Müfredât fi Caribi'l-Kur'an, II. 259.

gerçekten de çok gülünç durumlara düşmüştür zaman zaman. Mesela helvadan put yapıp tapmış, acıkınca da yemiştir tanrısını.

Beşerin türlü dalaletleri var.
Putunu kendi yapar kendi tapar. ¹

Bir taşa, bir oduna, bir bitkiye veya bir hayvana tapan ne kadar gülünçse, ruhlara, meleklerle veya krallara, konsüllere tapan da o kadar gülünçtür.

Bütün bu şirklerin altında yatan Allah Teâlâyı tanımama cehalet ve gafletidir. Kahrolası nankörlüğüdür insanın.² Kendisi gibi bir insanı tanrılaştırması akılsızlığıdır.

Şirk'in zıddı tevhididir. O da, Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmekle beraber, O'nun tasarruflarında tek kudret sahibi olduğunu, hüküm ve irâdesinin her şeyin üstünde bulunduğunu kabul etmektir. İslâm dininde tevhid esastır. Hemen hemen bütün ibâdetlerin ana gayesi çeşitli konularda müslümanların arasında birliği sağlamaktır. Dünyanın her yerindeki müslümanların aynı ezanı okumaları, ibadetlerinde aynı kibleye dönmeleri, tevhidin birer göstergesidir. Şirk bunun tam zıddıdır. Tevhid'in ana gayesi ve esas hedefi olan Allah'ın birliği hususundaki inancı zedelemek, O'na ortak kabul etmek, büyük şirk kabul edilmiştir.

Yüce Allah Kur'an'da: "Muhakkak ki şirk büyük bir zulümdür"³ diyerek, şirki bir zulüm olarak tanıtmıştır. Nitekim şirke düşen insan, bu hareketiyle kendi nefesine zulmetmiş olur. Yine şirk göklerin, yerin ve bunlarda bulunanların, maddenin ve hayatın zorunlu olarak teslim olduğu küllî bir kanuna, yani Allah'ın tek ilah ve Rab olduğu gerçeğine karşı gelinmekle Allah'ın hakkını O'na teslim etmemek bakımından da bir zulümdür. Şirk'e düşen insanın kendi şahsına zulmettiğini destekler mahiyetteki diğer bir âyetin meâlî şöyledir:

¹ Bunu söyleyen Tevfik Fikrettir, iyi mi?

² Ahzab, 72; Abese, 17.

³ Lokman, 31/13

“Allah'a ortak koşmadan, halis olarak Allah'ı birleyenler olun. Kim Allah'a ortak koşarsa, o sanki gökten düşmüş de kendisini kuş kapıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir”¹

Yüce Allah'ın şirk hakkındaki bazı âyetlerinin meâli şöyledir:

"Allah, kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz. O'ndan başka günahları dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, büsbütün sapıtmıştır"²

"Kitâb ehlinden ve (Allah'a) şirk koşanlardan kâfir olanlar, Cehennem ateşindedirler. Orada ebedî kalacaklardır. Onlar, halkın en şerlileridir"³

Bir de “küçük şirk” vardır. O da, sevabı ahrette alınacak ibadetleri ve iyi işleri Allah Teala'nın rızası için değil de insanlara gösteriş için, sevilmek ve övülmek için, çeşitli karşılıklar almak için yapmaktır. Buna kısaca “riya” diyoruz.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

“Kim Rabb'ine kavuşmayı umuyorsa, artık salih bir amelde bulunsun ve Rabb'ine ibâdetinde hiç kimseyi ortak tutmasın.”⁴

Bu âyette geçen, ibâdetinde Allah'a ortak tutmaktan maksat, ibâdetinde ihlaslı ve samimi olmamak, Allah'ın rızasının dışındaki riya, gösteriş ve benzeri duygularla ibadet etmek demektir.

Sevgili Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur:

- Sizin için en çok korktuğum şey, küçük şirktir.

Hazır bulunanlar:

- Ya Rasûlüllah! Küçük şirk nedir? diye sordukları zaman, Rasûlüllah (s.a.s) şöyle devam etmiştir:

- Küçük şirk, riya yani gösteriştir. Ahiret gününde insanlara amellerinin karşılığı verildiği zaman, Allah diyecek ki: "- Dünya hayatında iken, kendileri görsün diye riya ve gösteriş yaptığınız kişilerin yanına gidin, bakın, onların yanında herhangi bir karşılık bulacak mısınız?"⁵

¹ Hacc, 22/31

² Nisa, 4/116

³ Beyyine, 98/6

⁴ Kehf, 18/110

⁵ Ahmed, Müsned, V. 428, 429

"Ümmetimin için en çok korktuğum şey, Allah'a şirk koşturmadır. Ama dikkat edin; Ay'a, Güneş'e veya puta tapacaklar, demiyorum. Fakat, Allah'ın rızasının dışındaki gayeler için harekette bulunacaklar ve gizli şehvet, yani riyâ ve gösteriş duygularını taşıyacaklar."¹

Ebu Hureyre (r.a) dedi ki, ben Rasûlullah (s.a.s)'i şöyle söylerken işittim:

"Kıyamet günü aleyhine hüküm olunacak halkın birincisi şehid edilen bu adam olacaktır. O kimse, Allah'ın huzuruna getirilir; Allah ona verdiği nimetlerini bir bir anlatır. O da bunları bilir ve hatırlar. Yüce Allah:

-Bu nimetlerin arasında ne yaptın? diye sorar.

O kişi:

-Senin rızan için savaştım ve nihâyet şehid oldum " diye cevap verir.

Yüce Allah:

-Yalan söylüyorsun. Fakat sen, hakkında kahraman denilsin diye savaştın. Bir rivâyete göre, Allah'ın emri üzerine o kişi yüz üstü sürüklenerek Cehennem'e atılır.

İkinci olarak İlim öğrenmiş, başkalarına da öğretmiş ve Kur'an okumuş biri huzur'u ilâhiye getirilir. Yüce Allah ona da verdiği nimetlerini tek tek anlatır. O da bunları anlar. Allah ona:

-Bu nimetlerin arasında bulunurken, ne yaptın? diye sorar.

O şu cevabı verir:

-Senin rızan için Kur'an'ı, ilmi öğrendim ve başkasına öğrettim.

Yüce Allah ona da şöyle der:

-Sen yalan söylüyorsun. Fakat sen Kur'an'ı, ilmi riya ve gösteriş için, sana alim, güzel okuyor, densin diye okudun, öğrendin. Nitekim senin için bu övgüler yapıldı.

Allah'ın emri üzerine o da sürüklenerek Cehennem ateşine atılır.

Üçüncü olarak Allah'ın kendisine geniş çapta zenginlik ve çeşitli maldan verdiği biri getirilir. Allah, buna da verdiği nimetleri ayrı ayrı anlatır. O da, bu nimetleri kabul eder, hatırlar. Yüce Allah ona da şunu sorar:

¹ İbn Mâce, Zühd, 21

-Bu nimetlerin arasında bulunurken, ne gibi hayırlı işler yaptın?

O da şöyle cevap verir:

-Senin rızan için, sevdiğin her türlü yola para harcadım. Maddi yönden, yardımda bulunmadığım hiç bir şeyi bırakmadım.

Yüce Allah ona da aynı şekilde cevap verir:

-Sen yalan söylüyorsun. Aslında sen bunları, sana cömert denilsin diye yaptın. Riya ve gösterişte bulundun. Beklediğin medih ve övgülere de kavuştun.

O da Allah'ın emri üzerine yüzüstü sürüklenerek Cehennem ateşine atılır."¹

Aslında şehid olmak, alim olmak ve hayır yollarına maddi yardımda bulunmak, son derece güzel şeylerdir. Ancak bunlar Allah rızası için değil, riya ve süm'a için, yani gösteriş ve başkalarına duyurmak için, dolayısıyla maddi veya manevi herhangi bir menfaat ummak için olursa, hiç bir sevap değeri yoktur. Üstelik bir ahlaksızlık olarak ceza görmeye de sebep olacaktır.

Nifak ve Münafık

Nifak, içi başka dışı başka, iki yüzlü anlamına gelir. Buna göre **Münafık**, içinden inanmadığı halde herhangi bir sebeple diliyle Müslüman olduğunu söyleyendir. Kafirin en kötüsü ve tehlikelisi olan bu değersiz iki yüzlüler, cehennemin de en dibindedirler. Bu akaid ilmi açısından nifak ve münafık'ın tanımıdır. Buna "itikadi nifak-münafık" da denir. Asıl münafıklık budur.

Bir de ahlak ilmi açısından Münafık vardır. Buna da "amelî nifak-münafık" denir. Onlar ise, diliyle Müslüman olduğunu söylese ve hatta bunda samimi olsa da, amelîyle, yani yaptığı işlerle müslümana benzemeyen, İslam'ın temel ilkelerine ters düşen, daha çok kafir huy ve gidişatında olan anlamınadır.

Peygamber Efendimiz (sav)'in şu hadisi bu gerçeği güzel ifade eder:

"Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, vadettiğinde sözünden döner, kendisine birşey emanet edildiğinde emanete ihanet eder"¹

¹ Müslim, İmâre, 152; Nesef, Cihâd, 22; Ahmed b. Hanbel, II, 322

Bu ve benzeri hadislerden amaç, müslümanı îtikâdî nifaka yaklaşmaması için uyardır. Yoksa her yalan söyleyen, sözünden dönen dinden çıkmaz. Fakat bu kötü huylar insanı küfra götürebilir. Dolayısıyla bu bir tedbir alma ve tenbih etme işlemidir. Bu üsluba “terhib – korkutma” denir ve Peygamber Efendimiz (sav) bunu sıkça kullanır.

Bilindiği gibi her günah mıknaîs gibi başka günah veya günahları davet eder. Bu iyilikler için de geçerlidir. Günahlarda hiç şüphesiz küfre götüren gizli açık yollar vardır. Haliyle amelî nifaklar çoğalınca ileride müslümanın îtikâdî nifaklara düşme tehlikesi de vardır demektir. İşte Sevgili Peygamberimizin amacı bundan korkutmaktır. İnsanların imanına çok haris olan Sevgili Peygamberimiz bu yüzden onları uyardır. Bunun da etkili olması için “nifak-münafık” kelimelerini kullanmıştır. Çünkü bu kelimeler, bir Müslüman için en sevimsiz, en çirkin ve en nefret edilen kelimelerdir.

Bu arada görülmesi gereken bir imanî kavram daha vardır. O da Mürted'dir. **Mürted**, Müslüman iken -Allah korusun- İslâm dinini terk eden kimsedir. Bu kimse ister müslüman ana babadan doğup büyümüş olsun, isterse önceden kâfir iken sonradan müslüman olmuş bulunsun, fark etmez. Hatta İslâm dinini terk eden bu kişinin başka bir dine girmesi veya dinsiz kalması da fark etmez. Bu dinden dönme olayına da “irtidat” veya “ridde” denir.

Bu kitabın yazılmasındaki ana amaç ve çevresinde dönüp dolaştığı esas mihver, imanın korunması ve onun bilerek veya bilmeyerek kaybedilmemesi, küfre veya şirke düşülmemesidir. Biz bu dinden çıkmaya, imandan sonra küfre düşmeye, biraz önce **irtidat**, bunu yapan kişiye de **mürted** demiştik. Biraz sonra bu konuda detaylı bilgiler sunacağız. Bu bakımdan burada kısaca bu tarifleri ve bu kısa bilgileri peşinen vermekte fayda görüyoruz.

Hiç şüphesiz imanı kabul veya ret edecek makam, Yüce Allah'tır. Onun için, ileride daha geniş olarak göreceğimiz bir bilgiyi, hemen şimdi burada, bir uyarı mahiyetinde peşin olarak vermeyi, yine yararlı görüyoruz. O da, müslümanlığını bildiğimiz bir kişiyi **tekkir** etmede, yani “kafir oldu” diyerek küfre nisbet etmede acele etmemeli, çok ihtiyatlı olmalıyız.

¹ (Tirmizî, İman, 14)

Şimdi gelelim inançta kirlenmenin ana konusuna konusuna...

İrtidat Ve Mürted

İrtidat, Arapça bir kelime. Kökü, (redde). Türkçemizde hala kullandığımız “reddetmek” oradan alınmış. Kelime Arapça’da da aynı anlamda; geri çevirdi, menetti, dönderdi.¹

İrtidat (irtedde) fiilinin masdarı olarak biraz daha özel bir anlama geliyor: izinden, yolundan, dininden döndü.

Firuzabadî “Basair”de,² Tehanevi “Keşşaf”ında,³ Rağîbu’l İsfahanî “el-Müfredat”ında aynı bilgileri tekrarlar, ilgili ayetleri delil getirerek açıklamalarda bulunurlar.lar.

Istilah manası da buradan alınma: bir müslümanın imanından sonra dininden dönerek küfre düşmesi. Biraz daha açarsak şöyle tanımlayabiliriz: İster Müslüman ana babadan doğup büyümüş, isterse önceden kâfir iken sonradan Müslüman olmuş bulunan bir kimse, İslâm dinini terkedecek olsa bu kişiye “mürted”, bu olaya da “irtidat” veya “ridde” denir.

Bu, ya kalbinde taşıdığı imana aykırı kesin bir niyet ve inançla, ya ciddi veya şaka ile dinden çıkaracak bir sözü söylemek veya bir işi yapmakla olur. Samarraî buna “terk irtidadı”nı da eklemiştir. Kasdını yeri gelince göreceğiz.⁴

Kafir, müşrik ve münafık kelimelerini biliyoruz. İrtidat bahsi olunca bir kelime daha sıkça geçebilir; zındık.

Zındık da münafık gibi içinden kafir olduğu halde dışından Müslüman gibi görür. Ama münafık gibi eskiden küfrü olmayabilir. Yani zındık da dinden çıkmıştır. Mert olmadığı için onun katlinde tevd-beye gerek görülmemiştir. Ancak zındıklığı ortaya çıkmadan samimi Müslüman olursa o başkadır ve ne aladır.

¹ Mu’cemu’l Vasit, I. 336.

² Age. III. 59.

³ Age, II. 1251-1252.

⁴ Dr. Numan A. Es-samarraî, İslam Fıkında Mürtede Ait Hükümler, s. 137. Müellif eserinde Arapçanın meşhur sözlüklerinden kelimenin kök ve türevlerini de sunmuştur.

Kur'an'da İrtidat

“Dinden Dönme” anlamında “irtidat” kelimesi Kur'an'da iki ayette geçmektedir. Ancak aynı manayı taşıyan başka kelimelerle konu bir çok ayette dile getirilmiştir. Biz önce irtidat kelimesinin bizzat geçtiği bu iki ayeti görelim.

“Sana haram ayı, yani onda savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahdır. İnsanları Allah yolundan çevirmek, Allah'ı inkâr etmek, Mescid-i Haram'ın ziyaretine mâni olmak ve halkını oradan çıkarmak ise Allah katında daha büyük günahdır. Fitne, adam öldürmekten daha büyük bir günahdır. Onlar eğer güçleri yeterse, sizi dininizden döndürünceye kadar size karşı savaşa devam ederler. **Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların yaptıkları işler dünyada da ahirette de boşa gider. Onlar cehennemliktirler ve orada devamlı kâhırlar..**”¹

“Ey iman edenler! Sizden her kim dininden dönerse dönsün: Allah onların yerine öyle bir topluluk getirecek ki, Allah onları sever, onlar Allahı severler. Onlar müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorludurlar. Allah yolunda mücahede eder ve bu hususta dil uzatan hiçbir kimsenin ayıplamasından korkmazlar. İşte bu Allahın öyle bir lutfudur ki dilediğine verir. Allah Vâsi ve Alimdir: İhsanı boldur, her şeyi hakkıyla bilir.”²

Bu ayetlerde geçen (yertedde) kelimesi, tam anlamıyla “Müslüman iken şu ya da bu sebeple dinden vazgeçerek küfre dönmek” durumunu ifade eder. İslam dininde en büyük ayıp ve vazgeçilmedikçe affedilmeyen günah budur. Her iki ayette de Allah Teala Müslümanları bu kötü durumdan sakındırmıştır.

İlk ayete dikkat ettiğimizde gördüğümüz şudur: her zaman Müslümanları dininden döndürmek için ellerinden geleni yapan kafirler, Bedir savaşı ncesinde vuku bulan bir olayı bahane ederek “haram aylarda savaş yasağını ihlal” gibi bir gerekçeyi öne sürerek acımasızca propagandaya girişmişlerdir. Amaçları açıktır; inanaları imanlarından döndürmek.

Oysa ithamlarında haksızdırlar. Din ve vicdan özgürlüğü tanımadan Müslümanlara olmadık eziyet ve işkenceleri acımasızca

¹ Bakara, 217.

² Maide, 54.

uygulayanlar ve dinlerini yaşamalarını engellemeye çalışanlar, onları yerlerinden yurtlarından hicrete mecbur edenler kendileridir. Nasıl olur da suret-i haktan görünebilirler?

Tarih şahittir ki kafirler bu tür demogoji ve çarpıtmaları her zaman yapmışlardır. Onlar, her zaman ve her yerde Müslümanları dinlerinden döndürmek için çalışacaklar ve savaşacaklardır. İnananlara düşen, onların yalan dolanla dolu propagandalarına aldanmamak, dinlerinden dönmek, aksine daha fazla sarılmak ve savunmaktır.

Bunu yapmayarak kafirlere aldananlar, dinlerinden dönmekle hem bu dünya, hem de ahiret saadetlerini kaybedeceklerdir. Çünkü o takdirde Allah Teala'nın dostluğunu kaybedecekleri gibi, geçmişte yaptıkları ibadet ve salih amelleri de defterlerinden silinecektir. Böylece cenneti kaybettikleri gibi, cehennemden de çıkmamak üzere ebediyen azapta kalacaklardır.

Seyyid Kutup, bizim de bu kitabı yazma amaçlarımıza ışık tutan şu yorumlarda bulunur:

“Bu açıklama herşeyi bilen ve herşeyin içyüzünden haberdar olan Allah'tan gelen doğru bir tespittir. Burada kötülüğe ve müslümanları dinlerinden koparmaya yönelik iğrenç bir ısrar açığa vuruluyor. Bu ısrarlı çaba, İslâm düşmanlarının sürekli hedefleri olmuştur. Bu çaba nerede ve hangi zaman diliminde olursa olsun müslüman cemaatin düşmanlarının değişmez amacıdır. İslâm'ın yeryüzündeki varlığı, bu dinin düşmanları için, her dönemdeki İslâm cemaatinin düşmanları için başlıbaşına bir kin ve korku kaynağı olmuştur. Başlıbaşına İslâm onları rahatsız ediyor, korkutuyor, kinlerini kabartıyor. İslâm o kadar güçlü, o kadar sağlam bir dindir ki, bütün Batı taraftarları ondan korkuyor, bütün haydutlar ondan ürüyor ve bütün bozguncular ona karşı antipati duyuyor. İslâm gerek başlıbaşına gerek içerdığı apaçık hak, gerek tutarlı sistemi ve gerekse sağlıklı sosyal düzeni ile doğrudan doğruya somut bir savaştır; o bütün bu nitelikleri ile batıla, haydutluğa, zulme ve bozgunculuğa karşı doğrudan doğruya somut bir savaştır. Bundan dolayı batıl taraftarları, haydutlar, bozguncular onun varlığına katlanamıyorlar.

Bu yüzden müslümanların karşısında hep pusudadırlar, onları dinlerinden koparmak, kâfirliğe döndürmek için yanıp tutuşurlar. Kâfirlik olsun da hangi türü olursa olsun, onlar için farketmez. Zira yeryüzünde bu dine inanan, bu sistemin izinden giden, bu düzeni yaşayan bir tek müslüman cemaat varken batıl düzenlerinin

yaşayacağına, haydutluklarının ve bozgunculuklarının devam edebileceğine güvenemiyorlar.”¹ Bu ayette bir kelime dikkat çekmektedir: “Habitat a’maluhum”. Yani “amelleri, iyi işleri boşa gider, geçersiz olur.” Bütün müfessirler bu kelimeye dikkat çekerek açıklamalar yaparlar. Biz Seyyid Kutup’dan takip edelim:

“Burada geçen "Hubut" kelimesi, merada otlayan bir devenin zararlı bir ot yemesi sonucunda önce şişip arkasından ölmesini anlatan bir deyimden türemedir. Kur'an-ı Kerim, burada bu kelime ile insanın işlediği amellerin önce kabarıp sonra yok oluvmeleri olayını anlatmak istiyor. Görüldüğü gibi bu kelimenin somut anlamı ile soyut anlamı arasında sıkı bir uyum var. Yani batıl amelin önce kabarması, görüntüsünün şişmesi, sonunda ise ortadan çekilip yokluğa karışması olayı ile zehirli ot yiyen devenin şişmesi ve bu şişkinlik sonunda patlayıp ölmesi olayı arasında sıkı bir çağrışım vardır.”²

Maide ayetleri daha dikkat çekicidir. Terğib ile terhibi iç içe girdirerek saadet ile felaketi aynı anda zikir ile his, heyecan ve imanı diri tutmaktadır.

Bu ayetler, ezberlenecek ve her zaman okunacak, üzerinde derin derin düşünülecek, murakabe ve muhasebe yapılacak ayetlerdir. Biz ayetin mefhumunu Elmalılı Hamdi Yazır’ın özetleriyle bir kere daha nazara vererek geçelim ve geniş bir tefsirini ileriye, kendi yerine havale edelim inşallah:

“Ey iman ehli, sizden fert veya topluluk her kim dininden dönerse bilmiş olsun ki Allah onların belalarını verip, yerlerine diğer bir kavim (toplum) getirecektir. Öyle bir kavim ki hem Allah onları sever, dünya ve ahiret hayırlarını murad eder, hem de onlar Allah’ı severler, itaatına koşar, isyandan kaçarlar. Öyle bir kavim ki, müminlere karşı alçak gönüllü, dost ve merhametli, kâfirlere karşı izzetli, güçlüdürler, Allah yolunda mücadele ederler, kınayanın kınamasından korkmazlar, yani hem cihad ederler, hem de dinlerinde pek sadıktırlar. Vazife yapmanın gereğini gördüler mi, münafıklar gibi şunun bunun hatırına, gönlüne bakmaz, dedikodudan sakınmaz, vazifelerini yaparlar. Bu hal, bu vasıflar ise sırf Allah’ın lutfu ve ihsanıdır. O, bunu kime dilerse verir, dileyene de verir.”³

“Şu halde hiç biriniz ümitsizliğe düşmeyiniz, düşüp de

¹ Fî Zilali’l Kur’an, aynı ayetin tefsirinden.

² A.y.

³ Maide, 54

kâfirlerin peşinde koşmayınız. Allah'tan, böyle vasıflara sahip bir toplum olmayı isteyiniz, dileyiniz.

Fakat bunu zorla alınır bir hak da zannetmeyiniz, inhisar (tekelcilik) fikrine sapmayınız. Allah, hem ihsanı çok olan, hem çok bilendir. Lutufları ve ihsanı çok, ihsanına engel olan ve karşı çıkan yoktur. Onu hiçbir şey bağlayamaz, en ümitsiz zamanda, en umulmadık yerden, en umulmaz kimselerde neler neler yaratır!

Nasıl yaratır, bunu O bilir. Zira o her şeyi bilir. Şu halde lutuf ve ihsanını kimlere ve ne şekilde vereceğini de bilir. Bu şereflere, bu hürriyete, bu izzet ve istiklale ermek isteyenler başkalarının değil, ancak Allah'ın dostluğuna koşmalı, Allah'ın sevgili Peygamberine, müminlere kafa tutmamalı, sevmeli ve yardım etmelidir.

Anlaşıyor ki, dinden dönme bir olaya mahsus olmadığı gibi, bu kavim de belli bir kavimden ibaret değildir. Dinden dönenlerin zararlarına karşı olmak ve onların terkettikleri saadet mevkiini işgal etmek üzere kıyamete kadar zaman zaman nöbetle gelecek ve ilâ-yı kelimetullah (Allah'ın kelimesini - dinini yükseltmek) ile İslâm'a hizmet edecek birçok toplumlara işaretler ki, anılan vasıflar bunların mümeyyiz (ayırıcı) vasıflarını ve birleşme yönlerini teşkil eder. Şu halde bunların hepsini ancak alîm olan (çok iyi bilen) Allah Teâlâ bilir.”¹

Kur'an'da irtidadın anlam olarak anıldığı bir çok ayetler de vardır. İşte bazıları:

"İman ettikten, Peygamber'in hak olduğuna şahitlik ettikten ve kendilerine açık deliller geldikten sonra inkâr eden bir kavmi, Allah nasıl hidâyete erdirir? Allah zalim kavmi hidayete erdirmez İste bunların cezası, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lânetinin üzerlerine olmasıdır O lânet içinde ebedî olarak kalacaklardır Onlardan azap hafifletilmez ve kendilerine rahmet nazarıyla bakılmaz. Ancak bundan sonra tevbe edip ıslâh olanlar müstesnadır Çünkü Allah, "Gafûr'dur, Rahîm'dir" Çok affedici ve çok merhametlidir. Şüphesiz ki iman ettikten sonra inkâr eden sonra da inkârda ileri gidenlerin tövbeleri asla kabul edilmeyecektir. Onlar için can yakıcı bir azap vardır Onların bir yardımcıları da yoktur" ²

¹ Hak Dini Kur'an dili, Maide 54. ayetin tefsiri.

² Âl-i İmrân, 86-91

"O gün nice yüzler ağarır, nice yüzler kararır. O zaman yüzleri kara olanlara; mümin olduktan sonra dinden çıktınız ha! O halde inkâr ettiğinizden dolayı tadın azabı, denir"¹

"Doğrusu inanıp, sonra küfredenler, sonra inanıp tekrar küfredenler, sonra da küfürleri artmış olanları Allah bağışlamayacaktır. Onları doğru yola da erdirmeyecektir"²

"Kim, kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra Peygamber'e karşı gelir, müminlerin yolundan başkasına uyup giderse, onu döndüğü yolda bırakırız. Kendisini cehenneme koyarız. Ne kötü dönüş yeridir orası."³

"Kalbi imanla dolu olduğu halde, inkâra zorlanan hâriç, kim iman ettikten sonra, Allah'ı inkâr eder, kalbini inkâra açık tutarsa, Allah'ın gazabı onların üzerindedir. Bunlara büyük bir azap da vardır"⁴

"İnsanlardan kimi Allah'a yalnız bir yönden kulluk eder. Şöyle ki: Kendisine bir iyilik dokunursa buna pek memnun olur, bir de musibete uğrarsa çehresi değişir (dinden yüz çevirir). O, dünyasını da, ahiretini de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık zıyanın ta kendisidir."⁵

"İnkâr edenler, Allah yolundan alıkoyanlar ve kendilerine doğru yol belli olduktan sonra Peygamber'e karşı gelenler, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin. İşlerinizi boşa çıkarmayın. İnkâr edip Allah yolundan alıkoyanları ve sonra da kâfir olarak ölenleri Allah asla bağışlamaz."⁶

Sünnette İrtidat

Sevgili Peygamberimiz ashab-ı kiram'n imanlarının üstüne hep titrerdi. Aslında onun hayatı boyunca insanlara İslam'ı anlattığını,

¹ Al-i İmrân, 106

² Nisâ, 137

³ Nisâ, 115

⁴ Nahl, 106

⁵ Hac, 11

⁶ Muhammed, 32-34.

bu konuya çok düşkün olduğunu, bu uğurda insanüstü bir çaba sarfederek uğraşıp didindiğini, bu yolda çok eziyet ve bela, musibet ve işkencelere katlandığını, hatta “Müslüman olmuyorlar diye” kendisini yiyip bitirdiğini, bu yüzden Allah Teala tarafından ikaz edildiğini biliyoruz. İşte birkaç örnek:

“Şimdi, bu söze inanmazlarsa, demek sen onların ardına düşüp nerdeyse kendi kendini yiyip tüketeceksin!”¹

“Onlar iman etmiyor diye üzüntüden nerdeyse kendini yeyip tüketeceksin.”²

“Hiç kötü işleri kendisine güzel görünen kimse, iyilik edip dürüst işler işleyen kimse gibi olur mu? Allah dilediğini sapıklık içinde bırakır, dilediğini doğru yola iletir. O halde insanlardan ötürü üzümlü kendini mahvetme! Çünkü Allah onların bütün yaptıklarını bilir.”³

“Sabret! Senin sabrın da ancak Allah’ın yardımı iledir. Kâfirlerin yüz çevirmesinden mahzun olma, yaptıkları hilelerden dolayı da telaş edip darlanma.”⁴

İşte bu yüzden sünnette gerek irtidat kelimesi, gerekse eş anlamlı olarak “dinden dönme”, “küfre düşme”, “küfre intikal”, “dini terk etme”, “dini tebdil etme”, “cemaatten ayrılma”, “bid’alar uydurma” gibi kelimelerle bu konu çokça işlenmiş ve gerekli uyarılar her zaman yapılmıştır.⁵ Bunlardan bazı örnekleri görelim.

Belki de ilk irtidat olayı, Miraç gecesinde olan mucizeyi işittiklerinde, yapılan yaman propagandaya aldanarak “Biz Muhammed’in (as) bu sözlerine nasıl inanabiliriz?” diye dinden dönenlerce gerçekleştirilmiş oluyordu. Ne acıdır ki onlar, etkisinde kaldıkları Ebu Cehil ile beraber Bedir’de öldürülenler arasındaydı.⁶

Zeyd İbnu Eslem (ra) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

¹ Kehf, 6.

² Şuara, 3.

³ Fatır, 8

⁴ Nahl, 127.

⁵ Samerraî, bütün bunlara örnekler verir. Bkz. age. s. 36.

⁶ Ahmed, Müsnet, I. 374.

"Dinini değiştirenin boynunu vurun."¹

Bu hadise dayalı şöyle bir olay da anlatılır: İkrime'nin rivayetine göre: "Hz. Ali'ye bir kısım dini terketmiş zındık getirilmişti. O bunları yaktırdı. Haber İbnu Abbâs (ra)'a ulaşınca:

- "Onun yerinde ben olsaydım yaktırmazdım. Çünkü Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in: "Allah'ın azabı ile azab vermeyin." Diye yasağı var. Fakat öldürtürdüm, zîra Efendimiz:

- "Kim dinini değiştirirse öldürün" diye emrediyor."

Bu rivayetin, Ahmed İbnu Hanbel, Ebû Dâvud ve Nesâi'de kaydedilen vechinde şu ziyade mevcuttur:

"İbnu Abbas (ra)'ın bu sözü Hz. Ali'ye ulaşınca:

- "İbnu Abbâs'ın anası ağladı" der.

Bu söz, bazılarına göre, İbnu Abbâs'ın kendisine itiraz etmiş olmasına Hz. Ali'nin memnun kalmadığını; Hz. Ali'nin hadiste gelen yasaklamayı tahrimî değil, tenzihî bir yasaklama anlamış olabileceğine delildir. Çünkü Hz. Ali (ra), yakmanın caiz olduğuna inanıyordu. Halid İbnu Velid ve diğer bazı Ashâb da bu görüşte idiler. Onlar bu davranışla, küffâra karşı şiddetli olmak, gözlerini yıldırma mübâlağaya kaçmak gayesini güdüyorlardı.

Zürkânî der ki: Bu rivayet, Hz. Ali'ye nisbet edilen şu sözlere de muhalif değildir: "İbnu Abbâs'ın sözü Ali'ye ulaşınca, Ali:

- "İbnu Abbâs doğru söyledi" dedi."²

Çünkü bu rivayetteki tasdiki, nehyin tenzihî bir yasak olmasından ileri gelir.

Fakat İbnu Abdilberr der ki: "Hadis bir çok vecihte, Hz. Ali'nin onları öldürttükten sonra yaktırdığını belirtmektedir."

şu halde, Hz. Ali, zındıkları diri diri yaktırmış değildir.³

şu rivayet de bunu destekler: Ukeyli'nin rivayet eder:

"şia'dan bir grup Hz. Ali (radıyallahu anh)'ye gelerek:

"- Ey mü'minlerin emîri! Sen O'sun!" dediler. Hz. Ali:

"- (Anlayamadım) ben kim mişim?" diye sordu. Onlar yine:

"- Sen O'sun!" dediler. Hz. Ali tekrar:

¹ Mâlik, Muvatta, Akdiye. 15, (2, 736); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve şerhi, VI. 189.

² Ebû Dâvûd, Diyât: 1; İbn Mâce, Hudûd: 2

³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve şerhi, VI. 189-191.

"- Size yuh olsun, ben kim mişim?" dedi. Bu ısrar üzerine ağızlarından baklayı çıkarıp:

"- Sen Rabbimizsin!" dediler Hz. Ali (radıyallahu anh) onlara çıkışıp:

"- Yazık size, hemen bu düşünceyi terkedip tevbe edin!" dedi. Ancak onlar tevbeye gelmekten imtina ettiler. O da başlarını vurdurdu, sonra da:

"- Ey Kanber! Bana odun yığını hazırla!" diye emretti. Yerde onlar için hendekler kazdırdı ve cesetlerini oralarda yaktırdı."¹

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Abdullah İbnu Sa'd İbni Ebi's-Sarh Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e kâtiplik yapıyordu. Şeytan ayağını kaydırđı; adam irtidâd ederek kâfirlere sığındı. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Fetih günü, onun öldürölmesini emretti. Ancak, Hz. Osman (radıyallahu anh) onu himayesi altına aldı. Resûlullah da bu himayeyi tanıdı."²

Hz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ukl ve Ureyne kabilelerinden bir grup insan Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'in yanına gelip:

"- Ey Allah'ın Resûlü! Biz hayvancılıkla uğraşıp sütle beslenen (çöl) insanlarıyız, (çift çubukla uğraşan) köylüler değiliz" dediler.

Bu sözleriyle, Medine'nin havasının kendilerine iyi gelmediğini ifade ettiler. Resûlullah, onlara (hazineye ait) develerin ve çobanın (bulunduğı yeri) tavsiye etti. Kendilerine oraya gitmelerini, develerin sütlerinden ve bevillerinden içmelerini söyledi.

Gittiler, Harra bölgesine varınca, İslâm'dan irtidâd ettiler. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'ın çobanını da öldürüp develeri sürdüler. Haber, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e ulaştı.

¹ Ay.

² Ebu Dâvud, Hudud 1, (4358); Nesâî, Tahrimu'd-Dem 15, (7, 107). İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:6/191-192. Bu hadis aynı kitabın Tefsir bölümünde, Nahl sûresinin tefsiri sırasında Nesâî rivayeti olarak daha uzun bir hadiste geçmiştir.

Resûlullah, derhal arkadaşlarından takipçi çıkardı (yakalanıp getirildiler). Gözlerinin oyulmasını, ellerinin kesilmesini ve Harra'nın bir kenarına atılmalarını ve o şekilde ölüme terkedilmelerini emretti." ¹

İbrahim Canan bu hadise bazı açıklamalar getirmiştir. Bir kısmını almayı yararlı görüyoruz:

“Bu hadis, kaynaklarının çokluğundan da anlaşılacağı üzere, birçok farklılıklarla çeşitli vecihlerden rivayet edilmiştir. Yukarıdaki hadiste zikri geçmeyen bazı teferruatı gözönüne alarak hâdiseyi şöyle özetleyebiliriz: Ureyne ve Ukl kabilelerinden, bazı rivayetler de sekiz kişi oldukları belirtilen bir grup Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gelirler. Ancak Medine'nin rutubetli havası onlara iyi gelmez ve hastalanırlar. Bunu, Medine'nin kendilerine uğur getirmediğine yorarlar ve hatta Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in huzuruna çıkarak yapmış oldukları biat akdini bozmak, İslâm'dan rücu etmek talebinde bulunurlar. Hz. Peygamber onlara hava değişikliği tavsiye ederek hazine develerinin otlatıldığı Kuba civarındaki Zü'l-Hader denilen yerdeki otlağa gönderir. Oradaki develerin sütünden ve bevlerinden içmelerini tenbihler. Bu tavsiyelere uyup iyileşen bedevîler, irtidad ederler. Bununla da kalmayıp işi ihanete dökerek çobanlardan birinin gözlerini oyup el ve ayaklarını kesip sonra öldürürler, hazine develerini de kaçırmaya kalkarlar. Ancak kaçıp kurtulabilen bir çobanın ihbarıyla duruma muttali olan Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm), peşlerinden Kürz İbnu Câbir el-Gihri komutasında yirmi kadar ensâri genci, bir de iz takipçisi (kâif) ile birlikte peşlerinden gönderir. Bunlar, hainleri kısı kıvrak yakalayıp Medine'ye getirirler. Hz. Peygamber kısâsen gözlerinin oyulmasını, ellerinin ve ayaklarının kesilip bu halde Harra'nın bir kenarına atılmalarını, kızgın güneşin altında ölüme terkedilmelerini emreder ve öyle yapılır. Hz. Enes

¹ Buhârî, Muhâribin 16, 17, 18, Diyât 22, Vudû 66, Zekât 68, Cihâd 152, Megâzî 36, Tefsir, Mâide 5, Tıbb 5, 6, 29; Müslim, Kasâme 9, (1671); Tirmizî, Tahâret 55, (72), Et'ime 38, (1846); Ebû Dâvud, Hudud 3, (4364-4371); Nesâî, Tahrîmu'd-Dem 7, (7, 93-98); İbnu Mâce, Hudud 20, (2578). Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, VI. 193.

(radiyallahu anh) onlardan birini gördüğünü, susuzluktan ölene kadar toprağı yaladığını belirtir.

Müteakip (1588 numaralı) rivayette görüleceği üzere¹ hadisin bazı vecihlerinde bu hâdisе üzerine şu mealdeki âyetin indiğı belirtilir: "Allah'a ve Resûlü'ne (mü'minlere) harp açanların, yeryüzünde (yol kesmek suretiyle) fesadçılığa koşanların cezası, ancak öldürülmeleri, ya asılmaları, yahut (sağ) elleriyle (sol) ayaklarının çaprazvare kesilmesi, yahud da (buldukları) yerden sürülmeleridir. Bu, onların dünyadaki rüsvaylığıdır. Ahirette ise onlara (başkaca) pek büyük bir azab da vardır..."²

Ebu Hanife, Ebu Yusuf, Şâfiî, Ebu Sevr ve diğеr bir çok ulemâya göre bütün beviller pistir. Ancak atfedilen az miktar bu hükme dahil değildir. Bunlara göre, Ureynelilere zarurete binaen ruhsat verilmiştir. Zaruret olmadan deve idrarının temiz olduğuna dair hadiste bir hüküm mevcut değildir. Birçok haramlar zaruret sebebiyle mübah kılınmıştır, ancak bunlar zaruret olmadığı takdirde yine haramdır. Sözelimi harp halinde veya şiddetli kaşınma gibi durumlarda ortaya çıkan zarurete binaen ipekli elbise helâl olur. Bu gibi mazeretleri olmayana ipekli elbise haramdır."³

Abdullah bin Mesud (ra)'dan şöyle dediğı rivayet edildi: Rasullullah (sav) buyurdu ki:

"Müslüman bir kimsenin öldürülmesi ancak su üç sebepten biriyle helâl olur: İmandan sonra dinden çıkma, evlilikten sonra zina, haksız yere birini kasden öldürme"⁴

Hz. Ebû Hüreyre (radiyallâhu anh) anlatıyor:

"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) vefat edince, ondan sonra Hz. Ebû Bekir (radiyallâhu anh) halife seçildi. Bunun üzerine

¹ O rivayet şudur: "Ebu'z-Zinad (merhum) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) develerini çalanların (el ve ayaklarını) kestiğı, gözlerini de ateşle oyduğu zaman, Allah zülcelal hazretleri, Hz. Peygamber'i itab etti ve mesele üzerine şu âyeti inzal buyurdu: "Allah ve Resûlü'ne harp açanların cezası..." (Maide 33). [Ebu Dâvud, Hudud 3, (4370); Nesâî, Tahrîmu'd-Dem 7, (7, 100). Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, VI. 195-196.

² Maide, 33

³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, VI. 193-195.

⁴ Buhârî, Diyât, 6, Kasâme, 25, 26

bedevîlerden bir kısmı "irtidât" etti. (Hz. Ebû Bekir halife olarak onlarla savaşmaya karar verince) Hz. Ömer:

-"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "İnsanlar lailaheillallah deyinceye kadar onlarla savaşmaya emrolundum. Bunu söylediler mi, benden mallarımı ve nefislerini korurlar. (İslâm'ın) hakkı hâriç artık hesapları da Allah'a kalmıştır!" demiş iken, sen nasıl insanlarla savaşırısın?" dedi.

Hz. Ebû Bekir:

-"Allah'a yemin olsun, namazla zekâtın arasını ayıranlarla savaşacağım. Zîra zekât, malın hakkıdır. Vallahi, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a vermekte oldukları bir oğlağı vermekten vazgeçseler, onu almak için onlarla savaşacağım" dedi.

Hz. Ömer sonradan demiştir ki:

-"Allah'a yemin ederim, anladım ki, Hz. Ebû Bekir'in bu görüşü, Allah'ın savaş meselesinde ona ilhamından başka bir şey değildi. İyice anladım ki, bu karar hakmış." ¹

Bütün bu rivayetler ve uygulamalar, Resulullah (sav) ve ashabının irtidat, yani dinden dönmeye karşı tavrını açıkça ortaya koymaktadır.

İrtidatın Şartları

Bir müslümanın mürted olması bazı şartlara bağlıdır. Bunlar **büluğ**, **akıl** ve **iradedir**. Bunları görmezden evvel belirtmek istediğimiz bir husus vardır. Şüphesiz ki biz irtidat üstüne bir çalışma yapmıyoruz. Maksadımız irtidatı tanıtarak bu günkü Müslümanların içine düştüğü acı durumu anlatmaya ve imanın kıymetini bilerek onu korumaya çalışmaktır. Hatta irşad ve tebliğ gereğince başka Müslüman kardeşlerini de uyarmaktır. Buradan kalkarak bütün bir insanlığı İslam'a davet etmektir.

¹ [Buhârî, İ'tisâm 2, Zekât 1, İstîtâbe 3; Müslim, İmân 32, (20); Muvatta, Zekât 30, (1, 269); Tirmizî, İmân 1, (2610); Ebû Dâvud, Zekât 1, (1556); Nesâî, Zekât 3, (5, 14).] Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, VII. 340.

Bu yüzden biz bundan sonraki konuları anlatırken işin teferruatından kaçınmak ve en temel bilgileri özet ve net biçimde sunmak istiyoruz. Şüphesiz işin teferruatı dipnotlarda österdiğimiz fıkıh kitaplarında ve hadis şerhlerindedir. Daha fazla detay arayanlar oralara başvurabilirler.

Bilindiği gibi mürted, Müslüman olduktan sonra dinden çıkandır. Burada iki hususu da vurguluyalım. Birincisi, kafirlerin kendi aralarında din değiştirmeleriyle İslam ilgilenmez. Yani onlara irtidat cezası uygulamaz. Mesela bir yahudi hristiyan olmuş, bir budist şintoist olmuş, bunun irtidat ahkâmıyla alakası yoktur. Çünkü inancımızca “küfür tek millettir”.

İkinci husus, mürted İslam’dan çıkacak bir duruma düşüp irtidat ettikten sonra, ister kendini Müslüman sanıp “ben de müslümanım” demeye devam etsin, yani dinden çıktığı konunun dışındaki başka konularda İslam’ı yaşamaya devam etsin, ister ehl-i kitap sayılan Yahudi ve hristiyan olsun, ister başka batıl bir dine girsin, isterse hiçbir dine girmesin, tanrıtanımaz, ateist bir dinsiz olsun, hiç fark etmez.

Büluğ: Bilindiği gibi mürted olmak için önce Müslüman olmak gerekir. Acaba çocukların İslamlığı sahih midir ki, çıkınca mürted olsun?

Bu konuda var olan ihtilafın kaynağı çocuğun ehliyeti meselesidir. Hanefilere göre çocuğun İslamiyeti sahihtir. Yani geçerlidir. Şafîlilere göre sahih değildir.

Her iki görüşün delillerini değerlendiren Samerraî, sonuçta şu görüşü benimser: “Sabi çocuğun İslamiyeti sahihtir. Onun için bir yaş sınırı tayin etmek gereksizdir. Çünkü çocuklar anlayış, zeka ve bilgi bakımından eşit seviyede değillerdir.”¹

Cezerî daha hoş bir söz nakleder: “ Ayıpların en büyüğü, Kur’an öğrenen ve öğreten, şahadet kelimesini getiren ve namaz kılan birine, Müslüman dememektir.”²

Çocuğun İslamiyetini kabul edenler, irtidatını da kabul ederler.¹ Ebu Hanif Malik ve Ahmed’in meşhur görüşü budur.

¹ Samerraî, age, s. 61; Vehbe Zuhaylî, İslam Fıkıh Ansiklopedisi, VII. 463-464

² Age. V. 435.

Diğerleri haliyle bunu kabul etmezler. Şafii'nin görüşü böyledir. Ahmed'den bir söz de böyle gelmiştir.

Ancak çocuğun irtidatını kabul edenler, onun bülüğa erip hatta üstünden üç gün de geçmedikçe öldürülmeyeceğini ittifakla söylerler. Herkes gibi o zaman gerekli bilgiler sunularak tevbeye davet edilir, olumlu cevap vermezse, yargı yoluyla öldürülür. Bülüğ çağından evvel ise hapsedilir ve kendisine İslam anlatılır. Çocuğun riddetini sahih görmeyenler, tutuklamaya da gerek görmezler.²

Ömer Nasuhi Bilmen, garip bir konuya açıklık getirir. Dilini biraz sadeleştirerek alıyoruz:

"Ana ve babası Müslüman olan bir çocuk, onlara tâbi olarak Müslüman sayıldığı halde, kendisinden İslâm'a dair bir ikrar işitilmeksizin kâfir olarak bâliğ olacak olsa irtidat etmiş sayılmayacağından, katledilmez. Çünkü irtidat, tasdikten sonra vuku bulan bir tezkib - yalanlama demektir. Hâdisede ise bülüğ öncesi bir tasdik bulunmamıştır. Zîra, tasdikin delili bulunan ikrar mevcut değildir. Şu kadar var ki, bu çocuk, bülüğ öncesi ebeveynine tebeiyetle müslim hükmünde bulunmuş olduğu cihetle, bülüğdan sonra görülen küfründen dolayı habs edilir. Malları hakkında da mürted olanların kazançları hakkındaki hüküm cari olur. Çünkü kendisi hakikaten mürted sayılmasa da hükmen mürted bulunmuştur."³

Akıl: Aklı olmayanın İslamiyeti gibi irtidatı da ittifakla söz konusu değildir. Niekim Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

¹ Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-u İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu, IV. 8; Cezerî, el-Fıkf Ala Mezahib'ul Erbaa, V. 434 vd.

² Age. IV. 10.

³ Age. IV. 10. İbrahim Canan, sık sık alıntı yaptığımız o güzel eserinde "Çocugun Cezaî Ehliyeti" başlığı altında çok önemli bilgiler verir. Dikkatinizi çekmesi açısından konunun takdimini alıyor, gerisini görmeyenlere tavsiye ediyoruz. "Günümüzde, çocuk meselesi, ayrı bir çocuk antropolojisinden söz edilecek kadar farklı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bütün dünyada olduğu gibi bizde de çocuk mahkemelerinin kurulması için kanun çıkarılmıştır. Böylece, çocukla ilgili meseleler güncellik kazanmıştır. Bu meselede son gelişmelerle insanlığın nasıl İslâmî espiye yaklaştığını, bir başka ifade ile, İslâmî teşriatin nasıl en modern tesbitlerden daha genç daha tâze olduğunu göstermek için şunları belirtmede fayda ümit ediyoruz."

"Kalem üç kişiden kaldırıldı: İnzal çağına kadar çocuktan, uyanıncaya kadar uyuyandan, iyileşinceye kadar deliden."¹

Bir insan bazen akıllı, bazen deli oluyorsa, akıllı olduğu zamandaki dinden dönmesi geçerli, deli zamanındaki geçersizdir.²

Sarhoşun irtidatı da geçersiz sayılmıştır. Çünkü sarhoş olup ta saçmalamayan yok gibidir.³ Hanefilerden boşanmaya benzer bir görüş de vardır. Buna göre, kendi isteği ile haram olan içkiyi içerek sarhoş olanın, boşaması gibi riddeti de geçerlidir.⁴

İrade: Özgür ve serbest irade, her fiile itibar kazandırır. İslam'ın en açık kurallarından biri de "Dinde zorlama yoktur" ilkesidir.⁵ Allah Teala bunu Resulullah (sav) için bile geçerli kılmaz:

"Eğer Senin Rabbin dileseydi, dünyada ne kadar insan varsa hepsi imana gelirdi. Ama bunu irade etmedi. Şimdi sen mi, imana gelsinler diye insanları zorlayacaksın?"⁶

Onun için ölüm ve ağır işkence karşısında (ikrah-ı mülcî) İslam'ın kabulü nasıl geçersiz ise, yani serbes kaldığında dinden dönerse, nasıl ki "sen mürted oldun, ölümü hak ettin" denemezse, aynı durumda yapılan irtidatın da geçersiz olacağı şüphesizdir.⁷ Nitekim şu ayet bunu açıkça ifade eder:

"Kalbi imanla dolu olarak mutmain iken dini inkâr etmeye zorlanıp da yalnız dilleriyle inkâr sözünü söyleyenler hariç, kim imanından sonra Allahı inkâr ederek gönlünü inkâra açar, göğsüne küfrü yerleştirirse, onlara Allah tarafından bir gazap, hem de müthiş bir azap vardır."⁸

Kureyş, Yasir ailesini dinden dönmeye zorladılar. Kabul etmeyince Yasir ile Sümeyye'yi develerle parçalattılar. Babası ile annesinin bu durumunu gören ve çok ağır işkencelerden geçen, en son

¹ Ahmed, Ebu Davut, Nesei, İbn Hibban. Hakim bu hadis için "sahih" dedi.

² Cezeri, age. V. 435; Es'ad Muhammed es-Sağici, el-Fıkhü'l Hanefî Ve Edilletuhu, II. 373.

³ Samerraî, age. s. 71-74.

⁴ Cezerî, age. V. 436.

⁵ Bakara, 256.

⁶ Yunus, 99.

⁷ Cezerî, age. V. 436; Samerraî, s. 75-81; Es'ad Muhammed es-Sağici, el-Fıkhü'l Hanefî Ve Edilletuhu, II. 375.

⁸ Nahl, 106

bir su teknesinde boğulmak üzere olan Ammar (r.a.) dili ile onların istediğini söyledi. Peygamberimiz (a.s) onun ruhsatı -izni kullandığını bildirdi. Yukarıdaki ayet bu ruhsatı beyan buyurmak üzere indirilmiştir.

İmanın makamı kalbtir ve iman bir kalb işidir. Bunun için bir kimse kalbiyle tasdik etmedikçe hayatı boyunca inananlar gibi kelime-i şehadeti getirip Allah'a kulluk etse de mü'min sayılmaz.

Bu itibarla müslüman olmayanları zorla İslama getirmek için çalışmak fayda vermeyeceği gibi nifakın ve iki yüzlülüğün çoğalmasına sebep olacağından fayda yerine zarar verecektir.

Ensar'dan, Huseyn'in hıristiyan iki oğlu vardı. Bir türlü müslüman olmadılar, bunun üzerine Huseyn nasıl benim bir parçam Cehennemde yansın deyip onları zorla müslümanlaştırmak istedi, bu vesile ile "dinde zorlama yoktur" mealindeki ayet-i celile nazil oldu.

Kabul veya redde esas olan serbest ve özgür iradedir.

İrtidatın tesbiti

İrtidatın tesbiti iki yolla olur. Ya suçu işleyenin ikrar ve itirafı. Ya da şahitler ile tesbiti.

İkrar ve itiraf , suçu tesbitte en emin yoldur. Şahitlerin tanıklığı ile suçun tesbit edilmesinde ise uygulanan, İslam'ın yargı usulüdür. Yani iki adil erkek şahit¹ veya bir erkek, iki kadın şahidin şehadeti.²

Suçu kabul eden mürted, şehadet kelimesi getirirse, tevbe ettiği kabul edilir, katledilmez, hapsedilmez. Ancak evli ise, nikah yenilemeye mecbur edilir.³

İrtidatın Cezası

Bilindiği gibi İslâm Ceza hukukunda başlıca dört çeşit ceza vardır.

1- Hadd cezaları: Zinâ, iftira, içki, hırsızlık, yol kesme ve irtidâd için takdir edilen cezalar.

¹ Cezerî, age. V. 423. 437.

² Samerraî, age. s. 208-211.

³ Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 12; Cezerî, age. V. 437.

2- Kıyas ve diyet cezaları: Şahıs aleyhine işlenen cürümlerin cezalarıdır.

3- Ta'zir cezaları: Ceza miktarı âyet ve hadislerle tesbit edilmemiş, şartlara, devirlere göre artar, eksilir, mahiyeti farklı kılınabilir şekilde devlet reisine bırakılmış olan dinin yasakladığı fiilleri işleyenlere uygulanan cezalardır.

4- Te'dib: Terbiye ve ıslah edici maksadlara yönelik, baba, hoca, efendi gibi büyüklerin selâhiyetine bırakılan cezalardır.

Had cezâları, bizzat Allah tarafından konulmuştur. Tesbit ve tayini insanlara bırakılmamıştır. Hukukçular, Allah'ın hakkı olarak konulup takdir edildiğini belirtirler. Bunlar, insanlar tarafından artırılıp eksiltilemezler, affedilemezler, bir başka cezaya tebdil edilemezler.

Hadd ve kıyas cezaları, dinin gerçekleştirmeye ve korumaya çalıştığı temel hedeflere saldırı mahiyetindeki suçların cezasıdır. Bu temel hedefler şöyle sıralanmıştır: Dini muhafaza. Nefsi muhafaza. Akli muhafaza. Nesli muhafaza. Malı muhafaza.

Öyleyse hadd ve kıyas, diyet cezalarını bu açıdan değerlendirecek olursak, her birinin, dinin bu ana gayelerinden bir veya birkaçını korumaya yönelik olduğu görülür. Kıyas ve diyet cezaları da Kur'ân-ı Kerim tarafından tesbit edilmiş olmaları sebebiyle birçok vasıflarıyla hadd cezalarına benzerlik arzederler.

İslâm üleması hudud'a irtidâd, zinâ, kazf (iftira), şürbü'lhamr (içki içmek) ve hırsızlığı dahil etmede müttefiktir.

Bu ön bilgiyi vermeyi, irtidat suçunun cezasının tesbiti ve önemini belirtme açısından faydalı gördük. Şimdi gelelim kısaca irtidat suçunun cezasına.

İrtidat suçunun cezası ölümdür. Bu suçun dünyevi cezası sünnet ve icma'ya dayanır. Buna göre:

1-İrtidat, bir cehalet ve şüphe eseri olmuşsa, mürtede gerekli bilgiler verilerek cehalet ve şüphesi giderilir ve İslam'a davet edilir. Tevbe ederek tekrar müslüman olan, tazir ve tekdîr edilmez, yani maddi ve manevi ceza verilmez. Çünkü bu davranış dine dönmeye mani olur ve bu konuda yapılması gereken teşvike ters düşer.¹

2-Bu işlem ve davete rağmen irtidadında ısrar ederse, tevbe ile yeniden dine davet edilir ve düşünme fırsatı verilir. Bu mühletin üç

¹ Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 12.

gün, bir yıl veya daha fazlası olduğuna dair rivayetler vardır. Ancak bu vacib değil, müstehaptır. Terki mekruhtur.¹

3-Bütün bunlar sonucunda mürted küfrüne devam ederse, öldürülür.²

Müslüman olmadığı ve saygısını yitirdiği için ölüsü yıkanmaz, namazı kılınmaz, Müslüman mezarlığına gömülmez.³

Şafîî, Malik ve Ahmed'e göre bu konuda kadın ile erkek arasında fark yoktur. Ancak Ebu Hanife: "Kadın ve çocukları öldürmeyin"⁴ hadisine ve benzer rivayetlere dayanarak, "dinden dönen kadın öldürülmez, İslam'a dönünceye kadar hapsedilir, sıkıştırılır, üç günde bir dövülür, müslüman olması sağlanır. Değilse hapista kalır." Demiştir.⁵

¹ Malik, tevbe etmesini istemeyi şart sayar. Şafîî ve Ahmed'e göre üç gün mühlet verilmesi, devlet başkanı için vaciptir. Hanefilerden İnb Hümam da bu görüştedir. Bkz. Zuhaylî, age. VII. 466. Ayrıca bkz. Bir sonraki kaynaklar.

Şu olay bu hükme delili sayılmıştır: Hz. Ömer zamanında İslâm ordusunda irtidad edip, derhal öldürülen bir adamın durumu Hz. Ömer'e haber verilince şöyle demiştir: "Onu bir yerde üç gün hapsetmeniz, her gün bir ekmek vermeniz ve tövbeye davet etmeniz gerekmez miydi? Umulur ki o, tövbe eder ve Allah'a dönerdi. Ey Allah'ım! Ben bu olayda hazır bulunmadım. Emir vermedim. Haber bana ulaştığı zaman rıza da göstermedim" (el-Kâsânî, Bedâ'îu's-Sanâ'î Beyrut 1402/1982, VII, 134, 135).

Hz. Ali de mürtedi üç defa tövbeye davet eder ve şu ayeti okurdu; "İman edip sonra inkâr eden, sonra iman edip tekrar inkâr eden, sonra da inkarlarında ileri gidenleri Allah ne bağışlayacak ne de doğru yola eriştirecektir" (en-Nisâ, 4/137).

Mürted'in tevbeye davet edilmeden önce öldürülmesi mekruhtur. Ancak dinden dönmekte ismetini yitirdiği için, onu öldüren yetkiliye bir şey gerekmez. Mürtedin tevbesi kelime-i şehâdet getirmesi ve girdiği dinden yeniden İslâm'a dönmesidir.

² Es'ad Muhammed es-Sağici, el-Fıkhu'l Hanefî Ve Edilletuhu, II. 369; Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 9; Cezerî, age. V.423; Samerraî, age. s. 229 vd.; Halebî, Mülteka, I. 374; Zuhaylî, age. VII. 465.

³ Samerraî, age. s.232;

⁴ Ebu Dâvud, Cihâd, 90

⁵ Hayrettin karaman, Mukayeseli İslam Hukuku, I. 132-133; M. Cevat Akşit, İslam Ceza Hukuku ve İnsanî Esasları, s.5; Halil Cın – Ahmet akgündüz, Türk Hukuk Tarihi, I. 319; Cezerî, age. V. 425; Zuhaylî, age. VII. 465.

Hayrettin Karaman farklı bir görüş daha nakleder: “Bir kısım İslâm müctehidlerine göre dinden dönme suçunun cezası ölüm değildir. Ancak dinden dönüp müslümanlara savaş açan öldürülür. Ebû Hanife'ye göre dinden dönen kadın öldürülmez; çünkü kadın savaşçı değildir.”¹

Buradaki temel mantık şudur: Eskiden her mürted muhakkak düşmana katılır ve Müslümanlarla savaşırdı. Dolayısıyla her erkek mürted aynı zamanda bir muharipti, savaşçıydı. İrtidat cezasının ölüm olmasının altında yatan gerekçe de buydu ve bu olmadığı için kadınlar öldürülmüyordu. Öyleyse kendi halinde kalan ve İslam toplumuyla savaşımayan bir mürted, tıpkı kadınlar gibi öldürülmez.

Dr. Halil Altuntaş, “İslam'da Din Hürriyetinin Temelleri” kitabında delilleri ve yorumlarıyla bu kanaati belirtir. Oradan ilgili yeri okuyalım:

“Kanaatimize göre Hanefilerin görüşü, irtidat hadisine ait hükmün (dinini değiştirenin öldürüleceği hükmünün) genel olmadığı, tahsis edilmiş olduğu noktasında isabetlidir. Ancak bunu ispat etmek için baş vurulan "Her dinini değiştiren öldürülecek olsaydı, dinini bırakıp müslüman olan kimsenin de öldürülmesi gerekirdi" şeklindeki aklî delil kolayca reddedilebilir. Zira irtidat hadisinde, müslüman iken dinini değiştirenlerin kastedildiği açıktır.

Yine hükmün kimlere tahsis edilmiş olduğunun belirlenmesi için savaşımayan kadınların öldürülmesini yasaklayan hadisleri delil olarak alıp buradan; mürted erkeğin öldürüleceği, mürted kadının ise öldürülmeyeceği sonucuna ulaşmak tutarlı değildir. Zira söz konusu hadislerdeki temel hüküm savaşımayan gayrimüslim kadının öldürülmesinin caiz olmadığıdır. Görüş sahiplerinin de belirttiği şekilde, bu noktada aslen kafir olmakla, sonradan kafir olmak (irtidat) arasında fark yoktur. Buna göre gayrimüslim kadınların öldürülmesinin önündeki engel onların savaşmamaları, adam öldürmemeleridir. Öyle ise kadınlar savaşıp adam öldürmek sureti ile bu engeli ortadan kaldırdıklarında öldürülmeleri yasağı da kalkacaktır. Nitekim öldürüldüğü bilinen iki mürted kadının, savaştukları için öldürüldükleri de Hanefilerce, özellikle vurgulanmaktadır. Şu halde savaşan, adam öldüren kadın öldürülebilecektir. Öldürülmelerinin caiz olmaması (yani savaşmamaları) halinde olduğu gibi, öldürülebilmeleri

¹ (<http://www.hayrettinkaraman.net/kitap/meseleler/0690.htm>)

(yani savaşmaları) halinde de aslen kafir olmakla sonradan kafir olmak arasında bir fark yoktur.

Demek ki, konumuz açısından bakıldığında, es-Serahsî'nin zikrettiği iki hadis, mürted kadının öldürülmeyeceğinin değil, savaşmayan mürted kadının öldürülmeyeceğinin delili olabilirler. şu halde savaşan (mürted) kadın öldürülebilir. Öyle ise "Hanefilerin mürted kadın öldürülmez" şeklindeki görüşü irtidat hadisine ait hükmün erkeklere tahsis edilmiş olduğuna delil olmazlar. Kısaca, irtidat hadisini tahsis eden nakli deliller, bu hadisler değildir. Eğer yine de irtidat hadisini tahsis eden delilin bu hadisler olduğunda ısrar edilecek olursa; bu taktirde Hanefi ekolüne ait görüş, "mürted kadın öldürülmez" şeklinde değil, "savaşmayan mürted kadın öldürülmez" şeklinde söylenmeli idi. Zira es-Serahsî'nin de ifade ettiği üzere, "ölüm cezasının sebebi, din değiştirmek/irtidat, savaşmak ve adam öldürmektir", prensibi¹ bunu gerektirmektedir.

Oysa, irtidat hadisini, Hanefilerin yaptığı gibi, kadınların öldürülmesini yasaklayan hadisler yerine, İşlam'da ölüm cezasını gerektiren suçları belirleyen şu iki hadis ışığında değerlendirmek bizi sağlıklı sonuca ulaştıracaktır:

Abdullah ibnu Mes'ud'un rivayet ettiği bir hadis şöyledir:

"Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim de Allah'ın Resülü olduğuma şehadet eden müşlüman bir kimsenin kanı şu üç sebepten başka bir sebeple helal olmaz: 'Muhsan' olan kimsenin zina etmesi, cana karşılık (kısasen) olmaksızın adam öldürmek ve dini terk etmek, İşlam toplumundan ayrılmak."²

Hız. Aışe ise aynı konuda şu hadisi rivayet etmiştir:

"Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in O'nun resülü olduğuna şehadet eden müşlüman bir kimsenin kanı şu üç sebepten başka bir sebeple helal olmaz: (a) Muhsan olduktan sonra zina etmek. Bu işi yapan recmedilir. (b) Allah'a ve Resülüne karşı savaş açmak. Bu işi yapan öldürülür, yahut asılır, yahut sürgün edilir. (c) Adam öldürmek. Öldüren kimse, öldürdüğü kimseye karşılık öldürülür."³

¹ es-Serahsî, el-Mebsût, X, 109.

² el-Buhâri, es-Sahih, Diyât, 6; Müşlim, es-Sahih, Kasâme, Hadis, 1676; Ebü Dâvüd, es-Sünen, Hudüd, 1; et-Tirmizi es-Sünen, Diyât, 10.

³ Ebü Dâvüd, es-Sünen, Hudüd, 1; en-Nesâi, es-Sünen, Tahrimu'd-Dem (Hadis No: 4/22)

Dikkat edilecek olursa her iki hadisin başlangıç cümlesinde, bir müslümanın ancak üç sebepten biri ile öldürülebileceği bildirilmektedir. Yani İslam'da ölümü gerektiren dördüncü bir sebep yoktur. Ancak söz konusu sebepler birinci hadiste zina, katil ve irtidat şeklinde sıralanmışken, ikinci hadiste bunlar zina, savaş ve katil şeklinde gösterilmiştir. Görüldüğü üzere her iki sıralamada, zina ve katil suçları ortaktır. Birinci sıralamadaki "irtidat" ile ikinci sıralamadaki "savaş" ise farklıdır. Bunların ikisini ayrı ayrı birer suç sayarsak, ölümü gerektiren suçlar zina, savaş, katil ve irtidat olmak üzere toplam dörde çıkıyor. Şu halde savaş ve irtidat suçlarını birleştiren ortak bir özellik vardır. Buna göre, (Allah ve Resülüne, meşru düzene karşı) savaşın öldürülmeyi hak ettiren bir suç olması için, ya savaşın irtidat etmiş olması, ya da irtidatın öldürülmeyi hak ettiren bir suç olması gerekmektedir.

Birinci ihtimal, yani savaşın irtidat etmiş olmasının şart koşulması muhaldir. Zira mürted olmasalar da, meşru düzene karşı savaşın suçu sabit olur. el-Maide, 33 ayeti bu suçun oluşum evrelerini ve buna uygulanacak cezayı düzenlemektedir:

"Allah'a ve Resülüne karşı savaşın ve yer yüzünde fesat çıkarmaya çalışanların cezası ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları, yahut ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi veya sürgün edilmeleridir."

Meşru düzene karşı savaşın ölümü gerektiren bir suç oluşturması için savaşın mürted olması şart koşulamayacağına göre; irtidatın ölüm cezasını gerektiren bir suça dönüşmesi için mürtedin savaşın kimse olmasını şart koşturmak gerekmektedir. Şu halde bu iki hadis birlikte değerlendirildiği zaman mutlak olarak irtidatın, ölümü gerektiren bir suç oluşturmadığı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla "Kim dinini değiştirirse onu öldürün" hadisini de bu bakış açısı ile değerlendirmek gerekir. Yani hadisi, eş-Şafiî'nin anladığı gibi "İrtidat eden herkesi öldürün" şeklinde, yahut Hanefîlerin anladığı gibi "İrtidat eden erkeği öldürün" şeklinde değil; "Kim irtidat eder de savaşır, can alırsa onu öldürün", şeklinde anlamalıdır.

Buna göre, eş-Şafî ve onun görüşünde olanların dediği gibi hadisin hükmü genel ve mutlak değil, kayıtlıdır. Fakat buradaki kayıt Hanefilerle onların görüşünde olanların öne sürdüğü gibi "erkek olmak, kadın olmamak" değil, "savaşır olmak, can almak"tır.

Hadisin mutlak hüküm ifade edecek biçimde söylenmiş olması, Hz. Peygamber zamanında irtidat edenlerin müslümanları terk ederek düşman tarafa iltihak etmeleri, ya da isyana kalkışmaları sebebiyledir.

Bu konuda savaş kavramını, psikolojik savaşı da içerecek biçimde geniş anlamı ile değerlendirmek gerekir. Zira irtidat eden bir kimsenin bir de propaganda yapması, fiilen savaşmasından daha az yıkıcı değildir. İrtidatın psikolojik savaş noktasında ne derece etkin biçimde kullanılabileceğini Kur'an şu şekilde dile getirmektedir:

"Kitap ehlinde bir grup (birbirlerine) dediler ki: 'mü'minlere indirilmiş olana sabahleyin inanın, akşam da inkar edin. Belki böylece imanlarından dönerler.'¹

"Medine'nin hemen dışında yaşayan yahudi alimlerinin ve liderlerinin, İslami hareketin gücünü zayıflatmak için kurdukları tuzaklardan biri de buydu. Onlar sadece gizli düzenlerle bazı müslümanları kandırmak için İslam'a ilgi duyar görüyorlardı. Amaçları müslümanların cesaretini kırmak, halk kitleleri arasında Hz. Peygamber'in söyledikleri ve öğrettikleri hakkında şüpheler uyandırmaktı."² Kısaca İslam'a karşı psikolojik savaş açmış bulunuyorlardı.

Buraya kadar söylediklerimizin ışığında denebilir ki: İrtidatın, İslam'a ve meşru düzene karşı başkaldırı niteliğinde bir etkinliğe zemin oluşturmadıkça, kişisel bir tercih konusu olarak değerlendirilmesi, Kur'an'ın ruhuna uygun bir yaklaşımdır. Topluma ve meşru düzene baş kaldırma niteliğindeki irtidat durumunda gündeme gelecek ölüm cezasının zemininde ise din değiştirme eylemi değil, bir savunma ve meşru düzeni koruma amacı yer almaktadır. Dolayısıyla bu şartlar altında mürtede verilecek ölüm cezası da bir dine

¹ Al-i İmran, 71

² Ebu'l-A'lâ el-Mevdûdî, Tefhîmü'l- Kur'ân (Tercüme: Muhammed Han Kayânî ve arkadaşları) I, 237.

zorlama, ya da din hürriyetine aykırı bir tutum olarak değerlendirilemez.”¹

Bir kimse bu işi bir çok kere tekrarlasa, her defasında ilkmiş gibi uygulama yapılır. Ama bu işi bazılarına göre dörtten fazla yapsa, tevbe teklif edilmeden öldürülür. Tevbe etse öldürülmez, dayakla ve hapisle cezalandırılır.

Ebu Hanife'nin bir kavline göre ciddiyet ve samimiyet eseri görülünceye kadar hapsedilir.²

Çocukların durumu daha önce geçmişti, tekrar etmeyelim.

Bir belde halkı toptan irtidat etse, İslam ordusu onlarla savaşır. Erkekleri katledip kadınları esir edebilirler. Kadınlar irtidat etmediklerini söyleseler, sözleri kabul edilir ve çocukları ile birlikte hür olurlar. Ancak aleyhlerinde Müslümanların şahitliği varsa o başka.

Bu kadınlar, “evet irtidat ettik ama, siz gelmeden tekrar Müslüman olduk “ diye iddia etseler, bunu kanıtlamaları gerekir.³

İrtidat'ın Hukukî Sonuçları

İrtidat haliyle bir çok hukuki durumlar ortaya çıkaracaktır. Bunları aşağıdaki maddelere göre inceleyeceğiz.

İbadet ve Amellerde

“Kur'an'da irtidat” bahsinde gördüğümüz ilk ayete tekrar işaret edelim isterseniz: “Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların yaptıkları işler dünyada da ahirette de boşa gider. Onlar cehennemliktirler ve orada devamlı kalırlar..”⁴

Bu ayete göre dinden dönen mürtedlerin daha önce yaptıkları amellerin boşa gitmesidir. Bu amellere hiç şüphesiz namaz, oruç, zekat, hac, cihat, vakıt, vasiyet vb. ameller dahildir.

¹ Halil Altuntaş, İslam'da Din Hürriyetinin Temelleri, <http://www.diyenet.gov.tr/turkish/default.asp> (05 Kasım 2007)

² Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 9. 12; Samerraî, age. s. 226. 229.

³ Ömer Nasuhi Bilmen, IV. 12; samerraî, age. s.183 vd.

⁴ Bakara, 217.

Samerraî bu bahiste müctehitlerin görüşlerini selilleriyle birlikte incelemiştir.¹ Ancak konunun ana mihverî yukarıda yazdığımız âyetin tefsiridir. Biz şimdi konunun uzmanı M. Ali Sabunî'den bu âyetin ilgili bölümünün tefsirini görelim:

“İkinci Hüküm: Riddet (İslâm’dan Dönme), İnsanın Amelini Yok Eder Mi?

«...İçinizden kim dininden döner de o, kâfir olarak ölürse onların (o gibilerin) yaptığı (iyi) İşler dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir» âyetine göre, riddet insanın ibâdet ve amellerini yok eder.

Alimlerin ihtilafı, mürtedin ameli riddetle mi, yoksa küfür üzere ölürse mi yok olacağı hususundadır.

İmam Ebu Hanife (ra) ve İmam Malik (ra)’e göre, mürted olarak ölen kimsenin ameli yok olur. İmam Şafii (ra)’ye göre ise amelin yok olması, riddetle değil, küfür üzere ölmektedir.

İmam Şafii (ra)’nin delili:

«...İçinizden kim dininden döner de o, kafir olarak ölürse...» âyetinde küfrün ölümlle birlikte anılması, mürted amelinin ancak küfür üzere Ölmesi İle yok olacağına işarettir.

İmam Malik (ra) ve Ebu Hanife (ra)’nin delilleri:

«(Andolsun ki (hobibim) sana da, senden evvelki (peygamberlere de (şu) vahyolunmuştur. Eğer (bilfarz Allah’a) ortak tanırsan, celalim hakkı İçin (bütün) amel (ve hareket)in boşa gider...» (Zümer: 65) ve «...kim ima-nı tanımayıp kafir olursa herhalde bütün yaptığı boşuna gitmiştir...» (Mâide: 5) âyetleri delilimizdir. Çünkü bu âyetler, açıkça küfrün insanın amelini yok edeceğini ifade eder. Yani - Allah müstümanları korusun- bir kimse şaşırarak veya bilerek kendisini küfre götürecek bir söz söyler veya harekette bulunursa, açıkça dinden çıkar. O zamana kadar yaptığı tüm ibadetler, boşa gider.

Mezhep İmamları arasındaki bu ihtilafın sebebi şudur: Hacc yapan bir müstüman, İrtidat ettikten bir müddet sonra tekrar müslüman olursa, kişinin haccını iade edip etmeyeceği hususudur.

İmam Malik (ra) ve İmam-ı A’zam (ra)’a göre o kimse, haccını iade eder. Çünkü riddet, amellerini -birisini de hacctır- yok etmiştir.

İmam Şafii (ra)’ye göre ise, o kimse haccını iade etmez. Çünkü irtidattan önce hacc yapmıştır. İrtidat ise, mürtedin amelini

¹ Age. s. 345-362

küfür üzere ölürse yok eder. Küfür üzere ölmezse amellerini -umulur ki tekrar iman edebilir- yok etmez.

İbnu'l-Arabî: “Müfessirlerimizde göre, «Andolsun ki (habibim) sana da, senden evvelki peygamberlere de şu vahyolunmuştur: Eğer (bilfarz Al-lah'a) ortak tanırırsan, celalim hakkı İçin bütün amel (ve hareketlerdin boşa gider» {Zümer: 65} âyetinde hitap, her ne kadar Resulullah (sav)'a yapılmış ise de. amaç ümmete hitaptır. Zira Resulullah (sav) hakkında riddet mümkün değildir. Ancak, «...İçinizden kim dininden döner de o kâfir olarak ölürse...» âyeti, küfür üzere ölen adamın amelinin yok olması için, mürted olması lazım geldiğini gösterir. Amelin şirk ile yok edilmesine ise diğer bir âyet işaret eder. Bu iki âyet, başka başka manaları ifade ettiği gibi, herbiri kendine has birer hükmü beyan eder» der.

Nasların zahiri, kesinlikle amel ve ibadetlerin irtidat İte yok olacağına İşaret eder. Tercih edilen, Maliki ve Hanefî'nin görüşüdür.

Âyetlerden Alınacak Dersler: “...İslâm'dan dönmek, insanın amel ve ibadetini yok ettiği gibi ahiret-te de ebedi olarak yanmasma sebeptir.”¹

Ömer Nasuhi Bilmen buna benzer bilgileri verdikten sonra, daha çok Hanbelilere ait şu görüşü aktarır: “ Bununla beraber irtidatla sakıt olan ibadetlerden evvelce elde edilmiş bulunan hasenat –iyilikler-sahibinin İslam haline dönmesiyle tekrar döner. İslam büyüklerinden bir çokları bunu söylerler. Bazı zatlara göre de düşen bu ibadetler bir daha geri dönmez.”²

Ömer Nasuhi Bilmen üstadımız bazı bilgiler daha verir: “Bir Müslüman, dinden dönmeden evvel de namaz, oruç gibi ibadetleri terk etmiş ise, irtidattan sonra Müslüman olursa kaza etmelidir. Çünkü ibadetleri terk, günahdır. Günah ise riddetten sonra da baki kalır. Kaza ile bunlardan kurtulmaya çalışmak gerekir.

Ama mürtedler, kafir kaldıkları zaman içinde, diğer kafirler gibi, dini vazifelerle sorumlu değildirler. Şafî'ye göre bütün bunlar her vazifeden sorumludurlar.³

Hanbeli'lere göre de mürted tekrar Müslüman olursa amelleri boşa gitmez. Dolayısıyla iadesi de gerekmez.¹

¹ Muhammed Ali Sabuni, Ahkâm Tefsiri, Şamil Yayınları: 1/218-219.

² Hukuk-u İslamiye, IV. 18. Sadeleştirme bize aittir.

³ Şafîi, bu namazları ceza olarak kılsın der. Bkz. Samerraî, age. s.359

Mürtedin kesdiği hayvanın etinin haram olup yenmeyeceğine hükmedilmiştir. Hatta kestikleri yenen ehl-i kitabın dinlerine de girse, mürtedin kestiği yenmez hükmünde Hanefî'ler, Şafîî'ler ve Malikî'ler ittifak etmişlerdir.²

Medeni Durumlarda

Evli bir Müslüman dinden döndüğünde karısı ile kendisi arasındaki nikah anında fesholur, biter. Bu konuda ihtilaf yoktur. Şafîî'lerin aksine Hanefilere göre bu konuda hakimin hükmene gerek yoktur. Bu fesih, talakların sayısını düşürmez.³ Bu konuda Hanefî'lere göre karısı Yahudi veya Hristiyan olsun, daha önce gerdek olsun yada olmasın fark etmez.

Bir Müslüman dinden döner ve bu haliyle evlenirse, İslam alimlerine göre evliliği sahih olmaz. Yani şeklen evlenseler ve nikah yaptırırsalar bile yok hükmündedir. Hatta bırakın bir müslümanı, kafir bir kadınla da evlenmesi caiz değildir. Kendi velayetindeki bir kadını da, velayetinde oluşan kusurundan dolayı evlendiremez.⁴

Müslüman eşlerin ve ana babaların bu konuya çok dikkat etmeleri gerekir.

Karı koca beraberce mürted olsalar ve sonra yine beraberce Müslüman olsalar, nikahları batıl olur mu, yani bozulur mu?

Hanefiler'e göre istihsan delili ile bozulmaz. Çünkü aralarında din ayrılığı olmamıştır.

Maliki ve Hanbelî'lere göre bozulur.

¹ Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 18-19

² Samerraî, age. s.361.

³ Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 20-21. Bazıları irtidat ile bain talak meydana gelir demişlerdir. Samerraî, Serahsî'den bu görüşü aktarır. Bkz. Age. s.289; Serahsî, Mabsut, V. 49. Bain talak, bilindiği gibi yeniden evliliğin ancak karı ve kocanın karşılıklı rızasını ve yeni bir nikahı şart kılan boşamadır.

⁴ Samerraî, age. s. 289, 292

Şafî'lere göre eşler beraberce İslam'dan dönerlerse veya birisi dönerse, her ikisi birden veya dönen tevbe ederse, iddet dolmadığı müddetçe, karısı halen karısı olmakta devam eder.¹

Kadın mürted olursa nikah yine batıldır. Nafaka ve mehir için bazı tafsilat var ise de o tür bilgileri fıkıh kitaplarına havale edelim.

Çocuklara gelince, ailesi Müslümanken ana rahmine düşen veya doğan çocuklar Müslüman sayılırlar. Ana babanın irtidatı ile çocuklar da mürted olmazlar. Daru'l İslam'da kaldıkları sürece Müslüman hükmü ile yaşarlar. Bu konularda da bazı ihtilaflar var ise de, biz ayrıntılara girmeyeceğiz.²

Mali Durumlarda

Mürted, tevbe etmeye çağrılmadan önce malının ve kazancının malikidir.³

Kendisine İslâm arz olunur ancak Müslüman olmaktan kaçınır sonra da öldürülür veya mürted olduktan sonra haddin dışında bir başka şekilde ölürse; önce borçlarının ödenmesinden başlanır. Cinayet tazminatları, eşinin ve nafakasını temin etmek zorunda olduğu kimselerin nafakaları ayrılır. Çünkü bu hakların devre dışı bırakılması caiz değildir.

Bu türden harcamalar yerine getirildikten sonra malından geriye bir şey kalmazsa iş bitmiş demektir. Geriye mal kalırsa bu mal, aşağıdaki ihtilafa göre ya devlet hazinesine, veya varislerine kalır.

Kafir devletlerden birisine yani daru'l harbe kaçması durumunda da hüküm aynıdır. Ancak kafir bir devlete kaçarken mallarını güvendiği birisine emanet olarak bıraktıysa (devlet tarafından çıkartılan bir kararla malları dondurulur), tevbe etmesi için girişimlerde bulunulur. Şayet bu girişimler fayda vermezse ve riddetinde ısrar ederse öldürülmeyi hak etmiş olur, ona karşı

¹ Samerraî, age. s. 294

² Ömer Nasuhi Bilmen, age. V. 22 vd.; Samerraî, age. s. 302 vd.

³ Zuhaylî, age. VII. 467.

öldürülmüş kimse muamelesi yapılır ve malı ya devlet malı sayılır. Ya da varislerine geçer. Her iki görüşün de şüphesiz kendilerine göre delilleri vardır.

Sonuçta mürted erkek, ölü hükmündedir. Çünkü Daru'l İslam'da yakalanırsa ya tevbe edecektir ve Müslüman olacaktır. O zaman sorun kalmaz. Malları yine kendisindedir. Ya da öldürülecektir. Eğer kaçar da düşman ülkesine sığınır, hakim kararlarıyla hükmen ölmüş sayılır. Mürtedin mirasına gelince, burada üç görüş vardır:

1- Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali, Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre mürtedin irtidat öncesi ve sonrası kazandığı mallar Müslüman varislerine geçer.

2- Ebu Hanife ve Sevrî'ye göre irtidattan önce kazandıkları Müslüman varislerine, sonra kazandıkları devlet hazinesine aittir.

3- Şafiî, Malik ve Ahmed'e göre bütün malı hazineye kalır.¹

Mürted kadın Hanefiler'e göre öldürülmediği için malı kendisindedir. Malından yaptığı tasarruf caizdir. Ölürse mirasçılarındır.²

Mürtedlerin yaptığı bir kısım tasarruflar geçerli, bir kısmı geçersiz, bir kısmı dondurulmuş, bir kısmı da ihtilafıdır.

Mürtedlerin yaptığı şu tasarruflar geçerlidir: Boşama, bağış kabulü, vedia bırakması veya alması, yitik bulması, şuf'a hakkını teslim gibi.

Mürtedlerin yaptığı bir kısım tasarruflar geçersizdir: Nikah, hayvan kesmesi, avlaması, şahitliği, mirası.

Mürtedlerin yaptığı bir kısım tasarruflar dondurulmuştur: Eşit kurulan mufavaza ortaklığı ile küçük çocukları üzerindeki tasarruflarıdır.

Mürtedlerin yaptığı bir kısım tasarruflar da geçerli olup olmaması bakımından ihtilafıdır. Bunlar, malı mal ile mübadele veya teberru akdi yoluyla olan tasarruflardır.³

¹ Hayrettin Karaman, Mukayeseli İslam Hukuku, I. 373; Samerraî, age. s. 308; Zuhaylî, aage. VII. 469.

² Samarraî, age. s. 340-342; Es'ad Muhammed es-Sağici, el-Fıkhü'l Hanefî Ve Edilletuhu, II. 374.

³ Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 15-18; Cezerî, age. V. 432 vd. Samerraî'nin bu babta çalışması takdire değerdir. Bkz. S. 251- 286.

Suç ve Cezalarda

Bir kimse Dar-ı İslam'da Müslüman veya mürted iken bir cinayet veya haddi gerektiren bir harekette bulunsa ve dar-ı harbe kaçsa, daha sonra tekrar Müslüman olarak Daru'l İslam'a dönse, bakılır: eğer o cinayet katillik, gasp, zina, kazf ve mala karşı işlenen suçlar gibi kul hakları ile ilgili ise, bunlardan sorumlu tutulur ve cezalandırılır.

Samerraî şöyle der: “İrtidat – o da bir suçtur- cezayı ortadan kaldırmaz. Eğer mürtedlere ceza tatbik edilmezse, her suçlu cezadan kurtulmak için İslam'ı terk eder.Sonra tekrar tevbe eder ve İslam'a döner.”¹

Ancak bu kişi daru'l harpde işlediği cinayet ve suçlardan dolayı cezalandırılmaz.²

Mürtedin aleyhine işlenen suçlara gelince, onun canı ve malı korunmuştur. Mürteddi yargılayacak ve ceza olarak onu öldürecek olan devlettir. Kim onu izinsiz öldürürse, yetkisiz infaz gerekçesiyle tazir cezasına çarptırılır.³ Kim onun ırzına tecavüz ederse, zina cezasını çeker. Kim ona kazf –iffete iftira- ederse, bu suçun oluşumunda iftira edilenin Müslüman olması arandığından belki had uygulanmaz,⁴ ama da tazir edilebilir. Kim onun malına zarar verirse, öder.⁵

Mürted bir kadınla zina, aynen bir başka kadınla zina gibidir.

İrtidatın Oluş Sebepleri

Buna “irtidatın rüknü” de denilmiştir. Yukarıda irtidat ve mürtedin tanımını yaparken, “Bu, ya kalbinde taşıdığı imana aykırı kesin bir niyet ve inançla, ya ciddi veya şaka ile dinden çıkaracak bir sözü söylemek veya bir işi yapmakla olur. Samarraî buna “terk irtidadı”nı da eklemiştir.

Samerraî'ye göre dört ana sebeple irtidat meydana gelir:

¹ Age. s. 366.

² Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 19-20; Samarraî, age. s.155 vd.

³ Samerraî, age. s. 366.

⁴ Hanefiler ve Şafililer bu görüştedirler. İbn Hazm ise had cezası uygulanır görüşündedir.. Bkz. Samerraî, age. s. 204-206. 366.

⁵ Samerraî, age. s. 207.

1- Kalbde oluşan iman ve inanç ile.

2- Dil ile söylemekle.

3- Bir fiili işlemekle.

4- Bir fiili terk etmekle.¹

Ömer Nasuhî Bilmen'e göre ise başlıca şu dört kısım irtidat olayını meydana getirir:

1- Söz.

2- İş.

3- İtikat.

4- Şek.²

Biraz sonra açıklanacak bu kısımlarla Allah Teala katında irtidat meydana gelir. Ancak İslam hukukuna göre bir kimsenin dinden dönmesine hükmedilebilmesi için o kimse irtidatını ya sözle veya işle açığa vurması gerekir. Kalbdeki inanç, şek ve şüphe açıklanmadıkça bilinmez. Hatta ileride geniş olarak açıklanacağı gibi, bir müslümanın sözü eğer güzel bir yorum ve tevil ile küfürden kurtuluyorsa bunu yapmak gerekir.³

Bizim kitabımızın esas konusu olmakla can damarı sayılan bu sebeplerin tek tek açıklamanı yapmanın sanırım yeri geldi.

1- Kalpdeki iman, itikat, niyet, şek ve şüphe ile irtidat:

Bilindiği gibi İslam, Allah Teala katından indirilmiş bir dindir ve onu Resulullah (sav) Efendimiz bizlere tebliğ etmiştir. Bu dinde inanılması zaruri olan hükümlere “zarurat-ı diniye” denilir. İmanın altı şartı, İslam'ın beş şartı gibi. Hatta Kur'an-ı Kerim'den her bir ayet ve o ayetlerde haber verilen her olay, inanç, ibadet, kanun, ahlak... esasları, dinen inanılması zaruri olan konulardır.

Mesela bu ayetlerde geçen namaz, oruç, zekat, hac emrini; ana babaya itaat, tesettür, miras ahkâmını; zina, faiz, şarap, hırsızlık, leş, akmış kan, domuz eti ve başkasının malını haksız yere yemenin haramlığını; Adem, Nuh, İbrahim, İsa, Muhammed Mustafa (aleyhi's selatu vesselam) in peygamberliğini inkar etse, hatta “acaba böyle mi”

¹ Samerraî, age. s. 85. Buradan başlayarak 150. sayfaya kadar bu konu işlenmiştir. Biz zorluğu kaldırmak amacıyla her cümleye dipnot düşmekten kaçındık.

² Ömer Nasuhi Bilmen, age. IV. 7-8.

³ Ay.

diye şek ve şüphe etse, tereddüt geçirse, kesinlikle dinden çıkar, mürted olur.

Şimdi bunlar hakkında biraz daha tafsilatlı bilgiler verelim.

Allah Hakkında

Mesela Allah Teala'yı inkar eden, veya İslam esaslarını tamamen veya kısmen reddeden materyalizm, komüniz, pozitivism, ateizm ve benzeri fikrî, felsefî, siyasî, ekonomik inanç, düşünce ve sistemlere inanıp benimsemek, yine kesinlikle insanı dinden çıkarır. Sahibi dinden çıkmayı kasetmese de, hatta istemese de bu böyledir.

Hatta “et ve ekmek helaldır” gibi hakkında kat’î icma olan bir şeyi haram saymak, öyle inanmak da insanı dinden çıkarır.¹

Hiç şüphesiz itikat, iman ve inanç deyince ilk akla gelen, Allah Teala'ya imandır. Gerek Allah Teala'yı, gerekse O'nun Kur'an ve mütevatir sünnette geçen isim, sıfat ve fiillerinden birini inkar eden, O'na eş ve ortak koşan, kız ve oğullar nisbet eden, dinden çıkarak mürted olur.

Gerek şaka, gerek ciddi Allah Teala'yı hafife almak, alay ve istihza etmek, dinini ve kanunlarını beğenmemek, “gökte otursun ve hayatımıza karışmasın” demek, küfretmek, insanı elbette dinden çıkarır.

Kur'an hakkında

Bilindiği gibi Kur'an-ı Kerim Allah Teala'nın kelimidir. Onun bir kısmını, hatta bir ayetini inkar, tamamını inkar gibidir ve insanı dinden çıkarır. Yine Kur'an-ı Kerimi beğenmemek, küçük görmek, “arabın kitabı, orta çağın karanlığı, eskilerin masalı” diye onunla alay ve istihza etmek, karışık ve çelişkili bilgilerle dolu demek, i'cazında şüpheye düşmek, ona ilaveler yapmaya kalkışmak, helalini helal, haramını haram bilmemek, hükümlerine dil uzatmak, insanı dinden çıkarır.

Peygamber Hakkında

¹ Bkz. Ömer Nasuhî Bilmen, age. IV. 7.

Bir kimse Peygamber Efendimizin (sav) Allah Teala'dan haber verdiği ayetlerin bir kısmında yalançı olduğuna veya yanılıp yanlış haber verdiğine inansa, kafir olur. İçinden ona buğz etse, yine kafir olur, mürted sayılır.

İslam hakkında

Kim İslam dininin ilahi olmadığına, kanunlarının geçersiz olduğuna, insanlara hayır ve mutluluk getirmeyeceğine, ona uyanların geri kalacağına inanırsa, dinden çıkar. İslam kanunları ile alay eden, onları oyun ve eğlenceye, istihza ve hakarete alan, onlardan gıcık kapan, onlara inanıp amel ettiği için müslüman lardan, onlara davet ettiği için alimlerden, onların yolunda savaştığı için mücahitlerden gıcık kapan, dinden çıkar, kafir bir mürted olur.

2- Sözlü irtidat:

Yukarıda kısmen saydığımız itikat ve inancı, veya dinden çıktığını, hiçbir zorlama, ikrah, kötü baskı ve şiddet olmaksızın dil ile isteyerek söylemektir.

İslam hukukçularının çoğu, Allah Teala ve Resulullah (sav) Efendimize gerek şaka gerekse ciddi olarak sövme, alay ve hakaret etmenin kişiyi kafir edeceğinde ittifak etmişlerdir. Delilleri şu ayet-i kerimelerdir:

“Münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir sûrenin müminlere indirilmesinden çekinirler. De ki: Siz alay edin! Allah o çekindiğiniz şeyi ortaya çıkaracaktır. Eğer onlara, niçin alay ettiklerini sorarsan, elbette, biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk, derler. De ki: Allah ile, O'nun âyetleriyle ve O'nun peygamberi ile mi alay ediyordunuz?

Boşuna özür dilemeyin; çünkü siz iman ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz. Sizden tevbe eden bir gurubu bağışlasak bile, bir guruba da suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz.”¹

Rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.) Tebuk seferine giderken münafıklardan bir gurup Resulullah hakkında: “Şu adamın

¹ Bkz. Tevbe, 64-66.

haline bakın, Şam saraylarını feth etmek istiyor. O nerde, Şam saraylarını fethetmek nerde!” diyerek onu küçümsediler ve hakkında bir sürü saygısız sözler sarfederek dedikodu ettiler. Durum Resulullah’a vahiyyle bildirildi. Münafıklar çağrılıp kendilerine niçin böyle yaptıkları sorulduğunda inkar ettiler ve “Yolculuk zahmetini unutturmak için kendi aramızda öylesine konuşarak şakalaşıyorduk” şeklinde yalan beyanda bulundular. İşte yukarıdaki ayet bu münafıklar hakkında nazil olmuştur.

Buradaki sövğu, alçaltan, değerdan düşüren, hakaret ve küçümseyen, alay ve istihza eden sözdür. Resulullah (sav) efendimize karşı yöneltilen bu sövğünün küfür olduğunda tereddüt yoktur.

Allah Teala’ya sövenin katline hüküm verilir. Ancak Hanefi’ler, “tevbe ederse, kabul olunur ve öldürülmez” demişlerdir. Peygamber Efendimiz’e (sav) söven hakkında biraz daha durulmuş ve “O bir beşer olduğundan O’na ar ulaşır. Dolayısıyla söven tevbe etse de öldürülür” diye uzun bahisler açılmıştır. Bazıları, “tevbe ederse öldürülmez” demişlerdir. Sonuçta “tevbe etse de öldürülür” diyenlerin görüşü ağır basmaktadır.¹ Bu konuda Peygamberler arasında fark gözetilmez. Resulullah (sav) efendimize sövmekle, diğere bir peygambere sövmek arasında hiç bir fark yoktur.

Peygamberimizin hanımlarına, dört halifeye ve ashab-ı kiram’a sövmek hakkında da uzun araştırmalar ve hükümler vardır. Bilindiğı gibi Peygamberimiz Efendimiz (sallellahu aleyhi ve sellem) Hazretlerinin tertemiz hanımları bütün mü’minlerin anneleridirler. “Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır.”²

Binaenaleyh onlara dil uzâtan, başta Hz. Aişe olmak üzere onları iffetsizlikle suçlayan, Keza Hz. Peygamber (sav)’den sonra sağ kalan hanımlarının, çağdaşları olan Müslümanlarla neden evlenmediklerini sorgulayan ve eleştiren kimse yine kâfir olur.

Başta dört halife olmak üzere ashab-ı kiram imanını reddeden, yine kafir olur.

Şu sözler halk arasında maalesef duyulan küfür sözlerdir:
«Filan kimse peygamber bile olsa ona inanmam. »

¹ Cezerî, age. V. 428-429.

² 33-6

«Peygamberler de bizim gibi yer içer ve tuvalete giderler, onların bizden ne farkı var!»

«Eğer Adem suç işlemeseydi cennetten kovulmazdık, bütün bu belâlar O'nun yüzünden başımıza geldi.»

Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurdular: “Kim bir din kardeşine “ey kafir” derse, bu söz mutlaka birisine döner.”¹

Yani söylenilen adam kafirse ne ala, değilse söz söyleyene döner ve onu kafir kılar.

Ancak alimler bu konuda uzun açıklamalarda bulunmuşlar ve bu sözün küfre düşürmesinde ihtilaf etmişlerdir.. Özeti, kafir olur diyenler, o adamın küfrü, “İslam”ı “küfür” diye nitelemesinden dolayıdır, demişlerdir. Bazıları da bunu “sövme” veya “nimeti inkar etme - nankör” veya “kafir gibi yaşıyor, dini vazifelerini yapmıyor” anlamına alıp büyük günah saymışlardır.

Bazı alimlerimiz, sözleri ile milleti batıl yollara saptıran ve küfre davet edenleri de kafir saymışlardır. Bu asırda çok görülen bir olaydır bu maalesef.²

3- Fiilî İrtidat:

Küfrü gerektiren fiilleri, işleri yapanlar, dinden çıkarak kafir olurlar. Mesela aya, güneşe, putlara, kişilere ibadet ve secde eden gibi. Mesela birisinin evini Kabe gibi ibadet niyetiyle tavaf etmek gibi.

Mesela sözlü irtidatta anlatıldığı gibi, İslam ve onun temel kaynaklarını inkar etme, alaya alma, hakaret etme alameti olan işleri yapmak gibi.

Bunlara örnek olarak, Kur'an-ı Kerim'i, hatta hadis-i kudsî veya diğer hadis-i şerifleri tutup fırlatmak, pis yerlere atmak, dinî kitapları “artık bunların çağı geçti” diyerek atmak veya hakaret etmek, İslam fikhını anlatan kitapları “bunların içindeki kanunlar artık kaldırıldı. Hiçbir işe yaramaz çağdışı kitaplar. Bunlar çöl kanunları” diyerek alay ve hakaret ile atmak, ezmek, yakmak, pis yerlere fırlatmak gibi...³

¹ Buharî, Müslim,

² Samerraî, age. s. 130.

³ Bkz. Ömer Nasuhî Bilmen, age. IV. 7; Samerraî, age. s. 133 vd.

Küfre rıza gösteren, kafirlerin yukarıda örnek verilen davranışlarını sevinç ve takdirle karşılayan, onlara tazim ederek maddi ve manevi destek veren, bu tür kafirleri kınayan Müslümanları tenkit ederek sevmeyen ve beğenmeyenler de kafir olurlar.

Kafirlerle beraber olarak Müslümanlarla savaşanlar, İslam dininin yok olması için uğraşanlar, onun bilinmesine ve yaşanmasına şiddetle karşı çıkanlar, İslam'ı bilip yaşamaya çalışanlara sırf bu yüzden düşman olanlar ve onlarla alay ve hakaret edenler de kafir olurlar.

4- Terk irtidadı:

Dinin farz veya haram kıldıklarını inkar ederek, veya alay ve hakaret ederek, veya kibirine yediremeyerek inatla yerine getirmeyenler de kafir olurlar.

Ancak dinin emirlerini ve yasaklarını inkar etme, alaya alma, küçük görme, faydasız ve anlamsız bulmadan değil de, sırf tenbellikten dolayı yerine getirmez ve bundan dolayı da üzüntü çekerse, bu adam dinden çıkmış olmaz. Çünkü “amel imandan bir cüz değildir.”

Ancak bu terk etme ve yapmama ısrarla bir ömür sürmemelidir. Yoksa inatlaşma ve tekebbür manası kazanabilir. Az önce geçtiği gibi bunlar küfür alametidir.

Tenbellik ederek namazı kılmayanın, orucu tutmayanın, zekatı vermeyenin öldürüleceğine dair bazı görüşler varsa da, bunların çoğunluğu, bu öldürmenin kafir olmaktan değil, terkin cezası olarak uygulanacağını söylemişlerdir.

Tekfir

Tekfir, yukarıda gördüğümüz “küfür” kelimesinden türetilmiştir. Müslüman sayılan bir insanı “kafir oldu” diyerek küfre nisbet etmektir. Bu manada akaid ve kelam ilmini ilgilendirirken, yukarıda genişçe gördüğümüz gibi, doğacak sonuçlarının yasal düzenlenmesi bakımından da fıkıh ilmini ilgilendirir.

Zamanımızda göz ardı edilemeyecek boyutta bir “irtidat” gerçeği olunca, tekfir meselesi de haliyle gündeme gelmektedir. Bunun da olumlu ve olumsuz yanlarıyla yaşadığımız hayatta güncelliğini koruduğunu görüyoruz.

Bilindiği gibi irtidat, kişinin kendi özgür irade ve ifadesiyle dinden çıkmasıdır. Bazıları belki bilmeyebilir ama, müslüman olduktan sonra dinden çıkılmaz diye bir kural yoktur. Peki, hangi durumlarda bu gerçekleşir?

Sahih İmanın Şartları

Akaid kitaplarımız imanın sağlıklı ve Allah Teala katında geçerli olmasının şartlarını genellikle üç maddede özetlerler:

1.İman, hayattan ümit kesildiği son anda, yani ölüm anında olmamalıdır.

2.Hiç bir iman esasını inkar edilmemeli, yalanlanmamalıdır. Çünkü iman bir bütündür, bölünme ve parçalanma kabul etmez. İman esaslarından birini inkar, tümünü inkar gibidir.

3.Farz ve haram gibi dini hükümlerin, kanunların, emir ve yasakların, iman esasları gibi güzel ve faydalı olduğuna, fert ve toplumun dünya ve ahiret saadetini temin ettiğine kesin inanmalı, bunları yaşamada inat ve kibirlilik göstermemeli, bunları zamansız, yararsız, çirkin, çağdışı, gericilik ve yobazlık olarak görmemeli, ne bunlarla, ne de bunlara inanıp yaşadığı için Müslümanlarla alay etmemeli, küçük görmemeli, hafife almamalı ve gıcık kapmamalıdır.

Aksi takdirde, kişi kendini mü'min saysa da hiç şüphesiz o, Allah ve Müslümanlar katında mü'min değildir. Bu, Allah adına ahkam kesmek değil, Allah'ın bildirdiği ilke ve ölçülerini ortaya koymaktır.

En Önemli Mesele

Bu açıdan bakıldığında çağın en büyük meselesi, iman meselesidir. Yani imanı koruma ve kurtarma meselesi. Bir çok insanın cehaletine kurban gittiği açıktır. Küfür ateşinin doğrudan değil de çağdaş kültür ve kavramlarla alemi cayır cayır yaktığı bir zamanda

inanınların bir itfaiyeci gibi İslam'la insanları kurtarmaya çabalaması, bir nevi Peygamber görevini yüklenmesi demektir. Elbette kıymetleri ve ücretleri de, imanda, sevgide, amel ve eylemde beraber olmaları sebebiyle, - Allah bilir ya - ahirette onlarla beraber, veya onlara çok yakın olacaktır.¹

“Tekfir”, Resulullah (sav) Efendimiz zamanında pek kullanılmayan bir kelimedir Onun zamanında Müslüman gözüken münafıklar vardı ama, Sevgili Peygamberimiz hiçbir zaman onları tekfir etmemişti. Madem Müslüman gözüküyorlardı, madem İslam toplumuna ayak uyduruyorlardı, öyleyse gerçeği söyleyerek yeni sorunlar açmaya gerek yoktu. Peygamber Efendimiz (sav) son derece kolaylaştırıcı ve pratik yararları gözetici idi. İstiyordu ki o münafıklar kendi içlerinde sorunlarını çözsünler, bunu başkalarına anlatma imkan ve fırsatı bulmasınlar. En azından kendileri öldüğü zaman mesele tamamıyla bitsin.²

Ancak Hz. Osman (ra) ‘ın şehadetinden sonra gelişen olaylar, özellikle de Haricilerin Hz. Ali (ra)’den ayrılmaları ile tekfir meselesi yoğun bir şekilde gündeme geldi. Hariciler Hz. Ali ve Hz. Muaviye (ra)’ye ve her ikisinin taraftarlarına kafir diyorlardı. Güya hakem olayını kabullenmekle Allah Teala’dan başkasının hakemliğini kabul etmiş oluyorlardı. Böyle yapmakla da “hüküm ancak Allah’ındır”³ ayetini inkar etmiş (!) oluyorlardı. Oysa savaş esnasında karşı taraf mızrakların ucuna Kur’an-ı Kerimi asarak onun hakemliğine çağırıldıklarında, Hz. Ali bunun bir harp hilesi olduğunu ve savaşa devam edilmesini emretmişti. Fakat bizzat hariciler halifelerine isyan ederek, onu kabule zorlamışlardı...

Bu savaşta binlerce sahabe ölmüştü. Kim haklıydı ve ölenlerin, öldürenlerin dinî durumu ne idi?. Hangi suçlar “büyük günah – kebir” idi ve bunu işleyenlerin iman açısından durumu ne idi?

¹ Bkz. Cemal Nar, Alimin Önderliği, s.

² Bu açıdan bakıldığında zamanımızdaki “dönmeler” veya “sabataistler”le uğraşmak, onları deşifre etmek, ne derece toplumun menfaat ve maslahatına uygun olur düşünmeliyiz. Bazı Müslümanların bunu bir ömür iş edinmeleri yeniden değerlendirilmeli değil midir dersiniz?

³ Yusuf, 12/40

İşte bu tartışmalar beraberinde bir sürü görüş ayrılığını, bu ayrılıklar da hak ve bid'at olmak üzere bir çok itikadi mezheplerin doğuşunu getirdi.¹

Hassa Bir Konu

Bir müslümanı neler dinden çıkarır? Daha doğrusu hangi inanç veya inançsızlık, hangi söz ve davranışlar, hangi terkler insanı dinden çıkarır ve tekfiri haklı kılar? Biz yukarıda “irtidat ve mürted”i işlerken bu konuda yeterli bilgiler verdik. Tekrar edecek değiliz. Burada dikkat edeceğimiz mesele, tekfirin ne kadar hassas bir konu olduğudur. Çünkü bir müslümanı tekfir etmek, hem eden, hem de edilen açısından bir çok itikadi ve hukuki sonuçlar doğurur. Yani gerekli yerde tekfir yararlı iken ve yapmamak zarar verirken, gerekmeyen yerde yapmak ise çok tehlikeli ve zararlıdır. Onun için bu bir bilgi ve sorumluluk işidir. Öncelikle bunun bilinmesi gerekir.

Bu konuda Ahmet Saim Kılavuz, “İman Küfür Sınırı” isimli eserinin III. Bölümünde çok güzel bilgiler verir ve yerinde tekfirin lüzumunu ve yersiz tekfirin tehlike ve zararlarını anlatır.²

Hayrettin Karaman kendisine sorulan bir soru münasebetiyle bu konuda şunları yazar:

“Bazı müslümanlar, kendi din anlayışlarına uymayan bir anlayış ve inancın sahiplerini hemen tekfir ediyor, dinden çıktıklarını söylüyorlar. Keza kendi anlayış ve uygulamalarına uymayan bir davranış gördüklerinde tenkit ediyor, düzeltmeye (nehiy ani'l-münker yapmaya) kalkışıyorlar. Bu yaklaşım müslümanları parçalıyor, birbirine düşürüyor, usulüne göre tenkit ve düzeltme kapısını da kapatıyor.

İşte bu yüzden tekfir ve ıslah konusunda bazı sabit kuralları açıklamak gerekli hale geldi. Eskilerin güzel ve unutulmaması gereken bir kâideleri vardır: "Lüzüm-i küfür değil de, iltizâm-ı küfür küfrü gerektirir." Bu kâideye göre bir kimsenin İslâm dairesinden dışarı

¹ Ahmet Saim Kılavuz, “İman Küfür Sınırı” isimli eserinde bu mezhepleri ve delillerini geniş olarak işler. Bkz. S. 75-182. Tekfir konusu da orada bütün yönleriyle enine boyuna işlenmiştir.

² Age. s. 185-200.

çıkması, müslümanlara göre yabancı sayılabilmesi için küfrü (müslümanlığa sığmayan bir düşünce ve inancı) bilerek ve gönülden benimsemiş olması gerekir. Kişi, küfrü gönülden ve bilerek benimsemediği müddetçe, onun bir yorum veya davranışı, bir başkasına göre dinden çıkmasını gerektiriyor diye o kâfir sayılamaz; yani gerçekte kâfir olmaz.¹

Te'vîlin (yorumun) usûlüne uygun olarak yapılmamış olmasından önemli hatâlar doğabilir; böyle yorumlar kişi ve grupları, Allah ve Rasûl'ünün (s.a.v.) murâdı olan İslâm yolundan uzaklaştırabilir, ancak tevil bulundukça küfre hükmetmek, tevil sahiplerini İslâm ümmetinden dışlamak oldukça düşünülmesi gereken, sorumluluk getiren bir hüküm olur.

Bence tevil, kişinin şahsî düşünce, keşif, ilhâm ve temâyülünü vahyin üstüne çıkarıyor, vahyi geri plâna itiyor, açıkça veya doğurduğu sonuç itibarıyla akla ve ilhâma dayanan bir din getiriyorsa bu tevil sahipleri ile birleşilemez. İslâm adına ortak bir hizmet gerçekleştirilemez. İhtilâf vahye öncelik vermemekten değil de, onun sübutu (bize sağlam olarak intikâli -ki, bu ancak hadîsler için söz konusudur, âyetlerin tamamı kesin olarak bize tebliğ edilmiştir) yahut usûlünce yorumdan kaynaklanıyorsa bu ihtilâf grupları ile işbirliği mümkündür ve gereklidir.

Bir kimsenin belli bir davranışı, dış görünüşü itibarıyla küfrü gerektiriyor, "bunu ancak kâfir olan yapar, söyler" kanaâtini veriyorsa buna "küfr-i lüzûmî" denir. Bu durumda kişi, mezkûr davranışının

¹ Bu bir ayet veya hadisi yorumlarken, onlardan belli bir hükme varırken doğrudur. Ama bu sözler yanlış anlaşılmasın. Adam bana diyor ki: "Hocam, kalbimi hançerle delseler, başımı taşlarla ezseler, ben yine de müslümanım ve ondan asla vaz geçmem. Ancak dinin kanun ve ekonomik hükümleri eskimiştir, bu asırda fayda vermez. Kanunları batıdan, ekonomiyi de Marks'tan alırsak, çok güzel olur. Namazı yine kılalım, orucu yine tutalım." Ya da televizyonda herkes dinledi. Adam diyor ki: "Sorun ikiyüz ayette. Onları attık mı, İslam ile çağ uyuyor. İrtica kalmaz. O ikiyüz ayeti alamayız. Aldık mı, Osmanlıya dönmüş oluruz ki, irtica budur."

Şimdi, Allah Teala'nın dinini beğenmeyen, ayetlerini çirkin gördüğü için tekrar O'na iade etmek isteyen, sırf "ben de müslümanım" dediği için, Müslüman mı sayılacak? Hayrettin Karaman bunu söylemiyor. O, yorum üzerinde konuşuyor, inkar üzerinde değil. Buna dikkat çekmek istedik.

küfrü gerektirdiğini bilmiyor, yahut bunu yaparken kâfir olmayı kasdetmiyor olabilir. Eğer şahıs, yaptığı ve söylediğinin (davranışının) küfrü gerektirdiğini, müslümanın dinden çıkmasına sebep olduğunu biliyor ve bu maksatla mezkûr davranışta bulunuyorsa, küfrü iltizam ediyor ve benimsiyor demektir; işte buna da "küfr-i iltizâmî" denir.

İmdi farklı düşünen, farklı yapan iyi niyetli, samimi müslümanlarla tartışmak, kardeşçe ve "birbirlerine karşı merhametlidirler" ferman-ı ilahisine uygun üslupta karşı fikir ileri sürmek, uyarmak... mümkündür, caizdir. Fakat onları tekfir etmek, nehiy ani'l-münker yapmak caiz değildir. Çünkü bir kimsenin kafir olmasının şartı iltizamdır (küfrü benimsemesidir), yahut da söz ve davranışının İslâm içinde kalmasına müsait hiçbir tevil ihtimali taşımamasıdır.

Nehiy ani'l-münker de ancak iki tarafın meşrû olmadığında ittifak ettikleri konularda olur, ictihada açık ve ihtilafli konularda değil. İctihada, yoruma açık olan, bu sebeple de ortaya birden fazla meşru ictihad, mezhep ve uygulama çıkmış bulunan konularda, bunlardan birini benimsemiş olan kişi ve grupların diğerlerini İslâm'dan veya meşruiyet çerçevesinden dışlamaları yanlıştır. Mesela "kadınların yüzlerinin kapatılması gerekli değildir" diyenleri, "kapatılması gereklidir" diyenler ıslah etmeye kalkışamazlar; "her müslümanın ictihadı, mezhebi kendinedir ve meşrudur" demeye mecburdurlar.”¹

¹ <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat2/0007.htm> (02 Kasım 2007)
Evet, bu böyledir. Ancak Fehmi Kuru bir zamanlar bir bilim kadını (!) ile röportaj yapmıştı. Orada başörtüsü sorunundan tesettüre geçilmişti. Bilim kadını öz olarak diyordu ki, “tesettür emri, yaygın olan zinayı kaldırmak amacıyla geldi ve o zaman faydalı oldu. Amaç zinayı önlemektir. Yoksa doğrudan tesettür değildi. Şimdi ben, zinanın ne kadar çirkin olduğunu biliyor ve asla yapmıyorsam, maksat hasıl olmuştur. Ayrıca tesettüre girmem gerekmez.”

Fehmi Kuru soruyordu: “Geçmişte bu konuda sizin gibi düşünen bir alim çıkmış mıdır?” Cevab da ilginç: “Çıkmamışsa benim suçum mudur? İşte şimdi ben çıktım...”

Aradan yıllar geçti, kelimeler ezberimde değil tabi ki. Ama özü buydu. Hayrettin Karaman, bu yorumu da kasdetmiyordur. Çünkü bir yorum için bir usul, bir metot, bir kurallar bütünü gerektiğini, bu konuda kitap yazmış biri olarak çok iyi bilir.

Yararlı Ve Zararlı Yanları

Ancak yerinde tekfir güzeldir, yararlıdır ve mutlaka yapılmalıdır. Önsözde bazı gerçekleri yazmıştık. Bunlar birer gerekçedirler de. Çağımızda büyük ve korkunç bir irtidat yaşanmaktadır ve bunun önüne geçilmek için hastalık iyi teşhis edilmeli ve acilen tedavisi yapılmalıdır. Yarayı yok saymak, sağlığa zararlıdır.

Bu gün medeniyet değiştirdiğinden dolayı iftihar eden bir ülkede yaşıyoruz. Hangi medeniyetten çıktık ve hangi medeniyete girdik? Bunun cevabı bile meselenin ehemmiyetini izaha kafidir. Evet, İslam medeniyetinden çıktık, batı medeniyetine girdik...

Neden?

Hangi gereklilik veya zaruretten?

Kendi medeniyetimize ne olmuştu?

“Tek dişi kalmış canavara” neden teslim olduk, hem de zaferden sonra?

İnsan dostunun medeniyetini bile almaz, bırakın düşmanını.

Mesela Almanlara deseniz ki, “Kendi medeniyetinizi, örf ve adetlerinizi atın, Fransız medeniyetini alın”, döner ve size en azından şöyle söyler: “Manyak mısınız siz?”

Oysa ikisi de batı medeniyetindedir ve örf ve adetleri, yaşam biçimleri birbirine büyük ölçüde benzer. Buna rağmen kabullenmezler.

Peki, biz manyak mıyız?

Bir zamanlar bir kafası karışık demişti ki: “Türk milletindenim, İslam ümmetindenim, batı medeniyetindenim.”

Ey türk, madem ki Müslümansın, batıda işin ne?

Ne olmuş ki senin medeniyetine?!...

Bakın böyle diyenlere, sonları nereye vardı...

Onlara göre “irtica”, yani İslama dönüş, dini yaşayış en büyük tehlike...

Gençlerin namaz kılması, kadınların örtünmesi, imam hatip okullarının ve Kur’an Kurslarının çoğalması en büyük ülke sorunu...

Başı kapalı olanlara okullar ve devlet daireleri yasak...

Neden?

Bu Allah Teala'nın emri ise, ki öyledir ve Diyanet bunun fetvasını vermiştir, bunu beğenmemek, çirkin görmek, çağdışı bulmak, öyle yapanları sevmemek neyin alametidir?

Yukarıda verilen bilgiler ışığında bunun hükmü nedir?

Adam içki yasağını beğenmiyor, kumar yasağını beğenmiyor, zinayı suç saymıyor. “Bunlar İslam’ın kesin emridir” denildiğinde “hangi çağda yaşıyoruz” diyor.

Sokakta yürüyen kızın gösterdiği yerler, Necip Fazıl’ın deyimiyle “kefen bezine mahrem”. “Sen de Müslümansın, yazıktır sana, bu yüzler cehennemde yanmasın” denildiğinde cevap aynı: ““hangi çağda yaşıyoruz?!..”

Namaz işten kaytarmaya sebepmiş. Oruç verimi düşürüyormuş. Hac, paraları Araplara yedirmek oluyormuş...

“Faiz haram” diyecek olursun, “Faizsiz ekonomi olmaz” cevabı cebinde hazırdir hemen.

“Dörde kadar gerekirse evlenebilir erkekler” dersin, dünyayı başına yıkarlar.

Kadının mirasta erkeğe göre yarım alması, zulüm imiş. Peki, - haşa- bu zulmü kim koymuş? Allah Teala zalim mi oluyor size göre?...

Zaten İslam devleti, hilafet hiç tartışılmaz oldu. Sanki laiklik ve demokrasi iman şartı...

Adam gavur gördü mü sevinçten dört köşe, sakallı, sarıklı bir Müslüman gördü mü, suratı bir karış... Mahkeme duvarı gibi...

İslam birliği gerici, Avrupa birliği ilerici...

Bir yere birisi tayin olsa koşu koşu gidip hanımına bakmalar... acaba başı örtülü mü diye...

Dindarların adı “gerici, yobaz, tutucu, dinci, aşırı dinci, kökten dinci, fundamantalist, tarikatçı, Humeynici, örümcek kafalı, çember sakallı, sofı, molla, takunyalı, öcü,” ve daha neler neler....

Din dışı yaşadığı çağdaş, ilerici, aydın, uygar...

“Laiklik adam olmaktır” diye saçmalamıştı birisi de, inanç özgürlüğüne dair savundukları bütün çağdaş değerlerini ayaklar altına alarak utanmadan alkışlamışlardı bu saçmalığı...

Mümin kişi laik olur mu?

Kişi laik olur mu?

Hadi diyelim ateistler müstesna.

Adama “bu düşünceler insanı dinden çıkarır” diyorsunuz, size kızıyorlar.

Yahu ister kızın, ister kızmayın, mesele bu değil.

Mesele sizin imanınızı korumanızdır.

Bize inanmıyorsanız açıp okuyunuz akaid ve ilmihal kitaplarından.

Açınız müftülüğe telefonu, sorunuz. Açınız Diyanet İşleri Başkanlığına, sorunuz. Açınız ilahiyata, sorunuz.¹

İmanınız sizin için önemliyse sorunuz.

Doğruysa tevbe ediniz.

Yoksa çıkmamak üzere ebediyen cehennemde yanarsınız.

Kızınız, yada kızmayınız, umurumuzda mı bizim.

Bizim derdim sizsiniz , sizin imanınız.

Derdimizi bir bilerseniz, elimizi öpersiniz....

Aman istemez, yeter ki dinleyiniz ve imanınızı koruyunuz...

Sonuçta diyoruz ki, bütün bunların nasıl bir irtidat olduğunu ve sahibini dinden çıkardığını açık seçik yazmalı, anlatmalı bilenler.

İnadına yaparak İslam'a savaş açanları da tekfir etmeli. Etmeli ki başkaları için ciddiyetini anlasın...

Din ve toplum korunsun.

Alimler ayağa kalsınlar. Proplemi incelesinler. Sebepleri ve çözüm yollarını gösterebilirler. İmanın değerini yeni bir seferberlikle anlatsınlar. Haklı bilgilendirsinler, şuurlandırsınlar.

Devlet ayağa kalksın ve halkını korusun.

Ana babalar, hısım ve akrabalar, eğitimciler, sosyal bilimciler, düşünürler, yazarlar, çizerler konuya eğilsin. Aile ve nesiller korunsun.

Halkın hassasiyeti uyarılsın.

Toplumsal barış korunsun.

Birlik ve beraberlik korunsun.

Din düşmanlığı önlensin.

Dinsizlerin bir araya gelerek toplanması ve çoğalması önlensin, güçleri kırılsın, birlikleri dağıtılsın.

¹ Aman dikkat, devletin bu tür üst kurumlarına, devletin resmi görüşüne ters düşen soruları sorarken, ihtiyatlı olmalısınız. Devletin görüşü ile İslam'ın görüşü ters düşerse, acaba hangisini tercih ederler? Yaşananları görünce kuşku duymamak elde değil maalesef. Bu konuda "Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık" misali rahat da konuşmuyoruz.

Dinden dönmek bir suçtur. Tevbe ederse takip edilmez. Ama ortada bir suç varsa, görmezlikten gelmek yanlıştır. Üstüne gidilmeli ve gereken ceza verilmelidir.

Bunu görmezlikten gelmek ile adam öldürmeyi, hırsızlık etmeyi, içki ve uyuşturucuyu, zinayı görmezlikten gelmenin farkı nedir? Onlar suç ise, bu da suçtur. İslam'a göre tabi.

Değilse fitne, fesat ve kargaşa çıkar. Birlik ve beraberlik bozulur. Dirlik elden gider.

Ama bunu Kur'an ve sünneti bilen, kelimeler ve fıkhıtan anlayan alimler yapsın, neyin küfür olup olmadığını bilenler yapsın, yetkililer yapsın tabi ki.

Her önüne gelen başkasını tekfir etmesin.

Söz ayağa düşmesin...

Tekfir yerinde yapılsın.

Yersiz tekfir elbette zararlıdır.

Çünkü tekfirin neticesi ağırdır.

Can gider, mal gider, akrabalık ve dostluk gider, barış ve huzur gider.

Karşıdaki kafir değilse belki iman da gider.

İnsanlar birbirinden kopar. Yuvalar yıkılır, cemiyet dağılır, birlik ve dirlik bozulur, cinayetler işlenir, anarşi ve terör azar, düşmanların ekmeğine yağ sürülür.

Bu tekfir etme işinin altında cehalet, taassup, kin, haset, menfaat, şöhret gibi kötü ve bencil duygular da olabilir.

Onun için tekfir basit, ucuz, hafif, her istenildiğinde kolayca kullanılır bir şey değildir.

Bir insanın doksandokuz küfrüne, bir de imanına delalet eden bir şey varsa, orada hemen tekfere gidilmez. O birin de bir değeri vardır. Bu konu temkin isteyen, itidal isteyen, insaf isteyen bir konudur.

Zaman ve zemin de önemlidir. Tebliğ ve irşat için ortam iyi kollanmalı, hava iyi koklanmalıdır.

Müslümanı Tekfir

Bu bahsimizi İbrahim Canan'ın, "Müslümanı Kâfirlik, Münafıklık Ve Benzeri Tâbirlerle İtham Edemeyiz" başlığı altında söyledikleriyle bitirmek istiyoruz:

"Birbirleriyle münasebette çeşitli dinî hizmet gruplarına mensup olanların düştüğü en mühim hata, birbirlerine tevcih ettikleri yersiz tenkidler olduğu gibi, aralarındaki soğukluk ve husumeti artıran en mühim âmil de bu çeşit ithamlardır. Dinimiz, kime kâfir kime münâfık dendiğini, denebileceğini sarahatle belirtmiştir. Dinin herhangi bir hükmünü reddetmeyen kimse kelime-i şehâdeti ikrar ettiği müddetçe, farzları yerine getirmese de, diğer bir kısım günahlara banmış olsa da hiç kimsenin onu, din nâmına tekfir hakkı yoktur.

Akâid âlimleri: "Bir kimse kalbiyle inanmasa bile, diliyle imanı ikrar ettikten sonra kendisine Müslüman muâmelesi yapılacağını" ittifakla söylerler. Fetevâyı Bezzâziye'de "Muhammedu'r-Resûlullah" diyenin, "Âmentu bimâ âmene'r-Resûl [Resul (aleyhissalâtu vesselâm)'ün inandığına inandım] diyenin ve hattâ "Allahu vâhidun (Allah birdir)" diyen kâfirin bile Müslüman addedileceği, bir kimse birisi için Cami-i Kebîr'de namaz kılarken gördüm dese, bir başkası da: "mescidde onun namaz kıldığını" te'yid etse onun Müslüman addedileceği te'yid edilir.

Ehemiyyetine binâen, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in hadislerinde bu meseleye tekrâr tekrâr yer verildiğini görürüz: Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm)'e göre kelime-i şehâdet getiren herkesi Müslüman bilmek ve onlara Müslüman muâmelesi yapmak zorundayız. Nitekim şöyle buyurur. "Ben insanlarla, onlar lâilâhe illâllâh (Allah'tan başka tanrı yoktur) deyinceye kadar mücâdele etmekle emredildim, kim lâilâhe illâllâh derse, o, benden malını ve canını emin kılmıştır (bunu söyledikten sonra ben onun samimî olup olmadığını araştırmam). Gerçek hükmü ve hesabı Allah'a kalmıştır."

Bu hususla ilgili olarak, Hz. Üsâme'nin hâdisesi meşhurdur. İbnu Hişâm'ın rivayetine göre, bir mukâtele sırasında Hz. Üsâme (radıyallahu anh), hasmı ile vuruşurken, galebe çalacağı sırada vuruştığı müşrik, kelime-i şehâdet getirerek tevhidi ikrâr eder. Fakat Hz. Üsâme (radıyallahu anh), onun, bu ikrârı, ölümden kurtulmak için yaptığına hükmederek, hasmını öldürmekte tereddüd etmez. Medine'ye dönüşte durum Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'e anlatılınca, hâdiseye ziyâdesiyle üzüyor ve Üsâme'yi şiddetle azarlıyor:

"Ey Üsâme, lâilâhe illâllâh diyen bir kimseyi niye öldürdün?"
Hz. Üsâme (radıyallahu anh), kendisini şöyle müdâfaa ediyor:

"Ey Allah'ın Resûlü, o, bunu ölümden kurtulmak için söyledi."
Bu cevap üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)

"Kelime-i tevhîdi getireni niye öldürdün ey Üsâme" diye o kadar çok tekrâr ediyor ki, Hz. Üsâme (radiyallahu anh) üzüntüsünün büyüklüğünden: "Keşke o güne kadar İslâmiyet'e girmemiş olsaydım da böyle bir cinâyeti işlemekten uzak kalsaydım" temennisinde bulunur.

Müslim'in rivayetinde Resûl-i Ekrem (radiyallahu anh) Hz. Üsâme'yi şöyle azarlıyor:

"Onun bu ikrârda samimî olup olmadığını öğrenmek için kalbini yardın mı?"

Ebu Dâvud'un rivayetinde buna şunu da ilâve ediyor: "Kıyâmet günü lâilâhe illallah diyen bir kimseyi öldürmenin hesabını nasıl vereceksin?"

Ashâbtan Sâ'd (radiyallahu anh)'ın "Üsâme öldürmedikçe, ben bir Müslümanı öldürmem" sözü, bu hâdisenin hem Üsâme (radiyallahu anh), hem de diğer sahâbîler (radiyallahu anh) üzerindeki te'sîrini gösterir.

Bu manayı te'yid eden daha enteresan bir rivayet Mikdâd İbnu'l-Esved'den gelmektedir. Der ki: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'a:

"Bir kâfirle karşılaşsam, onunla mukâtele etsem, vuruşma sırasında kolumun birini kılıcıyla kesip atsa, arkadan da mağlub düşse ve benden aman dileyerek "Müslüman oldum" dese, ey Allah'ın Resûlü ben onu öldüreyim mi? dedim.

"Hayır, öldürme" dedi. Ben tekrâr:

"İyi ama ey Allah'ın Resûlü, o benim bir kolumu kestikten sonra bu ikrârda bulundu" dedim. Cevâben:

"Hayır öldüremezsin, eğer öldürecek olursan o, sen onu öldürmezden önceki senin durumuna geçer, sen de, onun kelime-i şehâdeti söylemeden önceki durumuna geçersin (kâfir olursun)" cevabını verdi.

Kelime-i tevhid ve kelime-i şehâdeti ikrâr etmenin, Müslüman vicdânda hâsıl etmesi gereken hürmetle ilgili bir başka misâle göre, böylelerine münâfık demek de kesinlikle yasaktır. Başta Buhârî olmak üzere siyer ve hadis kitaplarında geldiğine göre, bir sohbet sırasında (Müslümanlara çokça eziyet vermiş olan) Mâlik İbnu Duhayşin'in adı geçer. Ashâb'tan biri:

"O, bir münafıktır, Allah ve Resûlünü sevmez" der. Bunun üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) söze karışarak:

"Böyle söyleme, görmüyor musun, lâ ilâhe illallah dedi ve bununla da Allah'ın rızasını talep etmektedir" buyurur. Öbürü tekrâr:

"Fakat biz onu daha ziyâde münâfıklara dönük ve onlara hayırhâh görüyoruz" derse de Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

"Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla lâilâhe illallah diyeni Cenâb-ı Hakk ateşe haram kılmıştır" cevâbını verir.

Bu konunun ehemmiyetine binâen Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'den bir başka misâl daha vereceğiz. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir gün taşradan gelen zekât malını, İslâm hesabına kalbleri kazanılması icâb eden dört kişi arasında pay eder. Bu dağıtımından hisse alamayanlardan bâzıları memnuniyetsizliklerini izhâr ederler. Bunlardan bir tanesi haddi de aşarak:

"Yâ Resûlallâh Allâh"tan kork, âdil ol!" der. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) bu ifade karşısında ziyâdesiyle gazaba geliyorsa da:

"Yazık sana, yeryüzünde Allah'tan en çok korkan benden başka kim var?" demekle yetiniyor. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın üzüldüğünü gören Hâlid İbnu Velid (radıyallahu anh), (veya Hz. Ömer) yanaşarak:

"Ya Resûlallah müsâade buyur kellesini uçurayım" der. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

"Hayır, belki o namaz kılacak (ve böylece Allah onu affedecek)" buyurur. Hz. Hâlid (radıyallahu anh):

"Diliyle söylediği kalbindekine hiç uymayan ne kadar çok namaz kılan var" karşılığında bulunur. Hz. Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'ın bu söz üzerine Hz. Hâlid (radıyallahu anh)'a verdiği cevap, şu âna kadar mevzubahs ettiğimiz bölücülük illetine en nâfi bir reçete olarak altın harflerle yazılmaya değer:

"Ben insanların kalplerini araştırmak, karınlarını yarmakla emredilmedim."

Bu hadislerin ışığı altında, herhangi bir Müslümanın tenkidi yapılırken: "Onun kıldığı namaza bakma, riyâdan ibâret", "O, elâlemi aldatmak için hacıdır" gibi sözlerin dînen ne büyük ölçüsüzlük ve cinâyet olduğu anlaşılır.

Kur'ân-ı Kerim'in nassına göre, değil namaz kılıp oruç tutan, İslâm âdâbına uygun selâm veren bir kimseyi bile Müslüman kabul edip öyle muâmele etmek gerekmektedir:

"Ey iman edenler, Allah yolunda harbe çıktığımız zaman (meselelerin) tam açıklanmasını bekleyin. Size (Müslümanca) selâm verene, dünya hayatının geçici menfaatlerini arayarak: "Sen mü'min değilsin" demeyin." (Nisa: 4/94).

Ayetin sebab-i nüzulü, konumuz yönünden oldukça enteresan: Kaynaklarımızın -bizim için pek mühim olmayan- farklı rivayetlerine göre, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) tarafından belli bir vazîfenin ifâsı için yollanan askerî bir birlik -veya seferde olan bir Müslüman grup- Batn-ı İdam denilen meskûn mahalle varınca, bütün halk önlerinden kaçıyor, sâdece bir zengin (veya çoban) mallarının başında kalarak Müslümanlara yaklaşıp "İslâmca" selâm veriyor. Fakat Muhallem İbnu Gassam onu öldürerek mallarına el koyuyor. Sefer dönüşü, hâdis, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e rapor edilince, yukarıdaki âyet nâzil oluyor. Hadis ve siyer kitaplarında gelen sarâhate göre hâdisenin fâili kısa bir müddet sonra ölüyor. Cenâzesi toprağa verince yerin cesedini kabul etmediği, üç sefer gömüldüğü hâlde her defasında dışarı atıldığı belirtilir. Durum Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e haber verilince: "Arz, aslında bundan daha şerîrlerini de kabul eder. Fakat Allah size, "lâilâhe illâllâh" cümlesine hürmetin ehemmiyetini göstermek istedi" der.

Yukarıda zikredilen âyetin harp gibi en kritik bir anda dahi "İslâmca selâm" verene Müslüman muâmelesi yapılmasını emretmesi karşısında, Müslüman olduğunu her şeyiyle ilân eden, hatta İslâm'a hizmeti kendine şiar edinen kimseleri, mensub olduğu partisi veya intisâb ettiği grubu ayırır diye kırıcı sözlerle ithâm etmenin, İslâmî ölçülere ne derece uygun düştüğünü okuyucu takdir etsin.

Bu söylenenlerle ilgili olarak, şunu da belirtelim ki, İslâm inancında, bir kimseyi tekfir etmek son derece tehlikeli, son derece büyük vebâli olan bir davranıştır. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurur: "Kim kardeşine kâfir derse, ikisinden biri mutlaka kâfir olmuştur. Eğer itham edilen kâfir değilse, küfür, ithâm edene döner." Bu hadiste dile getirilen tehdidin ciddiyetini belirtmek için şunu kaydedelim ki, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat dışında kalan sapık mezheplerden Hâricîler'in tekfir edilip edilemeyeceği münâkaşasında bâzıları, bir Müslümanı tekfir etmenin mesûliyetinin büyüklüğünü göz

önüne alarak, ortadaki mübhemiyet sebebiyle, müsbet veya menfi hiçbir şey söylememeyi tercih ederken, tekfir edilmeleri gerektiğine kaail olanlardan bir kısmı da görüşlerine delil olarak yukarıdaki hadis-i şerifi zikretmişler ve: "Onlar İslâm ümmetini tekfir ettiklerine göre kendileri kâfir olmuştur" demişlerdir. Bu düşüncede olan Kadı İyaz eş-Şifâ'da aynen şunları söyler: "Ümmeti, dalâlet ve bütün Ashâb'ı küfürle ithama müncer olan herhangi bir söz sarfeden herkesin kesinlikle küfrüne hükmediyoruz."

Burada kaydı gereken bir başka mühim hadis, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in İslâm ümmetinin 73 fırkaya ayrılıp bunlardan sâdece birinin fırka-ı nâciye (yâni kurtuluşa erecek olan hak yoldaki fırka) olacağını haber verdiği rivayettir. Muhtelif vecihlerle gelmiş olan hadisin bir vechinde, hidâyet üzere olup kurtuluşa erecek bu grubun kimler olduğunu, dinleyenlerden bazıları sorunca şu cevap verilmiştir: "Onlar, benim yolum üzerinde olanlar, ashâbım, Allah'ın dini üzerinde cidal ve münâkaşaya girmeyenler ve herhangi bir günah sebebiyle tevhîd ehlinde birini tekfir etmeyenlerdir."

Hülâsa, İslâm âlimlerinin, ittifakla Muhammed ümmetinin dikkatlerini çektikleri bir husus, tekfir meselesi olmuştur. Buradaki titizliği Hücetü'l-İslâm İmâm-ı Gazâlî'nin şu sözleriyle hülâsa edelim: "İmkân nisbetinde bir Müslümanı kâfirlikle ithâmdan (tekfirden) kaçınmak gerek... zira, tevhîd'i (Allah'ın bir olduğunu) ikrâr eden musallî kimselerin kanını helâl addetmek hatâdır. Hatâen bir Müslümanın kanını dökmektense hatâen bir kâfire hayat hakkı tanımak evlâdır."¹

Sonuç olarak tekfir, Müslüman olduğu bilinen veya bir kişiyi, inkar özelliği taşıyan söz veya eylemleri sebebiyle kafir saymaktır. Tekfir, hem bir çok haklarını kaybetmesi ve yakalanırsa büyük bir cezaya çarptırılması açısından O kişi için, hem de birlik ve beraberliği bozulan, dinî inançlarına karşı açıktan saygısızlık ve saldırganlık ile huzuru bozulan toplum için oldukça ağır bir durumdur. Dolayısıyla tekfir hususunda çok dikkatli ve titiz olmak, temelsiz iddialar ile kişiyi tekfir ederek dışlayıp cezalandırmaktan kaçınmak gerekir. Bu ihtiyattan ötürü "ehl-i kiple'nin tekfir edilmemesi", "ehl-i sünnet" inancının temel bir özelliğidir. Gönülde samimi iman varsa, kastını

¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/261-266.

aşan veya nereye varıp dayanacağı bilinmeyen cahilce bir söz veya iş yüzünden kimse tekdir edilmemeli, belki yanlış, uygun bir metotla düzeltilmelidir.

Çağdaş İrtidat

Peygamberimizin ifadesiyle kişinin hevası,¹ O'nun (sav) getirdiklerine uymadıkça iman etmiş olunamaz.²

Bilindiği gibi ibadet ve kulluk için herşeyden önce gereken, bilgin ve yetkin bir aklın, Kur'an ve sünnetten çıkardığı sahih bir imandır. İmanı olmayanın, nereden ibadeti ve ameli olacak? Olsa da kabul değil zaten:

“Allah, inkar edip kendisinin yoluna engel olanların işlerini boşa çıkarmıştır.”³

Evet, kendi anlayışınca ibadet ve iyilik kabul ettiği herşey boşa çıkartılmıştır. Dua etmiş, ibadet etmiş, açları doyurmuş, çıplakları giydirmiş, mazluma yardım etmiş, şaşkına yol göstermiş, insanlar arasını düzeltmiş, barışa katkıda bulunmuş, faydalı bir ilim veya teknik geliştirmiş... bütün bunların belki bu dünyada karşılığını sıhhat, saadet, şan, şöhret, makam, mansıp, sevgi, iltifat, maddi menfaat olarak alır. Ama, eğer iman olsaydı çok sevaplar kazandıran bu amellerden dolayı ahirette zırnık alamaz.

Neden mi?

Bu ayetin tefsirinde Seyyid kutup şu açıklamaları yapar: “Belki de boşa çıkarılan bu amellerden özellikle yaptıkları sonra da arkasından bir yarar umdukları ve dışardan bakılınca düzgün görülen ameller kastedilmektedir. Ancak iman olmadıktan sonra iyi amelin ne kıymeti vardır? O halde bu iyilik tamamen şekli olup herhangi bir gerçeği ifade etmemektedir. İtibar edilen, dikkate alınan o amelin yapılmasını doğuran etkindir yoksa amelin şekli değildir.

Bazen amelin etkeni iyi ve hoş birşey olabilir. Ancak o amel bir iman temeline dayanmayınca, gelip geçici olarak dikkatsizce

¹ Heva, çok kapsamlı bir kelime. Heves, arzu, istek, şehvet, nefse ait zevklere düşkünlük, ilgi, alaka, düşünce.

² Buhari'den Kenz-ül Ummal, I. 217 no:1084; İbni Kesir, age. I. 411

³ Muhammed, I.

yapılan şey, ya da alışılmamış bir duygu olur. Böyle bir amel vicdanda değişmez ve apaçık bir şekilde yer etmiş, hayatın geniş açık çizgisine bağlı olan bir sisteme ya da varlık aleminin köklü yasasına bağlı değildir.

O halde insan ruhu, her yönelişinde, kendisinden harekete geçsin ve her davranışında ve yönelişinde kendisine başvuracağı bir kaynağa bağlansın diye mutlaka iman etmelidir. İşte o zaman iyi amelin bir anlamı, bir hedefi, bir sürekliliği ve ilahi sistem uyarınca vereceği sonuçları olur.”¹

Yukarıdan beri anlatılanlar düşünüldüğünde malesef bu gün, İslam aleminde tarihte misli görülmemiş korkunç bir riddet -dinden dönüş- yaşanmaktadır. Bir milyarı aşkın İslam dünyası üzerinde bir araştırma-inceleme yapılsa, sanırım bir çok noktalarda imanını kaybetmiş insanlar olacağından, bu sayı hayli aza düşecektir. Allaha sığınıyor, ondan imdat istiyor, ona yalvarıyoruz; bizleri ve bütün Müslümanları, yetişen nesillerimizi imandan ayırmasın! Bütün insanlığa hidayet nasip etsin. Bizi bu nasipte vesile ve hisse sahibi eylesin.

Korkuyoruz. Zira, önemine binaen yukarıda biraz detaylı durduğumuz konulardan daha başka birçok noktalarda da, ataları Müslüman nesiller, malesef imanlarını kaybetmiş durumdadırlar.

Bunların belli başlıları şöyle sıralanabilir: Allah’tan başkasına itimat, tevekkül. Kendine gelen maddi manevi bütün nimetleri Allah’tan değil de, kendinden, başkasından, ilimden, akıldan, bileğinin veya sermayesinin gücünden vs. gibi sebeplerden bilmek. İnsanı maksat ve mabud olarak Allah’tan çeviren şeylere iltifat etmek ve aldanmak. Allah’ın dinine aykırı olan ve ona gizli açık düşmanlık besleyen beşeri sistem, nizam, düzen, ilke, ideoloji ve partileri, onlar için çalışan ve savaşılan insanları içten kabullenip desteklemek. İslam’ın hepsini veya bazı kanunlarını veya ibadet ve ahlakî prensiplerini beğenmemek, çirkin görmek, alay ve hakaret etmek. Dünya hayatını tek gaye bilip ahireti unutmak veya dünyayı ahirete tercih etmek. Kitap ve sünnetle veya bunların bir kısmıyla veya bunların içinde yazılı olan farz ve haramlarla alay etmek, eğlenceye almak, hafif görmek, sevmemek, beğenmemek, nefret etmek, gıcık kapmak. Sırf Müslüman olduğu için ve sırf dinini yaşadığı için müslümanlarla alay veya nefret

¹ Fî Zilal, Muhammed Suresi 1. ayetin tefsiri.

etmek. Dinin açık şiarlarıyla, sembollerıyla alay etmek. Helalı haram, haramı helal saymak. Kur'an'ın hepsini veya bir kısmını, velev ki bir ayetini olsun inkar etmek. Mütavahir sünneti ve onunla sabit olan dini bir hükmü inkar etmek. Kafirleri dost kabul edip sırdaş edinmek. Onlarla birlik olarak İslamla ve Müslümanlarla savaşmak. Resulullah'a (sav) karşı bile bile edepsizlik etmek. Allah'tan ve dininden gıcıklanıp nefret etmek, şirk ve küfürden hoşlanıp neşelenmek. Allah'ın sıfatlarını ve fiillerini inkar etmek veya bunları kullara da izafe etmek. Ancak Allah'a ibadet olunan namaz, kurban, tavaf gibi fiillerle Allah'tan başkasına ibadet etmek. Müslümanı tekfir etmek.¹

Bütün bunlar iyice düşünülürse, Ebu'l Hasan Ali en-Nedvî'ye hak vermemek elde değildir. Diyor ki: “Bir irtidat ki, karşısında Ebu Bekir yok.”²

Sevgide Kaybolan İman

Sevgide aşırılık ve ölçüyü kaybetme veya neyi sevip neyi sevmeyeceğini bilememe, insanların imanlarını kaybettikleri tehlikeli alanlardan biridir. Geçmişte putperestliğin çıkışı da sevgideki bu aşırılık ve sapmadan olmuştur. İslam'ın bu “sevme” ve “sevmeme” konusundaki emir ve yasaklarını başka bir kitapta incelemek istediğimiz için burada bu konuda daha fazla bir şeyler yazmak istemiyoruz. Bizim burada üstünde durduğumuz nokta, sadece sevginin haddi aşarak tapma derecesine ulaşmasıdır. Sevgi açısından yaşanan inançta kirlenme yani.

Rabbimiz bu konuda şu açıklamayı yapar: “İnsanlardan kimileri de Allah'tan beride, O'ndan başka bir takım sınırlar, tanrılar edinir, onları Allah'a denk ve eşler tutarlar da onları Allah sever gibi severler”³

Bu ayetin açıklamasında talihsiz bir dönemde yaşadığı ve Türkçe yazdığı için ne ülkesinde, ne de İslam dünyasında henüz hakkıyla tanınıp takdir edilemeyen çağımızın büyük edib ve mütefekkeri, müfessir ve hukukçusu Elmalılı Hamdi Yazır merhumun

¹ Bütün bu madde başlıklarının ayet ve hadislerle açıklanması için bkz.. Said Havva, El-İslam, s.79-98

² Ebu'l Hasan Ali en-Nedevi, Yeniden islam'a, s. 167

³ Bakara, 165

çok dikkat çekici açıklamaları vardır. Türk edebiyatının en güzel edebî nesir örneklerini oluşturan o muhteşem uslûbunu bozmaya gönlüm razı olmasa da bazı okuyucularımı düşünerek, sadeleştirilmişini sunuyorum:

“Allah'ın birliği ve kudreti bu kadar fiilî ve sözlü âyetleriyle açık ve parlakken buna karşı: “insanlardan bazıları vardır ki, Allah'a karşı denkler, benzerler tutarlar ki, onları, Allah'ı sever gibi severler.” Onların emirlerine, yasaklarına, arzularına itaat ederler de Allah'a isyan içinde bulunurlar.

Şüphe yok ki böyle yapmak, gerek Allah'ı inkar ederek olsun ve gerekse olmasın, ilâhlık mânâsında onları Allah'a ortak yapmaktır.

Bunların bir kısmı, bu şirki açıktan yaparlar. Firavunlara, Nemrutlara yapıldığı gibi onlara açıktan açığa ilâh, mabud adını vermekten çekinmezler. Onlara "Rabbimiz, tanrımız" derler. Hatta ilâhlarının doğması ve doğurması görüşünü benimseyerek onlara aynı cinsten, mabud derecesinde oğullar, kızlar tasavvur edip yakıştırırlar.

Diğer bir kısmı da açığa vurmadan aynı muameleyi yaparlar. Onları, Allah'ı sever gibi severler, onları nimet sahibi olarak tanırlar. Onların sevgisini, hareketlerinin başı kabul ederler. Allah'a yapılacak şeyleri onlara yaparlar. Allah rızasını düşünmeden onların rızalarını elde etmeye çalışırlar. Allah'a isyan olan şeylerde bile onlara itaat ederler.

Bu âyet bize gösteriyor ki, ilâhlık mânâsında son derece sevgi, bir esastır. Ve mabud, en yüksek seviyede sevilen şeydir. Böyle son derece sevilen şeyler, ne olursa olsun, mabud edinilmiş olur.

Sevginin hükmü ise itaattir. Bunun için mabuda son derece itaat edilir. Her insanın tuttuğu yolda hareket başlangıcı onun mabududur.

İnsanlar tarafından böyle sevgiyle mabud mertebesi verilerek Allah'a denk tutulan şeyler o kadar çeşitlidir ki, bir taştan, bir maden parçasından, bir ottan, bir ağaçtan tutun da gök cisimlerine, ruhlara, meleklerle kadar çıkar. Bununla beraber: "onları severler" ifadesindeki akıl sahiplerine ait olan "onlar" zamiri bunların özellikle akıllılar kısmını açıkça ifade etmektedir.

Bunun içindir ki, değerli tefsirciler, denk, benzer mânâsına gelen "endâd"ı, "Allah'a isyanda itaat ettikleri liderleri, başkanları ve büyükleri" diye açıklamışlardır. Bu zamirin, tağlib yoluyla diğer putları da kapsamına alması takdirinde bile bu mânâ açıktır.

Gerçekten servet, büyüklük, kuvvet, makam, itibar, güzellik gibi herhangi bir ümide sebep sayılan dilberler, kahramanlar, hükümdarlar gibi insanları, Allah gibi seven ve onlar uğrunda her şeyi göze alan nice kimseler vardır ki bu, şirk konusunun putperestlik esasını, insanlığın en büyük yarasını teşkil eder.

Yunan, Roma, Avrupa medeniyet ve edebiyatında böyle muhabbet mabudlarının haddi ve hesabı yoktur. Bu duygu, zamanına göre türlü türlü şekillerde ortaya çıkar.

Hıristiyanlık da bu ruhla doludur. Hele Avrupa ruhunda, Avrupa edebiyatında bu tür şirk, o kadar ileri gitmiştir ki, her eline bir kalem alan ve her hangi bir şiir söylemek isteyen kimse, sevgilisine ilâh mertebesi vermeyi, en ufaklık bir işi övmek için hemen yaratma kudretini yakıştırmayı bir hüner, bir şeref sayar. Yeryüzündeki insanlık kavgaları, bütün bu çeşitli ve birbirine zıt olan mabudların mücadelesi yüzündendir. Bu anlaşmazlık ve ihtilaflar, her birinin arasındaki binlerce dalkavuk tarafından körüklenir ve insanlık günden güne ahlâkî düşüklüğe sürüklenir.

İlimlerin, fenlerin, sanatların gelişmesi, buna çare bulamaz. Bilakis hepsi, bu şirk ocağını yakmak için gaz ve benzin yerine kullanır.

Bunlar, gerçekte ne Allah tanır, ne peygamber. Her birinin gönlünde zaman zaman bir veya birkaç mahluk yer tutmuştur. Onları Allah gibi severler, onlara mabud muamelesi yaparlar. Onlara itaat etmek için Allah'a isyan ederler. "Onları, Allah'ı sever gibi severler." ifadesi, bütün bunları tasvir etmektedir. Buna, velileri ve peygamberleri mabud derecesine çıkaranlar da dahildir.

Bunun için Allah'ın velileri, peygamberleri ve melekleri gibi sevgili kullarını severken âyet-i kerimenin kapsamını iyi düşünmeli; sevgilerini, Allah sevgisi derecesine vardırırmaktan kaçınmalıdır. Çünkü Allah için sevmekle, Allah'ı sever gibi sevmek arasındaki farkı bilmek gerekir. Allah'ı sevenler, Allah'ın yolunda giden sevgili kullarını da severler. Fakat Allah'ı sever gibi değil, Allah için severler ve bu sevgi ile Allah yolunda onlara uyarlar.

"Ey Muhammed! de ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana tabi olunuz ki, Allah da sizi sevsin."¹

¹ Âl-i İmrân, 31

Buna göre Allah'ın sevdiği kullarını sevmek ve onlara uymak, günah ve şirk değildir. Tersine Allah sevgisine delil olur. Fakat bu sevgi, hiçbir zaman Allah sevgisi gibi olmamalıdır. Yani hıristiyanların Hz. İsa hakkında yaptıkları gibi onları mabud derecesine çıkaracak bir ibadet şekli olmamalıdır. Bunun en güzel misalini, müslümanlığın iman anahtarı olan kelime-i şهادetinde ve ibadetin başı olan namazında buluruz.

Bir müslüman "Ben şهادet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Yine şهادet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve peygamberidir." derken Allah'tan başka bütün mabudların hepsini reddedip atar da bu temiz kalb ile Peygamberi Hz. Muhammed'in O'na kulluk ve peygamberlikle bağlılığını tasdik eder ve Allah için bu gerçeğe şahitliğini arz eder.

Bu şهادette Allah'tan sonra Peygamber'e bir sevgi ilanı vardır. İman bu sevgi ile tamam olur. Fakat Allah sevgisi, yüce Mevlânın birliği ile bunun yanında Hz. Muhammed sevgisi, Allah'a kulluğu ve peygamberliği cihetiyledir. İşte Allah için sevmenin en büyük örneği!..

Bunun gibi namazda Allah'tan başkasını çok cüz'î bir şekilde bile olsa niyete karıştırmak küfürdür. Namazı bozar. Namazda peygamberden ve Allah'ın salih kullarından hiçbir şey istenmez. Nihayet tahiyyatta onlar adına da esenlik, salevât, rahmet ve bereket niyaz edilir.

Bu duada Peygambere ve salih kullara elbette bir sevgi gösterme vardır. Fakat namaz kılan kimse Allah'ın huzurunda onlardan bir şey isteme durumunda değil, onlara da derecelerinin yükselmesi için Allah'ın rahmetini isteme, hayatında onlara ikram etme durumunda olacaktır. Müslüman bütün ömründe bu hareket çizgisini hayatının esası sayacaktır.

Buna karşılık velileri, peygamberleri veya ruhlarını ya da melekleri müşriklerin araya giren mabudları gibi bir ilâhlık payı vererek sevmek, onları severken Allah'ı ve Allah'ın emirlerini unutmak, onlar adına kurbanlar kesmek, âyinler yapmak, onların isimlerini "Bismillah" gibi işlerin başı kabul etmek, "Onları, Allah'ı sever gibi severler." ifadesinin tam anlamıyla şüphe yok ki, bir şirk ve küfürdür.

Ayrıca böyle yapmak, onlardan uzaklaşmaktır. Çünkü onlar ancak Allah'ı sevmişlerdir. Malesef müslümanlık adına da böyle batıl

bir sevgi akidesine tutulan ve bununla dindarlık yapıyoruz zanneden birtakım gafil kimseler de ortaya çıkmıştır. Bunlar genellikle din ilminin iyi tahsil edilmediği ve dinî bilgilerin esasî bilinmeden ağızdan ağıza bir efsane gibi dolaştırıldığı cahillik devirlerinde ve cahillik bölgelerinde ortaya çıkagelmiştir. Çünkü kulluk duygusu insanlarda yaratılıştan geldiği için gerçek ve gelişmiş din ilmi sönünce insanlar, ilk cahiliye devrindeki efsanelerle gönlüne doğan acayip hevesler içinde ibadete çalışır. Hurafelerle boğulur, gider. Ölü veya diri, cansız veya canlı putlara bağlanır.

Bununla beraber bu sapıklığın felsefe yoluyla ilim ve marifet adı altında gelişip yayılan kısmı da yok değildir. Bu elbette daha mühimdir. Burada Allah'ı inkar eden ta'til (batıl ve metruk, ateizm) felsefelerinden söz etmeye lüzum görmüyoruz. En derin cehalete eşit ve hatta daha beter olan ta'til (ateizm) felsefelerinin kötülüğünü, çeşitli yönleriyle hatırlatmaya ihtiyaç duyulmadığı gibi bunların ilmi ve felsefî bakımdan kıymetleri de yoktur. Fakat ilâhlık felsefesi ve vahdet-i vücud adı altında gizlenen bir metrût (ateist) felsefe vardır ki, din ve ahlâk adına ilmî ve hikemî şekilde en büyük zarar bundan doğagelmiştir. Her nerede bir şirk varsa bununla az çok bir alakası vardır.

Önce şunu kaydedelim ki, "Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur."¹ âyetinde de açıkça belirtildiği üzere İslam dininde emredilen genel iman konusu: "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." tevhidi, yani Allah'ı bir bilmektir. Yoksa "Allah'tan başka hiçbir mevcut yoktur." diye ifade edilen mevcudu, varlığı bir bilmek değildir. Bu olsa olsa marifet yolunda merhaleler katetmiş olan seçkin şahıslar için bahis konusu olabilir.

Bizim nazarımızda vahdet-i vücud - vücud birliği genel olarak olumsuz değil, belki keşif yoluyla olumludur. Fakat "Allah'tan başka mevcut yoktur." Demekle, "Her mevcut Allah'tır." demek arasında pek büyük fark vardır.

Birincisi sırf tevhid olabilir, fakat ikincisi sırf şirkittir. "Allah'tan başka mevcut yoktur." dendiği zaman, Allah'tan başkasına isnad edilen varlığın gerçek olmayıp hayalde ve vehme bağlı, şuura akseden bir gölge işi olduğu ve gerçek varlığın ancak Allah'a mahsus bulunduğu ikrar edilmiş; âlemin zatı ile ve zatı için gerçek varlığı yok

¹ Bakara, 163

sayılmış olur ki bu vahdet-i vücuddur. Çünkü keşif yoluyla sabit olduğu üzere biz âlem adına ne biliyorsak hepsi, hissettiklerimizden, hayâlimizden, zihnimizdeki şekillerden ve ruhî izlenimlerimizden ibarettir.

Bunları hakikat tasavvur etmemiz ve izafi olarak hak diyebilmemiz, zatında mükemmel ve tek olan Hak kavramının ezeli ve ebedî gerçekleşmesini tasdik sayesinde mümkün olabilir. Bunu Fâtîha'da açıklamıştık.

Bu bakımdan vahdet-i vücud, varlık tevhidi; âlemdeki benzer şeylerin gölge ve hayal olduğunu görmek ve onları silip arkasındaki açık gerçeğin varlığına iman etmekle mümkün olur.

Nitekim "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." dediğimiz zaman da birtakım putların, birçok kimseler tarafından mabud edinildiğini inkar etmiş olmuyoruz da bunların hak olmadıklarını ilan ve ancak bir Allah'ı ispat ve kabul etmiş oluyoruz. Fakat "Her mevcut Allah'tır." dediği zaman varlıkta gerçek bir çokluk, kabul edilmiş ve hepsinin Allah olduğu iddia edilmiş oluyor ki, bunda tevhid yoktur. Tersine Allah'ı çoğaltma ve ona ortak koşma vardır. Bu bir vahdet-i vücud değil, varlığın birleştirilmesi veya hulûl teorisidir. Yahut da Allah'ı inkar etmek suretiyle yalnız âlemi ispattır, "Bir"e "her" demektir.

Ortağı ve benzeri olmayan Allah'a sonsuz ortaklar isnad etmek, hayalî varlıkları, gerçek varlık saymaktır. Buna daha çok "panteizm" yani "birleşmiş ilâhcılık" denir ki, bu teoride Allah ve varlık gerçekten her şeyle birleşmiştir veya her şeyin içine girmiştir. Haşâ Ali ilâh, Veli ilâh, Firavun ilâh, Nemrud ilâh ilâh... her şey ilâhtır. Bunda âlemin isbatı, onu yapanın yokluğu vardır.

İşte birtakım cahiller veya inkarcılar, Allah'ın hikmeti adıyla imkansız olan bu birleşmeyi veya hulûl ya da ta'tıl (ateizm, ilâhsızlık) teorisini vahdet-i vücud ve sırf tevhid diye ele alarak "O'ndan başka ilâh yoktur." demek "O'ndan başka mevcut yoktur." demek olduğunda ısrar ederler. Bunu da: "Her mevcut O'dur." mânâsıyla açıklarlar. Hatta külli mecmuî ile külli ifradîyi birbirinden ayırmayarak "Hepsi O'dur." derler. Her şeyden ötede Allah'ı görecek yerde, her şeyde ve hatta her şeyi Allah görmek isterler. "İlk ve son olan, açık ve gizli olan O'dur."¹ âyetinin açıkladığı birleşme mertebesini ayrılma mertebesinde ayrı ayrı söylerler ve böylece kendilerini Allah görmek ve göstermek

¹ Hadid, 3

için kâmil insanları, bizzat Allah gösterirler. Artık erenler, veliler, bir ilâhlar topluluğu manzarasında hayal edilir, oysa bu görüşün esasına göre şeytanların velilerden, kâfirlerin müminlerden farkı kalmaması gerekir. Çünkü her varlık O sayılır. İşte: "İnsanlardan kimi de Allah'tan başka şeyleri O'na eşler tutuyorlar da onları, Allah'ı sever gibi seviyorlar." âyet-i kerimesi özellikle bunları da red ve iptal içindir.

Zaten İsa'ya "Allah" veya "Allah'ın oğlu" denmesi de Mısır'dan, Hind'den, Yunan'dan, Roma'dan gelen bu birleşme teorisinin bir koludur. Bu aşırıktan ve meseleyi karıştırmaktan kaçınmak için son zamanlarda İslâm dünyasında Hanbelîler içinden Vahhabî mezhebi ortaya çıkmıştır. Bu mezheb Allah'tan başka her kim olursa olsun ona hürmet göstermenin ve muhabbet beslemenin şirk olduğunu ilan etmiştir. Buna dayanarak kabirlere hürmet etmeyi bile şirk kabul etmiştir.

Bu hürmet ve muhabbet "Onları, Allah'ı sever gibi severler" mânasına uygun olacak derecede olursa, bizim de buna şirk gözüyle baktığımızda şüphe yoktur. Ancak bundan genel olarak hürmet ve muhabbetin inkârı mânâsını çıkarmak ve müminlerin kalbinden peygamberlerin ve salih kulların sevgisini söküp almaya çalışmak da bir aşırılık ve Allah sevgisiyle uyum sağlaması mümkün olmayan tehlikeli bir iştir. Bunun böyle olduğunda da şüphe etmeyiz.

Sünnete uygun bir şekilde kabir ziyaret etmek, ölümlere Allah rızası için hürmet etmek, ölümlerin gerçek olan eserlerinden, fikirlerinden istifade etmek, ruhlarını hayır ile anarak memnun etmek, onlar için Allah'a dua etmek ve bu dua ile feyiz kazanmak, onları Allah'ı sever gibi sevmek değil, Allah için Allah'ın kullarını ve yaratıklarını sevmek olduğu açıktır.

Özellikle kabir ziyareti, ölümü hatırlamaktır. "Lezzetlerin, tatların yıkıcısı olan ölümü çokça anın." hadis-i şerifi gereğince ölümü hatırlamak meşru olup, emredildiği gibi kabir sahibinin faniliğini de görerek tasdik etmek demektir.

Kabir ziyaretini, Allah ziyaretine benzetmekte Allah için haşâ kabir düşünülmesini caiz görmek gibi bir küfür şüphesi vardır.

Bir de "Onları, Allah'ı sever gibi severler." ifadesinin kapsamı, ölü ile diriyi ayırmamış ve belki de ölümlerden çok dirilere işaret etmiştir. Bundan dolayı ölümlere ve kabirlere hürmet ve muhabbeti kayıtsız, şartsız kesmek isteyenlerin, daha önce bütün dirilerle ilgilerini kesmeleri, meşru veya gayr-i meşru hiçbir yöneticiye hürmet

etmemeleri gerekecektir. O halde İslâm büyüklerinin kabirlerini yıkan ve ziyaretlerini engelleyen Vahhabilerin, hayatta olan yöneticilerine de asla muhabbet ve hürmet göstermemeleri, ziyaret ve saygıda bulunmamaları gerekir.

Kısaca, başkanlarını ve büyüklerini, Allah'ı sever gibi sevenler ve onların, Allah'ın emrine uymayan emirlerine itaat ederek Allah'a isyan edenler, bunları Allah'a eş ve ortak edinmiş olurlar ki, bütün putperestliğin esası, bu tarz muhabbet beslemektir.

Allah'ın birliğine karşı böyle yapan birtakım insanlar vardır. Bunlar, başkanlarını, kendilerine uydukları kimseleri Allah için değil, Allah gibi severler. Halbuki mümin olanların Allah'a sevgisi, Allah için sevmesi, her şeyden çok ve o müşriklerin tapındıkları eş ve benzerlere ve hatta varsa Allah'a sevgilerinden daha çok ve daha kuvvetlidir. Çünkü müminler, ancak Allah'a yalvarırlar. Müşrikler ise pek sıkıştıkları ve muhtaç oldukları zaman Allah'ı hatırlarlar, ihtiyaçları kalmayınca da edindikleri eşlere uyarlar.

Bundan dolayı müminin gerek rahatlık zamanında ve gerekse sıkıntı anında, gerek darlıkta ve gerekse genişlikte Allah'a olan sevgisi devamlıdır. Kâfir ve müşrik ise bazan Rabbinden yüz çevirir, müşrikler tutarlar bir puta taparlar. Sonra ondan daha güzel bir şey gördükleri zaman onu bırakır, buna taparlar. Hatta Bahile kabilesinin yaptığı gibi acıktıkları zaman mabudlarını yerler. Bu şekilde sevgi besledikleri şeyi ve mabudlarını değiştirir giderler.

Bunun için onların müminler gibi devamlı bir sevgileri olamaz. Müminler, tek Allah'a inandıkları için bütün sevgileri, bizzat Allah'da toplanır. Allah'ın yaratıklarına olan sevgileri de bu başlangıç noktasından dağılır. Yani sevdiklerini ancak Allah için, Allah rızası için severler.

Kâfirler ve müşrikler ise bir mabudun veya bir putun karşılığında diğer mabudları ve putları da doğrudan doğruya sevdikleri ve bütün sevgilerini Allah sevgisiyle, Allah rızasıyla ölçmedikleri için sevgileri dağınık ve parçalanmıştır. Şüphe yok ki dağınık ve değişen sevgiler, toplu ve sabit sevgiye göre bir hiç demektir.

Bunun için mümin bir halk topluluğuna sahip olan ve sırf Allah için sevilen başkanlar, kendilerine uyulan insanlar ne kadar mutludurlar! Şüphe yok ki bu bahtiyarlığa kavuşmak da hakkıyla tek Allah'a inanan bir mümin olmaya, her şeyden, hatta kendinden önce Allah'ı sevip, Allah'ın kullarına da Allah için muamele etmeye ve

Allah için sevgi dağıtmaya bağlıdır. Başka türlü aşırı gidenler veya ihmal edenler, zulümden kurtulamazlar.

Böylece Allah'a eşler edinmek suretiyle zulmetmiş, haksızlık yapmış olanlar, yani Allah'a karşı başkalarını eş ve ortak tutmak; onları, Allah'ı sever gibi sevmek ve Allah'a karşılık onları bizzat kendilerine uyulacak varlıklar edinerek emirlerine itaat etmek, özellikle Allah Teâlâ'nın hakkı olan ilâhlık sıfatına ve mabudluğuna başkalarını da ortak etmek, en büyük zulümdür. "Şüphe yok ki şirk, büyük bir zulümdür." ¹ ve bunu yapanlar son derece zâlimdirler.

Çünkü göklerin ve yerin yaratıcısı, kainat saltanatının mutlak hâkimi olan Allah Teâlâ'nın hakkına tecavüz etmek cüretinde bulunanlar, hangi zulümden sakınırlar? Allah'ın kullarına, aciz yaratıklarına neler yapmak istemezler?

Bundan dolayıdır ki, dilimizde "Kork, Allah'tan korkmayandan." diye bir ata sözü vardır. Elbette böyle yapan zalimler, birgün gelecek, Allah'ın azabını göreceklerdir. Bu zâlimler, işte o azabı gerçekten görecekleri vakit, Ne kadar kuvvet ve kudret varsa hepsi, Allah'ın olduğunu, ve Allah'ın azabının ne kadar şiddetli bulunduğunu bir görecek olsalar!..."²

İşte böyle, Allahın yolundan giderek onun emirlerine ve nehiyelerine itaat yerine, atalarının yolundan giderek onların emir ve yasaklarına uyanları Allah şöyle kınamıştır:

"Onlara "Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin" denildiği zaman. "Atalarımızı üstünde bulduğumuz şeyler bize yeter" dediler. Ya ataları hiç bir şey bilmiyorlar ve doğru yola gitmiyorlar idiyse?!"³

Yasamada Kirlenen İman

Sözlükte yasa, kanun, nizam, kısas, yasak ve Çağatayca'da idam cezası manasına gelir.¹

¹ Lukmân, 13

² Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Azim Neş. I. 472-477. Asıl metin için bkz. Age. Eser y. I. 572-579.

³ Maide, 104. Benzer ayetler için bkz. Bakara, 170; A'raf, 28; Enbiya, 53; Şûra, 74; Lokman, 21; Zuhruf, 22-23; Hud, 109.

Eskilerin “teşri- şeriat koyma” dedikleri yasama, kanun yapma işlemdir. Terim olarak “ulusal veya uluslar arası konularla ilgili bağlayıcı ve yaptırım gücü olan kuralları oluşturma, değiştirme yahut varolan kural ve yasaları iptal etme” anlamına gelir.

Yasama sürecinin sonunda belli bir siyasal örgüt çatısı altında yaşayan insanların hak, yetki ve sorumlulukları belirlendiği için, bir toplumdaki yasama sistemi, hem o toplumdaki siyasal iktidar ilişkilerini, hem sosyal güçler dengesini, hem de o toplumu çevreleyen egemen değer ve inançları yansıtır.²

Bu gün teşri yetkisi, yani kanun koyma selahiyyeti, kural koyma gücü, Türk milleti adına TBMM e verilmiştir. Laik hukuk sisteminde bir kısım kuruluş ve kişilerin elinde olan bu yetki, dine dayalı hukuk sistemlerinde Allah Teala'ya aittir. Onun çizdiği çerçevede din bilginleri ve hukuk adamları yasaları oluştururlar.³

Devlet üstünde düşünen eski ve yeni alimler, onun görevleri ve bunları yerine getiriş biçimi üstüne çok şeyler söylemişlerdir. Ancak son zamanlarda bütün siyaset ve hukuk bilginleri, devletin görevleri konusunda şu üçlü taksimi kabul etmişlerdir: yasama, yürütme, yargı.

Peygamber Efendimiz (sav)'den sonraki devrelerde İslam devletinde de bu üçlü taksim hep var olagelmiş ve teşriî, icrâî ve kazâî adımı almıştır.

Bunların görev ve sorumlulukları, devlet içinde dengelenmiş bir gücü paylaşımları bizim konumuz değildir.⁴

Bizim buradaki konumuz, iman açısından bu üç kurumun değerlendirilmesidir. Önce yasamadan başlayalım.

Çağdaş siyasi düşüncede yasama, anayasa ve ona uygun olarak toplum için gerekli olan yasaları yapan kurumdur. Ülke içindeki kanunları bu kurum yapar.

Yürütmenin, eski tabirle icranın yaptıkları düzenlemeler yasa değil, tüzük ve yönetmeliklerdir. Bunlar, yasalar değerinde ve gücünde olmayan, daha aşağı derecede farklı kurallardır.

Çağdaş siyasi düşüncede devlet içinde en önemli kuvvet yasamadır.

¹ D. Mehmet Doğan, age. s. 1134

² Ömer Demir, Mustafa Acar, Sosyal Bilimler Sözlüğü, s.237.

³ Ali Şafak, Hukuk Terimleri Sözlüğü, s. 650.

⁴ Bu konuda bkz. Cemal Nar, İslam'da Devlet Ve Siyaset. Toprak y. İst. 2007.

Çağımızda yasamanın oluşumu devlet biçimlerine göre değişebilir. Önemli olan halkın özgür iradesine dayanan seçimle teşekkül etmesidir. Bu seçimle gelen yasama kurumu şimdi ülkemizde uygulanan şekliyle tek meclisle mi olur, yoksa 1961 Anayasasında olduğu gibi ayrıca bir de parlamanto ilavesiyle çift meclisle mi olur, o artık milletin, veya anayasaların düzenlemesine kalmıştır. Her ikisini de uygulayan ülkeler vardır.

Yasama organının vazifesi, gerekli anayasa ve yasaları yapmak ve yürütmeyi denetlemektir.

Bir yasa, tekliften meclise gelinceye kadar bir çok aşamalardan geçerek yapılır. Meclisten geçen yasalar, bizde cumhurbaşkanının onayından sonra resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girer.

Ülkenin bütçesi de meclisten, yani yasamadan geçer. Meclisin bir görevi de, gerek mali yönden, gerek siyasi yönden, kanunların uygulanıp uygulanmadığını denetlemektir.

Anayasalar ve istenirse beynelmilel yasalar, mesela azınlık hakları da dahil temel insan hakları, yasama organı için bağlayıcıdır. Bunlara aykırı yasa yapılamaz. Ancak isterlerse onları da değiştirebilme yetkileri olduğuna göre, yasamanın yetkisi kayıtsız ve şartsızdır denilebilir. Demokrasilerde şu cümle meşhurdur: “Hakimiyet kayıtsız ve şartsız milletindir.”

Ancak millet bu yetkisini, anayasal kurumlar kanalıyla kullanır.

Bu açıdan demokrasilerde kural olarak insan iradesiyle özgürdür ve dilediği yasaları yapabilir.

Bazıları burada devreye girerek, demokrasinin devamı için laikliği şart koşarlar. “Çünkü laiklik olmazsa, insan ilahî yasalar karşısında özgür olamaz” derler. Mesela Allah Teala zinayı suç kabul etmiş ve bu suça bir de ceza koymuştur. Mü’min bir insanın bu kanun karşısında özgürlüğü yoktur. Eğer mü’minse, Allah Teala’nın koyduğu bu kanunu kabul etmek ve ona tam anlamıyla teslim olmak zorundadır.

Eğer insan, zinayı suç kabul etmek ve buna bir ceza getirmek istemiyorsa, din ile ters düşer. İşte orada din ile ters düşmeyi göze alacak, dinin o kuralını atacak ve özgür iradesiyle dilediği gibi yasasını yapacaktır. Ya da bu özgürlüğünden vaz geçecek, Allah Teala’ya kul olacak, ama yasama bağımsızlığını, haliyle demokrasiyi kaybedecektir. Din kurallarını atacak ve özgür iradesiyle dilediği gibi yasasını

yapabilecek olan insan, ancak “laik” insandır. Aksi halde “kul” insandır.

Bu görüşü dillendirenler, bu düşüncelerini şöyle ifade ederler: “Demokrasi ve laiklik, insanı “kulluktan” kurtararak özgür kılarlar. Onun için bu rejimler kulların değil, özgür insanların rejimidir.”

Bu anlayışa göre özgür ve demokrat olmanın yolu dinsizlikten geçer. Dindar bir insan asla özgür ve demokrat olamaz. Bu mağrur ve sefil, bu tanrıtanımaz ve inkarcı düşünce, bu dinsiz ve imansız düşünce elbette doğru değildir. Onların nazarıyla bakıldığında, ortada Allah Teala’ya iman ve teslimiyetten eser kalmaz.

Eğer öyleyse durum ciddidir.

Onlara göre ya Allah Teala’ya iman ve kulluk, ya demokrasi.

Ya din, ya laiklik.

Böyle bir durumda insan ne yapacak?

Sıradan insan ne yapar, bilemeyiz.

Ama bir müslümanın ne yapacağını bilmede sorun yok, o asla Allah Teala’ya kulluktan vazgeçmez. Ucunda ölüm bile olsa...

Onun için tavsiye etmem, kimse ona, özgürlük ve demokrasi adına bir dinsizlik dayatması yapmaya kalkmasın. “Ya demokrasi ve laiklik, ya da İslam” demesin.

Hoşuna gitmeyen bir cevap alacağı kesindir.

Ama burada çatışmayı önlemek için acaba şöyle bir çözüm olamaz mı?

Halk, özgür iradesiyle İslam’ı kabul etmiştir, değil mi?

Evet.

Bu konuda insana, özgürlüğüne halel getiren bir dayatma olmamıştır yani.

Evet.

Peki, yine özgür iradesiyle, seve seve kabul ettiği dinin kanunlarını meclisten, yani yasama organından geçirerek devleti ve toplumu bu kanunlarla düzenlemek isterse, bu demokrasi olmaz mı?

İradesinde özgür, isteğinde özgür...

Niye olmasın?

Sonunda yine halkın dediği oluyor.

Krallık, padişahlık, saltanat, diktatörlük gidiyor, yerine halkın seçtiği kanunlar ve idareciler geliyor.

Zamanı gelince o idareciler gidiyor, başkaları geliyor.

Yasalar da halkın özgür iradesi ile, gönüllü olarak, seve isteye yasamadan geçiyor.

İslam da zaten bunu ister. Halifelik babadan oğula geçen bir kurum değildir. Halkın seçimiyle ve gönüllü biatıyla halife halife olur. Veliathlık uygulaması asla İslamî değildir.¹

Yasama meclisini de halk seçiyor.

Halkın seçip istediği kanunlar, o meclisten geçerek yürürlüğe giriyor.

Böylece mecliste halkın iradesi tecelli ediyor.

Sizin dediğiniz meclisten ve yasamadan farkı ne?

İşlem aynı.

Öyleyse kavga niye?

Kavga farazi konulardan. Mesela şurdan. Diyelim halk kadının kadınıla, erkeğin erkekle evlenmesini istiyor. Bu batıda bazı ülkelerde oldu. Ya da insanın annesiyle, kızıyla evlenmesine yasak getiren yasayı kaldırmak istiyor. Bu da batıda tartışılıyor. Bakarsınız bir gün yasalaşır da.

Kavga işte burada.

Laik demokrasi buna izin verir, ama İslam buna izin vermez.

Evet, İslam buna asla izin vermez. Bu doğru.

Ama burada bir yanlışlık var.

Yani anlamsız ve faydasız bir tartışma var. Farazi ve fantezi bir tartışma.

Çünkü müslüman halk böyle bir kanunu zaten yasalaştırmak istemez.

Birisi de şöyle sorabilir: Ya isterse?

Nasrettin Hocanın “Ya tutarsa?” sözünü tartışmak ne kadar abes ise, bunu tartışmak da o kadar abestir.

Olmayacak bir şey yüzünden mi bunca kavga?

Demek sizin canınız çözüm değil, kavga istiyor.

Üzüm yemek değil, bağcıyı dövmek yani.

Burada belki bir çözüm daha olabilir.

Belki diyorum.

Önce benzeri bir olay anlatalım, zihinler açılsın, demek istediğimize hazırlıklı olsun.

¹ Bkz. Cemal Nar, İslam’da Devlet ve Siyaset, s. 131 vd.

Duyduğuma göre İstanbul Üniversitesinde gençler Muhammed Hamidullah ile “Türkçe ibadet - mealle namaz kılma” hakkında tartışıyorlarmış.

Hoca “olmaz” diye bir sürü deliller getirmiş, ama kabul görmüyormuş.

Bu arada bir şey hocanın dkkatini çekmiş. Bakmış ki tartışmaya katılan ve kabul etmeyen öğrenciler, hep de namaz kılmayan öğrenciler...

Demiş ki onlara: “Siz Türkçe meal ile namaz kılabilirsiniz. Hadi bakalım namaza!..”

Tartışma anında bitmiş.

Çünkü adamların namazda gözü yok ki.

Aynen bunun gibi, Müslüman çoğunluk şöyle diyebilir: “Tamam, çoğunluk öyle istiyorsa öyle olsun”

Yani kayıtsız şartsız milletin hakimiyeti.

Millet nasıl isterse öyle olacak yani.

Şimdi ne diyecekler?

Müslümanlar bir ülkede azınlıkta iseler, orası zaten “darü’l harp”dir, azınlık hakları ile yetinirler. Çoğunlukta iseler, zaten İslam’a aykırı kanunları istemezler. Dolayısıyla meclisten istedikleri İslamî kanunları geçirirler, İslam’a ters düşen kanunları da geçirmezler.

Öyleyse sorun yok.

Ama çoğunluklarına rağmen böyle İslam’a ters yasalar istiyorlarsa, o zaman da yapacak bir şey yok, bunu dert edinenlerin oturup düşünmeleri gerekir.

Toplumunu zorlamanın anlamı yok.

İstemedikleri İslam’a, İslam yasalarına uymaya zorlamanın anlamı yok. Zorla güzellik olmaz. Güzellik İslam olduğuna göre, zorla İslam da olmaz. Olsa olsa münafıklık olur...

Ya o insanları bilgilendirecek, şuurlandıracaklardır müslümanlar, ya da olumsuzluklarına katlanacaklardır.

Kurunun yanında yağ da yanarmış. Yangın, sel, deprem veya tusunami gibi belalar, musibetler ve felaketler de, geldiğinde suçlu ile suçsuzu seçmez, genele gelirlermiş.

Fitne ve felaket gelirse, sadece suç işleyen zalimlere gelmez, zamanında onlara tepki duymayan, üstlerine düşen iyiliği emir, kötülüğü nehiy görevini yapmayanlara da gelir.¹

Halk o hale gelmişse, öncelikli konu devlet ve demokrasi tartışmaları değil, imanı kurtarma meselesidir. Çağın meselesi de işte bu!...

Bir başka bakış açısı da şudur; dünyada uygulanan yasalarda aslında pek büyük farklar yoktur. Nihayet insanın sorunlarını çözmek değil midir mesele? Üç aşığı, beş yukarı benzerlikler vardır. Çünkü insan her yerde aynı insandır. Sorunları da, benzer sorunlar. Mesela evlenme, boşanma, miras, akitler, ticaret, vakıf, kira, hibe, ücretler.... Bütün bunlardaki yasal uygulamalar birbirlerine az çok benzerler. Benzemeyen yasalar daha çok ceza hukukundadırlar. Aslında onu da tam olarak bilmiyorlar inkar edenler. Bilseler, bayılırlar. Beğendiklerinden tabi...

İslam devletinde de devlet başkanının danıştığı bir meclis muhakkak vardır. Yasama meclisi bu görevi de yapar. Buraya seçilenlerin hepsinin hukukçu olması şart değildir.

Demokrasilerde de biraz deşilse kanunları meclis yapmaz aslında. İster anayasa olsun, isterse diğer yasalar olsun, önce uzman kişiler bir taslak hazırlar ve bunu değişik komisyonlardan geçirerek meclise indirirler. Meclis bu taslağa son şeklini vererek onaylar. Cumhurbaşkanı veya devlet başkanının tasdikinden sonra yürürlüğe girer. Dolayısıyla bu, uzman kişilerin değil, meclisin koyduğu yasa olur. Yani her ne kadar teknik adamlar hazırlasalar da, sonuçta kanun koyucu meclis olmuş olur.

Bir zamanlar teknik adamlarını yanına alan ve hükümet işlerini onlarla götüren Başbakan Turgut Özal'ın, her geleni onaylamayarak sorun çıkaran veya vekillik görevini yapabilecek donanımına sahip olmayan milletvekilleri için söylediği meşhur bir lafı vardır: “Bana parmak kaldıracak adam lazım.”

Demek istiyordu ki, “bizim yasalarımızı mecliste onaylayan parmaklar lazım bize. Milletvekilinin bu işlere akli yetsin yetmesin, pek de önemli değil. Bizim tasarılarımıza parmak kaldırsın yeter. Gerisini biz hallederiz.”

¹ Enfal, 25.

İslam devletinde de yasaları önce alanında uzman bilginler ve hukukçular yaparlar, sonra bunlar meclisten geçer, sonra halifenin tasdiki ile yürürlüğe girer.

Pek fark yok yani.

Bütün bunlardan sonra zamanımızda yaşamada yaşanan inanç kirliliğini anlatmaya sıra gelmiştir sanırım.

İslam devletinde yasamanın asli kaynakları Kur'an ve sünnettir. Yasalar bu iki temel delilden alınır. Eğer bu iki temel kaynaktan ihtiyaç duyulan yasalar yok ise, fıkıh usulünde anlatılan kaide ve kurallar çerçevesinde müctehitler, yani İslam hukukçuları tarafından istinbat edilir. Yani yasalastırılır. Bu yeni yasalar o iki asla asla ters ters düşemezler.

İşte müctehitlerimizin aslı deliller dediğimiz Kur'an, sünnet, kıyas ve icmadan ve fer'î deliller dediğimiz örf ve adet, istihsan, ıstıslah, mesalih-i mürsele ve benzeri delillerden belli kaide ve kurallar çerçevesinde çıkardıkları hükümlerin toplamı olan İslam Fıkıh ve Hukukunu kabul eden ve yaşayanlar, gerçekten Allah'ı tevhid etmiş, birleşmişler ve sadece O'na kulluk ve ibadet etmişlerdir. İslam açısından yaşamada arı duru inanç budur.

İslamda prensip olarak kanun koyma yetkisi, yani yasama yetkisi Allah Teala'nındır. Yaratmada olduğu gibi kanun koymada da Allah Teala ortak kabul etmez.

Yukarıda gayet geniş olarak açıklandığı gibi ataların, liderlerin, bilginlerin koymuş oldukları kanunlar eğer Allah'ın kanunlarına aykırı ise, bu kişiler bu işleriyle kendilerini ilah, rab olarak ortaya koymuşlardır demektir. İşin ilk önce belirtilmesi gereken yönü budur. Çünkü bu hüküm koyma işinde Yüce Allah kimseye yetki vermemiş, tamamen kendine ait olan bu hususa kimseyi ortak etmemiştir. İslam dini açısından olay gayet açık seçik, net ve kesindir. Bu kişilerin kendilerine açıktan "rab" veya "ilah" demeleri ve insanların kendilerine öyle hitap etmelerini isteyip istememeleri önemli değildir. Bu takdirde onların adı Kur'anda "tağut" olarak belirlenmiştir.¹ Her müminin onları inkar etmesi kesin olarak emredilmiştir.²

¹ Tağut hakkında Kur'an'da geçen açıklamalar için bkz. Bakara 256-257, Nisa 51-76, Maide 60, Nahl 36, Zümer 17.

² Nisa 60

İşin ikinci önemli yönü, böylesi tağutların Allah'ın emir ve nehiyelerine aykırı olan emir ve nehiyelerine her hangi bir insan inandığı zaman, onları Rab olarak kabul etmiş demektir. İlah olarak onlara tapmış demektir. Bunu ister açıktan ifade etsin, isterse etmesin. Eğer bu kişi aynı zamanda Allah'a da inanıyorsa, hem Allah'a, hem de Allah yanında ayrıca O'na ortak koştığı başka ilahlara, tanrılara, rablara da inandığından, ilahlarını çoğaltmış, haliyle şirke düşerek "müşrik" olmuştur. Mümkün olsa da bu müşrik'in şirki ile o tağutun küfrü terazilerin karşılıklı kefelerine konsa da tartılsa, herhalde eşit geldiği görülecektir.

Tefsirlerde bu konu gayet açık olarak yazılmıştır. İşte size demin bahsettiğim ve hemen yanibaşınızda bulabileceğiniz türkçe bir tefsirden, “Hak Dini Kur’an Dili”nden aynen aktarıyorum:

"Bu rivayetler şunu ispat eder ki, herhangi birini "Rabb" ittihaz etmiş olmak için ona behemahal "Rab" namını vermiş olmak şart değildir. Allah'ın emrine muvafık veya muhalif olduğunu hiç hesaba almayarak onun emrine itaat etmek ve alehusus ahkama müteallik olan hususatta onu vaaz-ı ahkam ve hukuk (yani kanun koyucu) gibi tanıyıp da o ne söyler, ne emrederse hak oluverir gibi farzetmek, ona itaatla Allah'ın emir ve hükmüne muhlefeteylemek, onu Allah'tan başka “Rab” ittihaz eylemek, ona tapmak demektir."¹

Tevhidin hakikatını bilmeyen böyle bir adam, bu itikatta olduğu sürece, günde yüzbin defa "la ilahe illallah" dese neye yarar ki? Bu konuda "İslam ahkâmını inkar ederek, insanların hayatlarını kendi akıllarından çıkardıkları kanunlarla düzenleyen meclisler, könsüller, krallar ve kavimler arası (beynel akvam) kuruluşlar tağut hükmündedirler. Kim onların hükümlerinin doğruluğuna itikat ederek savunursa, Allah tealanın indirdiği hükümleri yalanlamış olur."² diyen kardeşimiz, ihtiyaten “İslam ahkâmına ters düşen” kaydıyla beraber düşünürsek, doğruyu dile getirmiştir.

Konuyu aydınlatıcı şu bir kaç misali, bütün muteber tefsir kitaplarında bulabiliriz.

Cömertliği ile meşhur olan Hatem-i Taî'nin oğlu Adiy, reisi olduğu Tayy kabilesiyle beraber müslümanlara karşı vaziyet alınca, hicri 8. yılda Hz. Ali (ra) bunların üzerine gönderildi. Hristiyan olan

¹ Elmalılı, age. IV. 2512

² Yusuf Kerimoglu, Emanet ve Ehliyet, I. 122. madde: 255

Adiy, dindaşlarının bulunduğu Suriye hududuna kaçmış, bir dizi enteresan olaydan sonra esir alınan ama Efendimizden ikram görmüş olan kız kardeşinin daveti üzerine Medine-i Müevvere'ye gelmişti. Peygamberimiz, ona değer verdi, misafir etti, şüphelerini tek tek izale etti, Elhamdülillah o da müslüman oldu.¹

Şimdi o olaydan bir sahneyi seyredelim;

Adiy (ra) anlatıyor:

"Resulullah'a (sav) geldim, boynumda altından bir haç vardı. Resulallah sure-i Berae'yi okuyordu.

- "Ya Adiy!... 'Şu boynundaki putu at,"² buyurdu. Ben de attım.

Sureden, "Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını Rabları olarak kabul ettiler."³ ayet-i kerimesine gelince,

- Ya Resulallah, onlara ibadet etmezlerdi, dedim.

Aleyhisselatü ves-selam buyurdular ki:

- Allah'ın helal kıldığını haram kılarlar, siz de haram tanımaz mıydınız? Allah'ın haram kıldığını helal kılarlar, siz de helal saymaz mıydınız?

- Evet, dedim.

- İşte bu, onlara ibadettir, buyurdu."⁴

Şu rivayet, biraz daha teferruatı değerlendiriyor:

Peygamberimiz Adiy'e sordu:

- Ey Adiy, senin salık olduğun din, ahaliye kazançlarının onbirde birinin toplanmasını menettiği halde, sen halktan bunu topluyormuşsun.

- Evet topluyorum.

- Senin nazarında Allah'tan başka bir mabud var mıdır?

- Hayır, yoktur.

- Allah'tan daha büyük bir şey var mı?

- Yok,

- O halde bil ki Allah'ın gazabı, dalalete sapan Yahidilerle Hristiyanlara isabet etmiştir.⁵

¹ Geniş bilgi için bak M. Asım Köksal, İslam tarihi X. 66-70

² Tirmizi, tefsir 9-10

³ Tevbe 31

⁴ Elmalılı IV. 2512; Kurtubi, VIII. 120; Zuhayli, X. 183; İbni Kesir, II. 137

⁵ Ali Himmet Berki, Osman Kesikoğlu, Hatemu'l Enbiya, s. 386

Şu rivayet de konuya daha bir açıklık getirmektedir: “Rebi’ demiştir ki:

-“Bu rablık İsrailoğulları’nda nasıl idi?” diye Abdul’âliye’ye sordum. O da:

-“Genellikle Allah’ın kitabında hahamların sözlerine aykırı olan âyetler bulurlar, bununla beraber kitabın hükmünü bırakırlar da hahamların sözlerini tutarlardı.” dedi.”¹

Demek Allah’ın emrine ve nehyine değil, alimlerin ve yöneticilerin emir ve yasaklarına, koyduğu ölçü ve kanunlara baktılar. Onlara mutlak yasama yetkisini verdiler. Bu ise açıkça Allah hakkını onlara vermektir. Allah Teâlâya tapar gibi onlara tapmaktır. Allah tealayı bırakıp onlara tapmak, yani Allah’ın emirlerini bırakıp, açıkça Allah’ın emirlerine ters düşen kanunlarına itaat etmektir.

Bu tür sapkınlıklar her çağda görülen dalaletlerdendir. Allah’ın haram kıldığı şeyleri idareciler daha çok da bilginler marifetiyle helâl kıldılar. Allah’ın "yapmayın" dediği şeyleri emrettiler, "yapın" dediklerini de yasakladılar veya emir olmaktan çıkardılar. Mesela içki, kumar, zina gibi kesin haramlar yasak olmaktan, zekat, oşür, hac ve sair emirler de emir olmaktan çıkarılırsa, ayette ifade edilen şirk gerçekleşmiş demektir.

İnsanlar özellikle de din bilginleri için iyi niyet besler ve onlar ne derse dinin emirlerindedir zannederler. Aslında alimler, Allah’ın emirlerini açıklayıp uygulayan, O’nun dininin hükümlerini anlayıp anlatan kimselerdir. Bunun ötesinde sanki onlar dinde yetki sahibidirler ve Allah gibi hükümler vermeye ve kurallar koymaya selahiyetlidirler demek, öyle inanıp onlara öyle sevgi beslemek ve itaat etmek, Yahudi ve Hıristiyanlar başta olmak üzere sapıtan ve gazaba uğrayan bütün kavimlerin acı akıbetine yuvarlanmaktır. Yani alimlerin ve yöneticilerin Rab, ilah, tanrı kabul edilmesi sapıklığı. Hele hele bunun tanrıyı inkar eden çağdaş insanlar arasında ortaya çıkması, tanrıtanımaz insanların kendi gibilerini tanrılaştırması, ayrıca acı verici bir manzaradır.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: “Bu tavır, insanlara iyilik ve ikramı dokunan ve İslam dininin de çok değer vererek “ulu’l emr” dediği alim ve amirlere karşı olumsuz bir tavır değil midir?”

¹ Elmalılı, ay.

Elbette değildir. Evet İslam alimlere ve amirlere çok değer vermiş ve onların sevilmesini ve itaat edilmesini insanlara emretmiştir.¹ Bu doğrudur.

Ancak bu sevgi ve itaatın sebebi nedir?

Nerden kaynaklanmaktadır bu değer?

Bu sorunun cevabı bizi doğruya götürür. Hiç şüphesiz onların değeri ve sevgiyle itaatı hak edişleri, onların insanlara Allah Teâlâ'nın dinini anlatmaları ve yaşatmalarından kaynaklanmaktadır. Bu görevleridir onları yücelten.

Eğer dini devre dışı bırakır ve Allah ile irtibatlarını koparır da kendilerini rab olarak insanlara arz ederlerse, o takdirde hiçbir kıymetleri kalmaz ve buğz ile isyanı hak ederler. Bu da Yüce Allah'ın bir emridir. Çünkü Allahın kanunlarını değiştirmenin, Allah'ın gazabına neden olup açık bir sapıklık olduğu çok nettir.

Elmalılı Hamdi Efendi başka bir soruya dikkat çeker: "Şu halde burada din âlimlerine, ulul'emr adı verilen devlet başkanlarına itaat etmek, Allah'ın emri olan bir farz değil midir? O halde yahudilerle hıristiyanların kendi âlimleri ve yöneticileri demek olan "ahbar" ve "ruhban"a itaat etmeleri niçin muaheze olunuyor? Şeklinde düşünmeye gerek yoktur.

Çünkü burada sözü edilen şey, Allah için itaat ve teslimiyet değil, "min dunillah" olan, yani Allah'ın emrine ters düşen itaattir. Gerçekten de ilmî hakikatleri kabul ve âlimlere itaat etmek ve saygı göstermek Allah'ın emridir. Ve Allah'ın emrine itaat de Allah'a itaattir. Fakat bu doğrudan doğruya değil "Allah'a, Resule ve sizden olan emir sahiplerine itaat ediniz." (Nisa 4/59) âyetinde de işaret buyurulduğu üzere Allah'a ve Resulü'ne itaatın bir bölümü olarak ve ona bağlanarak yapılacak olan bir itaattir, Allah'a ve emirlerine rağmen bir itaat değildir. Allah için bir itaat demek, Allah'ın emirleri doğrultusunda olan, en azından "mahluka itaatta yaratıcıya isyan bulunmayan" bir itaat demektir.

Böyle bir itaat, halıka isyan bulunmamak şartıyla meşru olur. İlimin hükmünün hak, emrin de maruf olması şartına bağlıdır. İlimin hakkı, hak ve hakikatı izlemesinde, gerçekte olan ilişkisinde, hakkın emrine uygun düşmesinde ve daima Allah'ın rızasını araştırmasında,

¹ Bu konuda yazılmış olan Alimin Önderliği, İslamda Devlet ve Siyaset, İlim ve İktidar, İlim ve Özgürlük kitaplarımıza bakılabilir.

hakkın ahkâmını tanıyıp kavramasında, hasılı Allah için olmasıdır. Yoksa gerçekte uyum sağlamayan, hak temeli üzerinde yürümeyen Allah'ın hukukuna aykırı olan, Allah'ın koyduğu kanun ve kurallara karşı gelmek isteyen kuruntular ne kadar süslenirse süslenisin ilim değildir.

Ve âlimlerin değeri, ilim zihniyetine ve haysiyetine bağlılıkları ile ölçülür. Ulu'l-emr olmaları sırf bilgileri ve ilmî haysiyetleri bakımındandır. Yani emredilen marufu tanımaları, uyulacak âyetin hükmünü iyi bilmeleri ve ondan elde edilecek mânâyı iyi kavramaları sebebiyledir: "Bunların hüküm çıkarmaya gücü yetenleri elbette onu anlarlardı." (Nisâ, 4/83), "Allah'ın kulları içinde O'ndan en çok korkanlar âlimlerdir." (Fâtır, 35/28) özelliklerini taşımaları ve "Eğer bilmiyorsanız, ilim ve hikmet ehline danışınız." (Nahl 16/43) buyurulduğu üzere, âlimlerin ehl-i zikir olmaları bakımındandır.

Âlim, bilgi sahibi olması bakımından hiçbir şeyin değil, ancak hakkın kuludur. Delillerin ve hakkın âyetlerinin emrindedir. Lâkin delilin şerefi bizzat kendinden değil, medlulü olan hakka delalet etmesi ve hakkın açığa çıkmasına yardımcı olması yüzündendir.

Hakkı batıl, batılı hak yapmaya çalışanlar ise ilmî haysiyetten mahrum birer tağuttur. İlme ve ilmin ortaya koyduğu verilere, Hak Teâlâ tarafından yaratılmış gerçekler olduğu bakımından itaat, Allah'ın emrine itaat ve hakkın farızasını yerine getirmektir. Hakka bağlı olduğu müddetçe ilme ve âlime uymamak ilim ve ulema düşmanlığıdır. Ancak Allah'ın emirlerini gözardı ederek âlimlerde velev cüz'î bir hüküm vazetme yetkisi bulunduğunu, hatta bir zerrenin bile hükmünün yerini değiştirmeye yetkili olduklarını kabul ve teslim eylemek Allah'dan başkasına bir rablık hissesi vermektir, onları "min dunillah" (Allah'ın dışında) rab edinmektir.

Şeytanlara, Tağutlara, Nemrudlara, Firavunlara, putlara ve evsana tapmak nasıl bir şirk ve küfür ise, âlimlere de haddinden fazla kıymet vermek öyledir. Mesela; doğruyu yanlış, hakkı batılı ayırmaksızın hak ilminin gereği olmayan fikirlerini, sözlerini, hakkın emrine dayanmayan, ondan kaynaklanmayan şahsi görüşlerini, istek ve arzuya dayanan keyfî fetvalarını ve iradelerini üstün tutmak, sanki onlarda Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını da haram kılma yetkisi varmış gibi, hakkı değiştirebilecek bir hakları varmış gibi, kasıtlı sapıklıklar şöyle dursun, Allah'ın emrine aykırı olduğu açık olan hatalarına bile itaati caiz görmek, hasılı "Allah bu konuda ne

buyuruyor,” diye düşünmeden, Allah 'ın emrine uymak gerektiğini hesaba katmadan onlara itaat dahi öyle bir şirk ve küfürdür. Allah'ı bırakıp başkalarına tapmak demektir.”¹

İşte Allah Teala'nın dışında bir kişiye veya bir çok kişiye kayıtsız şartsız yasama yetkisi vermenin dindeki durumu ve hükmü budur. Kim neye nasıl inanırsa inansın, o mesele değildir. Mesele, İslam açısından durumun açıklığa kavuşmasıdır.

Yahudiler ve hristiyanlar işte böyle yapmışlardır: Ahbar ve Ruhbanlarını Rab edinmişlerdir. Onlara gerçekten Rab dememişlerse bile, Rab yerine koymuşlardır. Dinde hüküm koyabilme haklarının olduğuna inanmışlardır. Hele Hıristiyanlık tarihinde ruhban sınıfının kutsal tanınması ve papaların hata etmez sayılması daha fazla resmiyet kazanmış olan çok açık bir durumdur.

Bu konuya değişik bir örnekle biraz daha yaklaşalım. Mesela, hırsızlığın cezası Allah'ın kitabında şöyledir:

“Erkek hırsız kadın hırsız, yaptıklarından ötürü, Allah tarafından ibret verici bir ceza olarak, ellerini kesin, Allah güçlüdür, hakimdir.”²

Her işinde ve hükmünde bilip bilemediğimiz nice bir hikmetler olan Rabbımız, böyle buyuruyor. Şimdi kendinde Allah vermediği halde, O'nun kanunlarına aykırı olarak yasa koyma yetkisi gören bir kişi veya kurum, Allah'ın bu emrini alsa ve dese ki, "evet, hırsızlık suçtur, ama ceza olarak, ellerinin kesilmesi değil de, başının kesilmesi, veya üç-beş yıl hapis, veya üç beş yıl sürgün, veya şu kadar para cezası veriyoruz." İşte bu, İslam açısından bakıldığında açık bir sapmadır.

Zira bunun benzerini biz Kur'an'da aynen buluyoruz. Şöyle ki Yahudiler Tevrat'ta, başından evlilik geçip zina eden kişinin cezasını recim olarak buluyorlardı. Bunu gerektiğinde yüzyıllarca da uygulamışlardı. Ancak Hz. Peygamber (sav) zamanında bu suçun cezasını değiştirmişlerdi. Allah'ın koyduğu recm cezasını kaldırmışlar, onun yerine celde-deyneke- ve teşhir cezasını koymuşlardı. İşte Kur'an bu sapıklığı şöyle anlatıyor:

“Ey Peygamber!. Kalpleriyle inanmadıkları halde ağızlarıyla "İnandık" diyen (münafık)larla yahudilerden o küfür içinde alabildiğine koşuşanlar seni mahzun etmesin. Onlar, durmadan yalan

¹ Ay.

² Maide, 38.

dinleyen, senin huzuruna gelmeyen diğerk bir kavim hesabına casusluk eden kimselerdir. Kelimeleri Allah tarafından yerlerine konulduktan sonda tutup bir tarafa atarlar onlar, "Eğer size şu fetva verilirse onu alın, şayet o verilmezse onu kabul etmekten çekinin" derler. Allah, kimin sapıklığını dilerse artık sen Allahın ona aid meziyyetini önlemeye hiçbir vechile muktedir olamazsın. Onlar, öyle kimselerdir ki Allah, kalplerini temizlemek dilememiştir. Dünyada hor ve hakir olmak onların hakkıdır. Ahirette de onlara pek büyük bir azap vardır."¹

Olay, celaleyn tefsirindeki özlü anlatımla şöyledir:

“Hayber yahudilerinden iki muhsin (evli) kişi zina eder. Bu suçun cezası Tevrada göre recm, yani taşlanarak öldürülmektir. Ancak, onlar bu cezayı vermektten hoşlanmaz ve Beni Kurayza yahudilerini, bu suçun hükmünü sormak üzere Hz. Muhammed (as)e gönderirler. Aslında Hz. Muhammed (as)ın peygamber olduğunu Tevrat'a bakarak biliyorlar ama, hasetlerinden ötürü bir türlü inanmıyorlardı². Sonra bu habis ruhlular, bilmediklerini öğrenmek için de göndermiyorlardı. Zira gönderdikleri adamlara “Eğer Muhammed (as) size bizim değıştirdiğimiz kanunla, yani işimize gelen celde kanununu ile fetva verirse onun bu fetvasını alın, yok eğer Tevratda yazılı olduğu gibi recm cezasını verirse onu almayın”³ derler.

Bu yüzden Allah teala onları iki ayet aşağıda şöyle azarlamaktadır: "Hem içinde Allahın (evli zanilerin taşlanması hakkındaki) hükmü yazılı olan Tevrat yanlarında bulunup dururken nasıl oluyor da senin hükmüne, hakemliğine müracaat ediyorlar ve sonra da bunun (bu hükmünün) arkasından yine yüz çevirip gidiyorlar? Onlar hiç bir şeye inanan kimseler değırdir."⁴

Biz konuya “dine inanmış” insanın durumunu izah için biraz daha eğilmek istiyoruz. Yoksa, inanmamış veya bu konuda dinin naslarını bağılayıcı kabul etmemiş bir kişiye, bizim bu açıklamalarımız lüzümsüz gelecektir. Çünkü onunla önce konuşulacak şey, “gerçek İslam” ve “doğru iman” konularıdır.

¹ Maide 41

² Bakara 76, 89-91, 101; Nnisa 54; En'am, 20.

³ Celaleyn tefsirinde Maide 41. ayetin tefsiri.

⁴ Maide 43

İmam Suyuti'nin "Celaleyn Tefsiri" kenarına dercedilmiş olan "Lübübü'n Nükül fi Esbabı'n Nüzül" adlı eserinde, Maide suresi 41. ayetin nüzül sebebi olarak gösterdiği ve bütün meşhur tefsir kitaplarında gördüğümüz şu olay da bize açıkça bildirmektedir ki, Allah'ın kanunlarını değiştirmek ve yerine başkalarını koymak din açısından küfür ve sapıklıktır:

"Tevratta beni İsrailden zina edenlere recm -taşlama- emredilmişti ve bunu tatbik ediyorlardı. Bir gün eşraftan, büyüklerinden birisi zina etmiş, recm için toplanmışlardı. Fakat ileri gelen eşraf ve seçkinler kalkmışlar, bunu menetmişler. Sonra zayıflardan birisi zina etmiş, bunu recm etmek için toplanmışlardı. Bu defa da zayıflar gurubu kalkmış, "arkadaşınızı recm etmedikçe bunu da etmeyin veya ikisini de recmedin." demişler.

Bunun üzerine "mesele müşkilleşti, geliniz bir çaresine bakalım." demişler. Recmi bırakıp, Allahın ayetini, yani ayetteki kanununu değiştirerek, "tahmim"e karar vermişler. Tahmim cezası şu imiş: elyaftan örülmüş, zifte bulanmış bir kamçı ile kırk kamçı vururlar, yüzünü karalarlar, ters yüz edip bir eşeğe bindirerek dolaştırır, teşhir ederlermiş.

Resulullah (as) Medine'yi şereflendirinceye kadar böyle yapıyorlarmış. Bera bin Azib (r.a)dan rivayet olduğu üzere bir gün Resulullah (sa) Medine'de böyle bir yahudinin dolaştırıldığına bizzat tesadüf etmiş. Alimlerinden birini çağırır:

-Sizde zina edenin haddi (şer'i cezası) böyle midir? diye sormuş.

-Evet, cevabını almış.

- Musa'ya tevradı indiren Allah için doğru söyle, kitabınızda zaininin haddini böyle mi buluyorsunuz? Diye tekitli ve yeminli sorunca:

- Böyle yemin vermeseydin söylemezdim. Doğrusu recimdir. demiş ve hikayeyi anlatmış" ¹

Benzeri bir iki olay için, aynı ayetin değişik tefsirlerine bakılabilir. Çok enteresan olaylar görülecektir. İşte bu tip insanlar hakkında Allah, bu Maide suresi 41. ayette "küfre şeditle koşarlar... Dilleriyle inandık derler ama kalbleri inanmamıştır... Yalanı dolanı dinlerler...Allah yerli yerine koyduktan sonra Allah'ın kelimelerini

¹ Elmalılı III. 1682

değiştirirler. Allah fitnelerini dilemiştir... Allah kalblerini temizlemek istememiştir onların... Onlar için dünyada alçaklık, ahirette de can yakıcı azap vardır.." gibi çok sert ve aşağılayıcı kelimeler kullanmaktadır.

Rebi (ra) diyor ki:

"Ebül'âliye'ye: "Onlar, Allahı bırakıp da hamamlarını, ruhbanlarını, yani din bilginlerini rabları edindiler."¹ ayetini hatırlatıp,

- Bu rububiyet Beni İsrail'de nasıl idi? diye sordum

- Çoğunlukla Allah'ın kitabında açıktan açığa hahamların sözlerine aykırı şeyler bulurlar, bununla beraber kitabın hükmünü bırakırlar da hahamların sözlerini tutarlardı, dedi.²

Özellikle günümüz anlayışı ve sosyal yapılanışı karşısında bunu iyi düşünmemiz ve ibret almamız gerekir.

Allah'a kulluğa mani olan şirk çeşitlerinden biri de, vevleki bir kısmında da olsa, Allahın kesin emrini reddederek, Allah'tan başkasının hükmünü kabul etmek ve o hükümler önünde muhakemeyi, mecbur kalmadığı halde gönüllü istemektir.

Daha önce de belirtildiği gibi, yaratma nasıl Allaha has bir iş ise, hüküm vazetme, kanun koyma, bu günkü tabirle yasama da O'na has bir iştir.³ Rabbimiz katında yegane din İslam'dır⁴ ve ondan başka da bir din kabul edilmemiştir.⁵ Kendisine itaat edilmek üzere gönderilen peygamberimize⁶ Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: "Sonra (habibim) seni de din emrinden - işinden- bir şeriatın üstüne memur kıldık. O halde sen ona tabi ol. Bilmezlerin heva (ve hevas) lerine uyma."⁷

Kur'an'da heva, İslam dininin dışındaki bütün batıl dinler, sistemler, yasalar, ilkeler, ideolojiler ve görüşlerdir. Kur'an-ı Kerime göre hepsinin de ortak özellikleri bilgisizlik, eksiklik ve muzır oluşlarıdır. Böyle olunca insan için yol ikidir. Üçüncüsü olmayan

¹ Tevbe, 31

² Elmalılı IV. 2512

³ A'raf , 54

⁴ Al-i İmran, 85

⁵

⁶ Nisa, 64

⁷ Casiye, 18

yalnızca iki yol; ya İslam, ya da onun dışındaki hevalar. İslam'ın ise hangisini emrettiği herkesçe malum:

"Artık sana senin teklifini kabul etmek istemezlerse bil ki onlar sırf kendi hevalarının arkasında gitmektedirler. Halbuki Allah'tan dosdoğru bir delil olmaksızın kendi hevasına uyandan daha sapık kimdir? Şüphe yok ki, Allah zalimler güruhunu muvaffak etmez"¹

Müslümanlar için Allah'ın dinini ve kanunlarını alıp almama, yaşayıp yaşamama gibi bir muhayyerlik, bir seçenek söz konusu değildir. Tek yol, tek çare ve tek çözüm İslam'dır. Kuran bunu gayet açık olarak belirtir:

"Allah ve peygamberi bir işe hüküm ettiği zaman gerek mümin olan bir erkek, gerekse mümin olan bir kadın için ona aykırı olacak işlerinde kendilerine muhayyerlik yoktur. Kim Allah'a ve resulüne isyan ederse muhakkak ki o apaçık bir sapıklıkla yoluna sapmıştır"²

Allah Teala elbette bu kitabı yaşanmak için, bu peygamberi de itaat olunmak için göndermiştir:

"Kim Allahın indirdikleriyle hükmetmezse, işte onlar kafirlerin ta kendileridir."³

"Ey müminler, Allaha ve Resulüne itaat edin. Kendiniz (Kur'an'ı) dinleyip dururken, ondan yüz çevirmeyin."⁴

"Ey iman edenler, sizi, size hayat verecek şeylere da'vet ettiği zaman Allah'a ve Resullüne icabet edin. Bilin ki şüphesiz Allah, kişi ile kalbi arasına girer ve siz hakikaten yalnız O'na dönüp toplanacaksınız."⁵

Allah'ın kanunları, İslamın hükümleri bölünmez bir bütündür. Kur'an'ın bir kısmına inanıp da bir kısmına inanmamayı Allah menettiği gibi, bir kısmını tatbik edip de bir kısmını tatbik etmemeyi de şiddetle reddeder. Konuyla ilgili ayetlerin bir kaçını aşağıya. alalım ve dikkatlice üzerinde düşünelim inşaallah:

"Siz kitabın bir kısmına inanıyorsunuz da bir kısmını inkar mı ediyorsunuz? Şu halde içinizden böyle yapanların cezası dünya hayatında bir rezillik, rüsvaylıktan (esir ve makhur yaşamaktan) başka

¹ Kasas 50

² Ahzab 36

³ Madie 44

⁴ Enfal 20

⁵ Enfal 24

bir şey değildir. Kıyamet gününde de onlar azabın en çetinine itileceklerdir. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir."¹

Bu gün bir milyarlık koca İslam aleminin nasıl görünür ve görünmez bir emperyalist işgalin zilletini yaşadığına şahit olanlar, bu esaret ve zilletin, bu ezilmişlik ve geri kalmışlığın, kahredilmişliğin sebeplerini ayet-i kerimede apaçık görebilirler. Allah, ümmet-i Muhammedi kitabına döndürerek, dönecek iman, irade ve azmi ihsan ederek, ahirette daha büyük zilletlere sebep olacak olan bu alçaklıktan kurtarsın.

Şu zikredeceğimiz ayetteki "kitman-gizlemek" kelimesini, müfessirler "kanunlarının bir kısmını itiraf edip amel etmek, bir kısmını da inkar edip amel etmemek" şeklinde açıklamışlardır.

Müfessir Elmalılı ise biraz da açarak şöyle diyor: "Ketmedenler-gizleyenler yani ikrar ve itiraf etmeyen, ihtiyaç anında söylemeyen veya neşretmeyen veya neşrine mani olan veya onu külliyyen veya kısmen tahrif etmek, karıştırmak gibi her hangi bir suretle gizleyenler..."²

İşte bunların durumunu anlatan ayetler:

"Gerçekten, indirdiğimiz o açık seçik ayetlerimizi ve doğruyu -biz kitapta insanlara onu pek aşikar bir surette bildirdikten sonra-gizleyenler (yok mu?) İşte onlar: onlara hem Allah lanet eder ve hem lanet etmek şanından olanlar lanet eder."³

Bu açıdan aşağıdaki ayetleri de ibretle okuyalım:

«Allah'ı ve peygamberini inkar ederek kafir olan, bir de Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isteyen, "kimine inanır, kimini inkar ederiz" diyen ve böylece küfür ile iman arasında bir yol tutmaya yeltenen kimseler (yok mu?) İşte onlar gerçek kafirlerin ta kendileridir. Biz o kafirlere hor ve hakir edici bir azap hazırlamışızdır."⁴

"Aralarında Allahın indirdiği ile hükmet, onların keyiflerine, uyma Allahın sana indirdiği (hükümlerin) bir kısmından seni saptıracaklar diye kaçın onlardan. Eğer onlar, (indirilen hükümleri kabulden) yüz çevirirlerse bil ki Allah, günahlarının yalnız (şu) biri (veya yüz çevirmeleri sebebiyle bile kendilerini mutlaka musibete

¹ Bakara, 85

² Elmalılı, age. I. 559

³ Bakara, 159

⁴ Nisa, 150-151

uğratmak istiyordur. İnsanlardan bir çoğu muhakkak ki Allah'ın emrinden dışarı çıkanlar (güruhu)dur: Onlar hala cahilliğin hükmünü mü arıyorlar? Yakinen bilen bir kavim için Allah'tan daha güzel hüküm veren kim vardır?"¹

Evet, kim var?

Allah'tan daha güzel hüküm veren, kanun koyan kim vardır?

Bu soru kime?

Yakinen bilen bir kavme, bilenler topluluuna...

Cahiller muhatap değil!

Çünkü o cahiller, Allah Teala'nın kanunlarını beğenmiyorlar.

Onlar, -haşa- Allah Teala'yı da beğenmiyorlar!...

Onu tanımıyorlar!

Tanıyanları da -haşa- "Yarattıysa yarattı, otursun göklerde ve bizim hayatımıza karışmasın" diyorlar.

"Biz kendi kanunlarımızı kendimiz yaparız, kendi hayatımızı bildiğimiz gibi yaşarız" diyorlar...

Çağımızın başında bu irtidada tanık olan müfessir Konyalı M. Vehbi Efendi de bu acı gerçeği şöyle ifade eder:

"Hele şu zamanda haşa ahkam-ı ilahiyye'yi beğenmeyerek bir takım Avrupa kanunlarını hüküm-ü ilahi üzerine takdim ve tercih etmek isteyen kimseler asr-ı saadette bulunan (münafık ve kafirler)den de daha aşağıdırlar. Çünkü; ahkam-ı ilahiyyeden her biri beşer aklına muvafık ve adalete mutabık olduğundan, onun haricinde bir kanun aramak hamakattan başka bir şey değildir. Fakat ahkam-ı şer'iyye'ye vukufu olmayanlara bunu anlatmak imkansızdır. Çünkü anlamak istemezler."²

Sözlerinden anlaşılıyor ki, kendisi de anlatmaya çalışmış ama, dinletememiş...

Anlamak istemediklerini görmüş.

İşte bu hamakatı acı acı dile getiriyor.

Buraya kadar anlatılanlara şu ayetler bir fezleke hükmündedirler:

"Bunlar, Allahın yasalarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, onu içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır, orada temellidirler, büyük kurtuluş budur. Kim de Allah'a ve peygamberine

¹ Maide, 49-50

² Konyalı M. Vehbi, Hulasat'ül Beyan, IX. 3756

baş kaldırır ve yasalarını aşarsa, onu temelli kalacağı cehenneme sokar. Alçaltıcı azap onadır.”¹

Biz bunların tezahürlerini başka yerlerde anlattığımız için burada tekrar etmek istemiyoruz. Ancak hatırlarsanız biraz önce şöyle demiştik: “Yukardan beri anlatılanlar düşünüldüğünde maalesef bu gün İslam aleminde tarihte misli görülmemiş korkunç bir riddet -dinden dönüş- yaşanmaktadır. İki milyarı aşkın İslam dünyası üzerinde bir araştırma-inceleme yapılırsa, sanırım bir çok noktalarda imanını kaybetmiş insanlar olacağından, bu sayı hayli aza düşecektir.”

Bu korkunç bir gerçektir. Bütün alimlerin ve idarecilerin uykusunu kaçırarak ve tedbir diye iki büklüm olacakları dehşetli bir manzara. Ne atom bombası yemek, ne de hidrojen bombası, bu kadar acı ve ızdırap veremez aklı başında Müslümanlara. Aşağıdaki istatistikler içimizi bir Hartlap usturası gibi biçmektedir maalesef. Bunlar korkunç bir işgalin, manevi işgalin, kültürel işgal ve emperyalizmin acı sonuçlarıdır.

Gerçekten bu konularda yapılan kısmî istatistiklerin sonucu bu acı gerçeği gözler önüne sermekte. Bu kitabı yazdığımız günlerde mesela **PİAR**'ın türk milleti üzerine yaptığı bir araştırma 28 Ağustos 1989 pazartesi tarihli “Tercüman” gazetesinde şu başlıkla veriliyordu:

“İnançlı ama yobaz değil.”

O zamanın sağcı ve muhafazakarların sesi olduğunu iddia eden bir gazetenin başlıktaki ifadeleri bile maalesef inkar kokarken, içeriğindeki sorulara cevaplar da, gerçekten bir fecaat ve felaket.

Bulabilirsem bu konuda bu gün müsveddeyi yeniden gözden geçirdiğim 2007 yılında yapılmış istatistikleri sunayım ve zaman içinde değişiklikleri olumlu ve olumsuz yönlerinden değerlendirelim.

Önce PİAR'ın 1989 yılında yaptığı araştırmaya bakalım:

Mesela Allaha inananların oranı %94,4 ü bulurken, ahirete inananların oranı %89,6. Bu soruya %9,6 inanmıyorum derken, %0,8 cevapsız kalmış.

¹ Nisa, 13-14

Peki, Allah Teala'ya inandığı halde, ahirete inanmamak ne demektir? Böyle bir inancın insanı küfürden kurtaramayacağını nasıl anlatmalıyız bunlara? Bu açık bir küfürdür İslam açısından.

Yine Ruhlara inanç oranı şöyle:

İnanıyorum	% 79,5
İnanmıyorum	% 19,0
Cevapsız	% 1,5

Oysa Ruh Kur'an'da geçen ve dinen inanılması zaruri olan bir iman esasıdır. Bilindiği gibi Kur'an'da geçtiği için dinen inanılması zaruri olan bir şeyi inkar etmek küfrü gerektirir. Bundan sonraki araştırma bilgilerini bu açıdan değerlendirmeyi unutmuyalım.

Baş örtüsü için bakınız:

Örtmeli	% 31,3
örtmemeli	% 7,7
isteyen örtsün	% 58,3
cevapsız	% 2,7

başörtüsü dahil tesettürü inkar kişiyi dinden çıkarır. İnkâr etmediği halde bu emri uygulamayan, günahkar olur. İsteyen örtsün demek de bir duyarlılık testidir. Bundan sonrakileri de bu bilgiler ışığında değerlendirebiliriz.

Fala inanma:

İnanan	% 31,9
İnanmayan	% 68,1

Din dersi hakkında:

Zorunlu olmalı	% 57,3
Olmamalı	% 28,6
Cevapsız	% 14,1

Namaz kılan:

Namaz kılan	% 26,3
Sürekli kılmayan	% 69,9
Cevapsız	%3,8

Son olarak gördüğüm bir tespit, irtica tehlikesi:

Vardır	% 20
Kısmi bir tehlike	% 22,8
Yoktur	% 29
Cevapsız	% 28,2

Bu güne gelirse, “irtica raporları” havada uçuşuyor. Her kurum aşağı yukarı bir rapor hazırlamış ve internette yerini almış. Biz TESEV’in hazırladığını almaya daha değer bulduk. Ancak çok uzun bu raporun bir özetini iktibas edeceğiz.

22 Kasım 2006 da Radikal gazetesi şunları yazıyor:

“TESEV araştırmasının sonuçları çarpıcı: İslamcıyım ama din devleti istemiyorum.”

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) 23 ilde 1492 kişiyle yaptığı ankete göre Türkiye'nin en önemli sorunu işsizlik ve enflasyon.

Kendini Müslüman diye tanımlayanların oranı yüzde 44.6'ya yükseldi.

Türban takanların oranı yüzde 11.4'e,

şeriat isteyenlerin oranı yüzde dokuza düştü.

TESEV yöneticisi Ethem Mahçupyan'a göre araştırma sonuçları kendi içinde çelişkili ve bugünkü sosyal bilimlerin Türkiye'yi anlama şansı yok

En büyük sorun işsizlik, türban beşinci sırada

"Türkiye'nin en önemli sorunu nedir?"; sorununa katılımcıların yüzde 38.2'si 'işsizlik' yanıtını verdi. İşsizliği, enflasyon (12.1), terör (11.1), istikrarsızlık (6.5) ve türban (3.7) izledi.

İslamcıyım deyip şeriat isteyenler: Yüzde 15.
Şeriatı evet diyen AKP'liler yüzde 16, DTP'liler yüzde 9.
Dindarlara baskı yapıldığını düşünenler: 1999'da yüzde 42.4,
2006'da yüzde 17.
Dindarlara baskı yok: Yüzde 77.1.
Laik kesim dindarların baskısından uzakta yaşıyor diyenler:
Yüzde 79.
Dindarlar laikler üzerinde baskı kuruyor diyenler: Yüzde 8.

Tehdit algılaması

İslami temele dayalı bir toplum kuruluyor diyenler: Aleviler'de
yüzde 49, Kürtler yüzde 19, laikler yüzde 58, İslamcılar yüzde 24.
Köktendincilik yükseliyor: AKP'liler yüzde 25, ANAP-
DYP'liler yüzde 47, CHP'liler yüzde 61, DTP'liler yüzde 29.

Köktendinciliğin yükseldiğini söyleme nedeni: Örtünen
kadınların artması yüzde 22, siyasi İslamcılarının güç kazanması yüzde
17.

Laiklik tehdit altında: Aleviler yüzde 34, Kürtler yüzde dokuz,
yüksek mal sahipleri yüzde 35, 450 YTL'den az geliri olanlar yüzde
12, solcular yüzde 42, laikler yüzde 50, sağcılar yüzde 14 ve İslamcılar
yüzde 12.

Din temelli politika yapan parti isteyenler: 1999'da yüzde 25,
2006'da yüzde 41.

Dini partiye karşı Aleviler: Yüzde 60, Kürtler yüzde 35.
Dini politikaya karşı CHP'liler yüzde 80, AKP'liler yüzde 40.

İslamcılar: Asker konuşur

'Sorunları hükümet değil asker çözer'e hayır diyenler: Yüzde
54.7.

Silahlı kuvvetler hükümete görüş bildirmeli diyenler: Yüzde
58, İslamcılar yüzde 60, laikler yüzde 67.

Laiklik ordu desteği olmadan ayakta kalır diyenlerin niteliği:

Üniversite mezunları yüzde 51, ilkokul mezunlarında yüzde 55, Alevilerde yüzde 54, Kürtlerde yüzde 61, DTP'lilerde yüzde 65, CHP'liler yüzde 49, AKP'liler yüzde 60, İslamcılar yüzde 64, laikler yüzde 47.

Ülke işgal altındayken intihar saldırısını kabul edilebilir bulanlar: Yüzde 20.2.

Sivillere karşı intihar saldırısını kabul edenler: Yüzde 8.3.

Çocuklarının başka bir mezhepten biriyle evlenmesine karşı olanlar: 1999'da yüzde 41.7, 2006'da yüzde 50.5.

Başka dinlerde iyi insanlar olabileceğini düşünenler: 1999'da yüzde 89.2, 2006'da yüzde 72.2.

Başka bir mezhepten komşusu olmasına karşı olmayanların oranı: Yüzde 75.2.

Kürt komşuya karşı çıkmayanlar: Yüzde 71.4.

Ermeni komşuya karşı çıkmayanlar: Yüzde 57.4.

Ruhban Okulu'nun açılmasına karşı olanların oranı: Yüzde 48.9.

Yahudilerin dünya ekonomisini yönettiğini düşünenler: Yüzde 54.8.

Örtünen örtünmeyen ayrımı yok

Cumhurbaşkanının eşi türbanlı olmasın: Yüzde 51,

Son 10 yılda başını örten kadınların sayısında artış oldu diyenlerin oranı: Yüzde 64.1, İslamcılar arasında 61.2, laikler arasında 73.1.

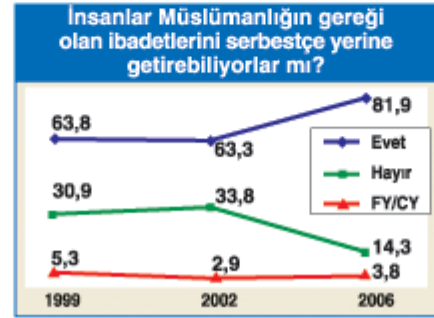
Kadınlar ne için örtünüyor: Örtünmek İslam'ın emri yüzde 71.5, çevremdekiler örttüğü için yüzde 7.6.

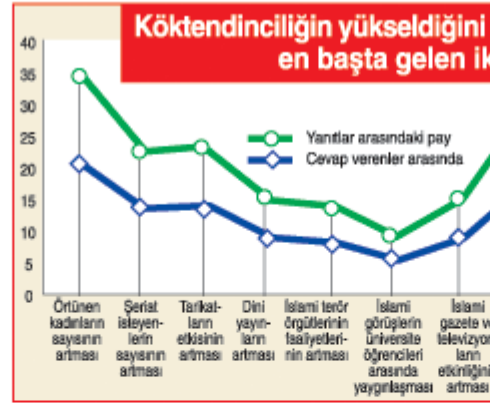
Şehir içi seyahat ederken başı örtülü kadınla açık kadın arasında fark yok diyenler: Yüzde 72.6,

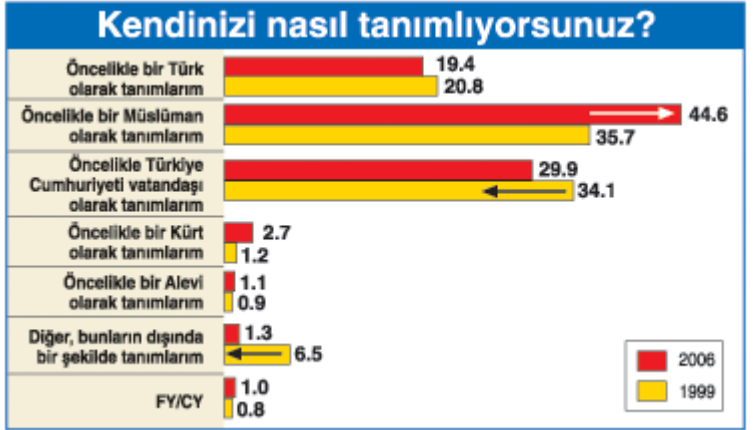
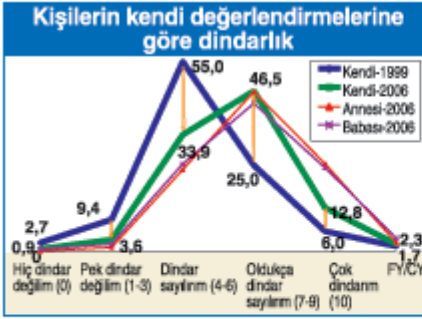
Şehirlerarası seyahat ederken başı örtülü kadınla açık kadın arasında fark yok diyenler: Yüzde 68.2,

Bir işte çalışırken başı örtülü kadınla açık kadın arasında fark yok diyenler: Yüzde 57.9.

Bu çok büyük bir araştırmanın küçük bir yansıması. Ülkemizin genel havasından az çok bir haber veriyor. Şu tablolar da aynı gazeteden alındı.

Neticede anlaşılan, Allah'a inanan ve kendini Müslüman sanan bir çok insanın İslam akaidine göre mü'min olmadığı, bir haylisinin de kafasının iyice karışık olduğudur. Oysa iman kesin inanç ister, asla tereddüt kabul etmez.

Maalesef manzara meydanda. Batılılar, emperyalistler şeriatsız bir İslam istiyorlardı. Kimileri buna "İslamizasyon" dedi, kimileri "ılımlı İslam" diye tercüme etti. İslam ülkelerinde yapılan bütün operasyonlarda hedef bu idi. Gelinen nokta ise meydanda. Şeriat istemeyen müslüman, ne demek? Acaba şeriat ne demek? Şeriatsız İslam ne demek?

Aslında yurt çapında, şehir şehir benzeri istatistikler yaparak sorunları tesbit etmeye ve ona göre bir çalışma gerçekleştirmeye ne kadar da büyük bir ihtiyacımız var.

Sonuçta şunları bir kere daha söyleyelim: Allah'ın topyekun insanlara gönderdiği ilahi ve evrensel din, İslam'dır. Din, yani yaşama biçimi, yani sistem, yani Allah'ın ilk insandan bu yana çağlar boyu aşama aşama tekamül e erdirdiği, sonunda son peygamber aracılığı ile insanlara tastamam verdiği en büyük nimeti, razı olduğu tek dini, tek yaşama biçimi.¹ Ancak onun tatbikini emredip, ondan başkasına asla izin vermediği ilahi kanunlar manzumesi.

İşte İslam, o dini yaşamak ve yeğane kanun koyucu olarak, Rab olarak, mabud olarak Allah'ı bilmek ve O'na yürekten teslim olmaktır.

Yargıda Kirlenen İman

Yargı, "yarmak"tan alınan bir kelime. Yargıç da yarma aletidir. Buna göre doğru ile eğriyi yarıp ayırma işlemine yargı denir. Yargı, görüş, kanaat anlamına da kullanılır. Yani bir konuda sonuç niteliğinde verilen karar. Buna göre yargılama, değerlendirme sonunda ulaşılan sonuçtur. Sonuçta yargılama, insanlar arasındaki davalara bakma, mahkeme etme, hüküm vereme, eski tabirle "kaza" işleri.

¹ Bakara, 195

Hukuk dilinde yargı, yasama organının meydana getirdiği kanunları, somut durumlara uyarlamak, anlaşmazlıkları çözmek, böylece adaleti sağlamak amacıyla, bağlayıcı ve yaptırım gücüne sahip karar üretmedir.¹

Yargı organı, yasama ve yürütme gibi devletin en temel üç organından biridir. Bir ülkede yargılamanın tekelden yürütülmesi gerekir.

Yargı, mahkemelerde görülen bir kamu hizmetidir. Amacı düzeni koruma ve kanunlara, kurallara uymayanlara yaptırımlar uygulamadır.

Yargılamanın başından sonuna kadar nasıl yapılacağını belirleyen kendine göre bir iç düzenlemesi vardır. İslam hukukunda buna “edebu’l kaza” veya “ahkamu’l kaza” denir.

Yargı, insanlar arasında meydana gelen ihtilfları ve anlaşmazlıkları, yasama organının çıkarttığı kanunlar çerçevesinde hallen kurumudur.

Çağdaş siyaset düşüncesinde yargı bağımsızdır ve kendi kendini denetler. Ancak atamaları yürütme erki yaptığı için, zaman zaman yargı bağımsızlığı gündeme gelerek tartışılır. Yargıyı tamamen bağımsız kılmak da, “yargıçlar diktatörlüğü”ne sebep olur endişesi ile eleştirilmiştir.

İslam devlet yapısında yargı elemanlarını – kaza ve kadî-halife atar ve denetler. Ancak, kanunları adaletle uyguladığı sürece onlara müdahale etmez. Fakat kanunların doğru uygulanmadığını gördüğü an, adalet adına müdahale eder. Bu onun hakkı ve vazifesidir.

Aslında bu hak, halifelere olduğu kadar kişilere de verilmiştir. İslam toplum yapısında her fert, özellikle de alimler kendisini her şeyden sorumlu hisseder ve başta halife olmak üzere, bakanları, müsteşarları ve diğer kamu personelini denetler. Bu hakkın bizzat halifeye karşı rahatlıkla kullanıldığını ve onların denetlenerek yanlışlıklarının tenkit edildiğini çok iyi biliyoruz.²

Hz. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

¹ Ali Şafak, Hukuk Terimleri Sözlüğü, s. 648- 649; Ömer Demir, Mustafa Acar, Sosyal Bilimler Sözlüğü, s.236; D. Mehmet Doğan, Büyük Türkçe Sözlük, s. 1133.

² Bu konuda geniş bilgiler için bkz. Cemal Nar, ilim ve İktidar, s. 103 vd.

"Kadılar –yargıçlar- üç çeşit olup birisi Cennette, ikisi Cehennemdedir. Cenette şudur Bir adam hakkı bilir ve onlarla hüküm verir. Başka bir adam hakkı bilir fakat hükümde haksızlık yapar, bu ateştedir. Başka bir adam da insanlar arasında bilmeden hüküm verir, o da ateştedir" ¹

Şamil İslam Ansiklopedisi'nde "yargı" anlamına gelen "kaza" maddesinde şu bilgileri buluruz: "İnsanlar arasında hüküm verme, yargılama, hükme bağlama anlamında Arapça "Kadâ-yakdî" fiilinden bir mastar; "Kazâ" bir isim olarak; yargı, hüküm, yerine getirme, ödeme, edâ ve mahkeme etme işi anlamlarına gelir.

Bir fıkıh terimi olarak kazâ; insanlar arasındaki husûmetleri gidermek ve anlaşmazlıkları sona erdirmektir. Şâfîîlerin tarifi şöyledir: Kazâ; iki ve daha çok kişi arasındaki husûmeti Allah'ın hükümlerini uygulayarak çözmektir. Başka bir deyimle, şerîfatın hükmünü belirli olaylara uygulamaktır (İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, 1. baskı, Mısır 1316/1898, V, 453; İbn Âbidîn, Reddül-Muhtâr, Mısır, t.y., IV, 309; eş-Şirbînî, Muğnî'l-Muhtâc, Mısır, t.y., IV, 372).

İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkları yargı yoluyla çözmeye görevinin meşrûluğu Kitap, Sünnet ve İcmâ delilleriyle sâbittir.

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

"Ey Dâvud, biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. O halde, insanlar arasında hak ve adaletle hükmet. Hüküm verirken duygusal hareket etme ki bu, seni Allah yolundan saptırır" (Sâd, 38/26);

"Onların aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Onların heva ve heveslerine uyma "el-Maide, 5/49);

"Şüphesiz biz, sana kitabı, Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmetmen için, hak olarak indirdik. Hıyânet edenlerin savunucusu olma" (en-Nisâ, 4/105).

Müslümanların dışında ehl-i kitaptan başvuran olduğu takdirde onlara da İslâm'ın hükümleriyle hükmedilmesi şöyle açıklanmıştır:

"Onlar çok yalan dinleyen ve haram yiyenlerdir. Eğer sana başvurulursa, aralarında hükmet veya onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirirsen, sana hiç bir şekilde zarar veremezler. Eğer hükmedersen aralarında adaletle hükmet. Çünkü Allah adalet sahiplerini sever" (el-Mâide, 5/42).

¹ Ebu Dâvud Akdiye, 2; İbn Mâce, Ahkâm, 3

İslâm toplumunda insanlar arası anlaşmazlıkların vahiy ve Sünnetle çözülmesi gerektiğini bildiren daha pek çok âyet ve hadisler vardır. Yargı kapsamına Sünnet de dahildir. Bu esas şu âyetlerde açıkça ifade buyurulmuştur:

"Allah ve Rasûlü bir işte hüküm verdiği zaman, artık mü'min bir erkek ve kadının, o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Rasûlüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur" (el-Ahzâb, 33/36);

"Hayır! Rabbine yemin olsun ki, onlar aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp, sonra da senin verdiği hükme karşı içlerinde bir burukluk duymadan tam anlamıyla teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar" (en-Nisâ, 4/65).

Hız. Peygamber ve dört halife döneminde, insanlar arası anlaşmazlıkların vahiy ve Sünnetle çözümlendiğine dair bir çok uygulama örnekleri vardır. Hatta daha Rasûlüllah (s.a.s) hayatta iken uzak yörelere hâkim olarak görevlendirmeler yapıldığı bilinmektedir.

Nitekim Hız. Peygamber, Muaz b. Cebel'i (ö. 18/639) Yemen'e hem vali hem de hâkim yetkileriyle mücehhez olarak gönderirken, aralarında şu konuşmanın geçtiği meşhurdur. Hız. Peygamber'in "Yemen'de ne ile hükmedeceğini" sorması üzerine Muaz (r.a), "Allah'ın kitabı ile" cevabını vermiştir. "Allah'ın kitabında bir hüküm bulamazsan?" buyurunca; "Rasûlüllah'ın sünnetiyle" demiştir. "Onda da bulamazsan?" sorusuna ise Muaz "Re'yimle icthad ederim" diye cevap vermiştir (Tirmizî, Ahkâm, 3; Ahmed b. Hanbel, V, 230, 236, 242; Şâfiî, el-Ümm, Mısır 1329, VII, 273).

Böylece, Kitap ve Sünnet'te çözüm bulunamayan sosyal ve ekonomik problemlerin icthad yoluyla çözülmesine bizzat Allah elçisi tarafından izin verilmiştir. Hatta yönetici ve hâkimlerin yeni meseleleri çözmek için sarf edecekleri fikir ve görüş mesaisinin ecri şöyle belirlenmiştir:

"Yönetici ve hâkim icthad yaparak hükmedince, bunda isabet ederse kendisi için iki ecir vardır. İctihad edip yanılırsa, kendisi için bir ecir vardır" (Buhârî, İ'tisâm, 21; Müslim, Akdiye, 15; A. b. Hanbel, III, 187).

Hâkim ve ed-Dârekutnî'nin rivâyetinde son kısım şöyledir: "Hâkim icthad edip yanılırsa, kendisi için bir ecir, isabet ederse on ecir vardır" (Zeylaî, Nasbû'r-Râye, 1. baskı, el-Mektebetül-

İslâmiyye,1393/1973, IV, 63; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid Mısır, t.y., IV, 195).

Hız. Peygamber kendisi pek çok anlaşmazlıkları Allah'ın kitabı veya kendi sünneti ile çözümlenmiş ve Muaz b. Cebel (r.a)'den sonra Hız. Ali'yi (ö. 40/660) de Yemen'e kazâ (yargı) hizmeti için göndermiştir (bk. Zeylaî, a.g.e., IV, 60 vd).

Dört halife de insanlar arasında bizzat hüküm vermişler, Hız. Ömer (ö. 23/643), Ebû Musa el-Eş'arî'yi (ö. 44/664) Basra'ya kadı olarak göndermiştir. Abdullah b. Mes'ud (r.a) de (ö. 32/652) Kûfe'ye kadı olarak gönderilenlerdendir.

İslâm toplumundaki anlaşmazlıkları çözmek üzere hâkim tayin etmenin meşrûluğu konusunda görüş birliği vardır. Çünkü haklar ancak bu şekilde güç kullanarak alınır ve zulüm bu sayede önlenir.

Kazâ görevi kifâi farzlardandır. İslâm devlet başkanının hâkim tayin etmesi gerekir. Çünkü, o işlerinin çokluğu yüzünden insanlar arasındaki düşmanlık, anlaşmazlık ve hasımlaşmaları bizzat kaldırmaya güç yetiremez. Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutanlar ve Allah için şahitlik edenler olun. Hatta bu hüküm veya şahitlik kendinizin veya ana ve babalarınızın ve yakın hısımlarınızın aleyhine olsun veya taraflar zengin veya yoksul bile olsa (adaletten ayrılmayın)" (en-Nisâ, 4/135).

Kaza görevinin kifâi farz oluşu iyiliği emir ve kötülüğü nehiy kapsamına girmesi yüzündendir. Bazı İslâm bilginleri de kazâ görevinin, dinî bir iş, Müslümanların maslahatlarından bir maslahat olduğunu ve buna yardımcı olmak gerektiğini, çünkü insanların buna büyük ihtiyaçlarının bulunduğunu söylemişlerdir (bk. el Meydânî, el-Lübâb, Dersaadet İstanbul, t.y., tıpkı basım, IV, 77).

Diğer yandan hâkimlik Allah'a yaklaşma ve onun rızasını kazanma imkânı veren bir ameldir. Nitekim Abdullah b. Mes'ud (r.a); "Bana, iki kişinin arasında kadı olarak oturmak, yetmiş yıl ibadetten daha sevimsizdir" demiştir (ez-Zühaylî, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh, 2. baskı, Dımaşk, 1405/1985; IV, 481).¹

Müslümanlar, aralarında çıkan anlaşmazlıkları Kur'an ve sünnetle çözmek zorundadırlar. Yargı erkini kullananlar da kendilerine

¹ Şamil İslam Ansiklopedisi, "kaza" md.

gelen meseleleri İslam Hukukuna göre yasama organının çıkardığı yasalarla çözmek zorundadırlar.

“İslâmî hükümler ana kaynaklarından çıkarılarak tedvin edilmiş olur ve kanun metni haline getirilmiş bulunursa, bir İslâm toplumunda usulüne göre uygulanmak üzere kabul edilen böyle bir kanun, hâkimleri ve toplumu bağlar. Artık kanun metninde, lafız ve ruh olarak yer alan prensipler toplum problemlerine uygulanır.

Nitekim Mecelle, 1917 tarihli Osmanlı Hukuki Aile Kararnamesi ile çeşitli İslâm ülkelerinde İslâmî esaslara göre hazırlanan kanun, yönetmelik ve tüzükler buna örnek gösterilebilir. İdarî ve mâli ve arazi konularındaki örfî kanunlar da hâkimlerin elinde doğrudan uygulanabilecek kurallardır.

Buna göre tedvîn ve kanunlaştırma yoluyla İslâmî hükümler kaideler halini alınca, her devirde yeni baştan hüküm çıkarma veya her olay için Kitap, Sünnet, İcma veya Kıyastan delil arama zorluğu da ortadan kalkmış olmaktadır.

Ancak günlük muameleler ve olaylar hızla gelişip, yeni meseleler ortaya çıkmaya devam edeceği için kanun metinleri çoğu zaman davaları çözmeye yeterli olmaz. Olaylar arasındaki benzerlikleri bulmak hâkimi sürekli olarak bu kuralların dayandığı ana delilleri incelemeye ve yeni yorumlar yapmaya zorlar.

Bu yüzden bir islâm hâkimi prensipleri bilme yanında bunların dayandığı âyet, hadis, icma, kıyas, istihsan, maslahat, örf-âdet, önceki şeriatlar gibi delilleri de tanıma ve doktrini bu ana köklerle bağlantılı olarak geliştirme sonucunda hukuk formasyonunu tamamlamış olur. Bu durum İslâm hukukunun, günümüz hukuk metotları içinde incelenip, araştırılmasını ve günlük olayları, yeni meseleleri kapsar bir yapıya kavuşturulmasını gerektirir.”¹

Yasama bölümünde üzerinde kısmen durmuştuk ki, İslam mahkemesi varken başka bir yere muhakeme için başvurmak, hiçbir müslümana helal değildir. Müslüman hem İslam mahkemesinde İslam yasaları ile yargılanacak, hem de o yasalara külliyen uyacaktır, aleyhinde bile olsa, itiraz etmeden kanunlara teslim olacaktır. “Şeriatın kestiği parmak acımaz” sözü bu gerçeği ifade etmek için kullanılmıştır.

Hatırlarsanız biraz önce şöyle söylemiştik: “Allah’a kulluğa mani olan şirk çeşitlerinden biri de, vevlki bir kısmında da olsa,

¹ Şamil İslam Ansiklopedisi, “kaza” md.

Allahın kesin emrini reddederek, Allah'tan başkasının hükmünü kabul etmek ve o hükümler önünde muhakemeyi, mecbur kalmadığı halde gönüllü istemektir.”

Bu cümlenin bir ucu yasamaya dikkat çekerken, bir ucu da yargılamaya işaret etmektedir.

İslam bireysel ve toplumsal hayatımıza yasal bir çerçeve çizmiştir. Müslümanlar içtimaî hayatlarını bu ilahî yasalara göre düzenlemek, sorunlarını bu kanunlara göre çözmek, aralarında meydana gelen anlaşmazlıkları bu ahkama göre halletmek zorundadırlar. Bu hem dünya hayatlarında barış, emniyet, asayiş, istikrar, huzur, refah, kalkınma ve kardeşlik açısından daha fedalı ve güzel, hem de ahiret hayatı bakımından mutlak gerekliliktir. Bu konuda alınzca şu ayetlerin üzerinde düşünmemiz bile yeterlidir:

“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülüemre (idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah'a ve Resül'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”¹

İşte bu ayet müslümanların bilgi ve hüküm kaynaklarını sıralamış, sonradan “Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas” şeklinde formülleştirilen kaynakların temelini koymuş, anlaşmazlık çıkarsa çözümün bu kaynaklara başvurularak aranmasını emretmiş, böylece İslam'da yargının temellerini atmıştı

Bunu içten gelerek reddetmek ve benimsememek, imana ters düşen bir davranıştır. İçten inanmakla birlikte bir menfaat karşılığı, bir çıkar hesabı, veya daha başka dünyevi kaygılarla terk etmek, kişiyi büyük günaha sokan ve hem Allah Teala katında, hem de müslümanlar yanında yüzünü kara çıkartan bir harekettir.

Durumun bu olmasına rağmen bir münafığın, bir meselede anlaşmazlığa düştüğü Yahudi bir hasmına karşı, “Resullullah yerine Ka'b b. el-Eşref'e başvuralım” demesi, bundan hemen sonra gelen ayetlerin nüzulüne sebep olmuştur. Bu olayı biraz sonra aktaracağız. Ancak yeri gelmişken hemen şu gerçeği belirtelim ki bu ayetler, her yerde ve her zamanda emsali bulunan münafıkların maskesini indirmiştir. Ayetlerin aydınlığında yaşayan bir Müslüman için,

¹ Nisa, 59

kendilerini gizleyerek topluma zarar vermek isteyen münafıkları tanımada bir zorluk ve sıkıntı yoktur.

Önce ayetleri okuyalım:

"Ey Resulüm! Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağutlar önünde muhakeme olunmalarını isterler. Oysa onları inkar etmekle, tanımamakla emrolunmuşlardı. Şeytan onları uzak bir sapıklıkla saptırmak ister. Onlara "Allahın indirdiğine ve peygambere gelin." dendiği zaman, münafıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün"¹

Ayet-i kerimeler gayet açıkça beyan ediyorlar ki, peygambere itaattan hoşlanmayan ve onun hükmüne razı olmayıp da adaletin ve hakkın ta kendisi olan İslam hükümleri yerine, ilahi yasalar yerine, haksızlığın ve zulmün ta kendisi olan tağutların kanunlarına, yasalarına gidip orada tağutlar mahkemesinde yargılanmak isteyen azgın ve sapık kişiler, her ne kadar kendilerini mümin, Müslüman sansalar veya öyle göstermek isteseler de, Allah'ın şahitliği ile münafıkların ta kendileridir. Ayetlerin nüzül sebebine baktığımızda, gerçeği daha net göreceğiz ve kesin olarak anlayacağız inşallah.

"Bir Yahudi ile Bişr adlı sözde müslüman bir münafık nizaşlaşmışlar. Yahudi muhakeme için Hz. Peygambere müracatı, münafık Yahudilerin reisi olan Ka'b ibn-i Eşref'e gitmeyi teklif etmiş. Çünkü Yahudi haklı, münafık haksız imiş. Halbuki Hz. Peygamberin ancak hak ve adaletle hükmettiği, Ka'b İbn-i Eşrefin ise rüşvete düşkün olduğu her ikisince de bilindiğinden Yahudi Peygamber (s)'e müracatı, münafık da Ka'ba müracatı arzu ediyormuş.

Nihayet Yahudi ısrar etmiş. Resulullah (s)a müracaat etmişler. Neticede Yahudi' lehine, münafığın aleyhine hüküm çıkınca münafık, meclisten ayrıldığında Zeccac'dan bir rivayet:

-Ben razı olmuyorum, haydi Ebu Bekir'e gidelim demiş.

O da aynı şekilde hüküm vermiş ama münafık ona da razı olmamış ve :

-Hadi benimle Ömer'e gel, aramızda o hakem olsun. Demiş

-Peki,

Varmışlar Hz. Ömer'e. Yahudi anlatmış.

-Resulullah a (s) vardık benim lehime hüküm verdi razı

¹ Nisa, 60-61

olmadı. Ebu Bekir'e (r) vardık, benim lehime hüküm verdi, O'na da razı olmadı, sana geldik.

Hz. Ömer (r.) sözde müslümana:

-Öyle mi? diye sormuş, o da:

-Evet, demiş. Bunun üzerine hz. Ömer:

-Birazcık bekleyin, şimdi gelir hükmümü veririm, diyerek eve girmiş, kılıcını kınından sıyrarak almış ve hışımla gelerek münafığın boynuna vurduğu gibi yere yuvarlamış ve:

-Madem ki beni hakem yaptınız, işte Allah'ın hükmüne ve Resulünün hükmüne razı olmayan hakkında benim hükmüm budur demiş.

Yahudi kaçmış. Onunla işi olmadığından Hz. Ömer peşine düşmemiş.

Münafığın akrabaları haberi alır almaz hz. Peygambere şikayete varmışlar. Hz Peygamberimizde, hz. Ömer'i getirterek olayı sormuş, o da:

-Hükmünü reddetti ya Resulullah! diye cevap vermiş. O zaman Cebrail (as) gelip:

- Ömer Faruk'tur, hak ile batılı ayırt etti. demiş ve Nisa suresi 60-61. ayetleri okumuş.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz (as) hz Ömer (r) e:

- Sen Faruksun, buyurmuştur.¹

Yoruma gerek bırakmayacak kadar açık mesajlar veren bu kıssa ile çağımızı ve konumumuzu yeniden değerlendirmek gerekir.

Bu konu hasseten bu zamanda çok önemlidir. Zira adı Ahmet, Mehmet olan nice müslümanlar, bu konulardaki İslam'ın emirlerini bilmedikleri için, belkide bu konuda kendilerine sağlıklı bir tebliğ erişemediği için, hak ile batılı iç içe barındırmakta, Allah bir göğüste iki kalp yaratmadığı halde² hem Allah'a ve O'nun dinine, hem de tağutların ahkâmına, nizamına, ilke ve ideolojilerine inanmaktadır. Elinden tesbih düşmeyen ve sakalı daima " la ilehe illallah."

¹ Kurtubi V. 263-264; İbni kesir, a.g.e. I. 409, Elmalılı II. 1383, V. 3532, Zuhayli, et-Tefsir'ül Münir XVIII. 270, Alüsi, Ruhu'l Meani IX. 194 ; Mehmet Vehbi, Hulasat'ul Beyan, IX. 3753. Bu olay adı gecen kaynaklarda ve aynı zamanda Nur süresi 47-50. ayetlerin nüzül sebebi olarak geçmektedir

² Ahzab, 4

demekten titreyen nice Müslüman, Allah'ın yolu apaçık ortada iken onu terk ederek, onun sağında kalmış sağcı libaralist, kapitalist, faşist yollara girmekte ve o yolların başında liderlik yapan ins ve cin şeytanlarına uymaktadır. Yada İslam yolunun solunda kalan sosyalist, komünist yollara sapmakta, o yolların başında liderlik yapan ins ve cin şeytanlarının peşinde giderek, eğri büğrü yollarda kaybolup gitmektedir.

Oysa şimdi okuyacağımız şu ayet, bırakın Allah'ın hükmüne gitmemeyi, gittikten sonra hatta aleyhinde de olsa, onu yürekten kabul edip tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça mümin olunamayacağını söylemektedir:

‘Hayır; Rabbine and olsun ki aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan razı olup tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar’¹

Tefsir ve hadis kitaplarımız ayetin sebab-i nüzülü olarak şu olayı anlatırlar:

‘Hz. Zübeyir efendimizle Ensardan bir efendimiz ‘bahçe sulama’’ meselesinde anlaşmazlığa düşer ve Peygamber Efendimizin muhakemesine gelirler. Resulullah (sav) efendimiz meseleyi dinleyince, suyun gözüne bahçesi daha yakın olduğu için Hz. Zübeyir’e,

-Bahçeni sula, sonra hakkın olan bekletmeyi yapmadan komşun hakkında musahama ve kolaylık göstererek suyu onun bahçesine sal.

Fakat Ensari (ra) bunu işitince razı olmamış ve kızarak; kendine yakışmayan ve çok tehlikeli olan şu sözü söyleyivermiş:

-Halanın oğlu olduğu için mi ya Resulullah!?

Bu hiç de hoş olmayan cevap karşısında efendimizin (s) rengi atmış ve Zübeyir’e (r.) dönerek:

-Ya Zübeyir, bahçeni iyice sula, sonra hakkın olduğu üzere suyu hapsed, ağaçların köklerine erişmedikçe bırakma, yani hakkından tamamıyla faydalan, buyurdu.

Bu olay üzerine yukarıdaki nisa süresi 65. ayet indi.”²

Ensarlı yolda giderken Mikdat (ra) a rastladı. O da

-Kim kazandı? diye sorunca, Ensarlı(r.):

¹ Nisa , 65

² Kurtubi, V. 266; Tecrid-i sarih, VII. 220; İbni Kesir, a.g.e. I. 410

-Halası oğlu, diye cevap verdi:

Bunu duyan bir Yahudi:

-Allah kahretsin, ne diyor bu! Biz Hz. Musa (as) zamanında bir günah işledik de, Allah “kendimizi öldürmemizi” emretti. O gün yetmiş bin kişi kendini öldürdü, dedi.

Bunu duyan Sabit bin Kays:

-Allah sıdkımı biliyor, Resulullah(s) ‘‘kendini katlet’’ dese, ederdim. Diyor.

Bu ensarının kim olduğu kesin olarak bilinmiyor.

Bilinen bir şey varsa o da hükmünden dolayı Resulullah’ı itham ediş, İmam Nevevi’nin alimlerden kesin nakline göre riddettir, yani dinden dönüştür, kesinlikle küfre götürür. Fakat peygamberimiz, gerek bir mucize olarak onun kalbindeki imanı çok iyi bildiğinden, gerekse ehl-i Bedir’den oluşundan veya başka bir sebepten dolayı onu tekfir etmemiştir.¹

Biz kitaplarımızda İslam açısından bu yasama ve yürütme konularını ve bu meselelerin imanla alakasını enine boyuna anlatıp çok ciddi olarak tartışırken, çağımızda bu konulara dair İslam düşmanları tarafından Müslümanlara karşı bir çok suçlamalar ve aşağılamalar yöneltiliyor. Bunların içinde ecnebiler neyse ne, ama “ben de müslümanım” deyip de İslam’dan hiç bir şey bilmeyenler, veya İslam’ı batılıların kitaplarından okuyanlar, veya kulaktan dolma yanlış bilgileri ve hurafeleri İslam sananlar bizi oldukça üzüyor. Güya ‘‘Müslümanlar, Allah’a değil, ulemaya ve ulu’l emre itaat ediyorlar. İslam hukuku kitapları müctehidlerin ictihadı, fakihlerin fetvaları ile dopdoludur. Öyleyse pratikte İslam hukuku da beşeridir, laiktir, hümanisttir. Bu bakımdan hukukun üstünlüğünü, sosyal adaleti, barışı, emniyeti, asayışı, huzuru sağlan her yasa meşrudur, İslamî sayılmalıdır.’’

Bir kere yukarıda azıcık değinildiği gibi Müslümanlar kayıtsız ve şartsız olarak ancak Allah’a ve Allah Resulüne itaat ederler.

Aslında esas olan yalnızca Allah’a itaattir. Resulullah’a olan itaatımız ise, Allah’a olan itaatımızdan kaynaklanmaktadır. Zira Resulullah, Allah’ın da şahadetiyle, “Kendi görüşüyle konuşmaz. Ne konuşursa, kendisine Allah’ın bildirdiği vahiyledir.”²

¹ Tecrid. VII. 223

² Necm, 3-4

Bu yüzden “Kim resule itaat ederse, muhakkak Allaha itaat etmiştir.”¹

Dolayısıyla her mümine Allahın kesin emri vardır: “Resul size neyi verir ise onu alınız, sizi neden nehyederse ondan da kaçınınız.”²

Evet, biz esas amacımız olan Allah’ın sevgi ve rızasını kazanmaya ancak ve ancak Allah Resulüne itaat ve uymakla erişebiliriz. Rabbimizin bu konudaki uyarısı da kesindir!

“Ey Muhammed, de ki : ‘Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah affeder ve bağışlar. De ki: ‘Allaha ve peygambere itaat edin.’ Yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah inkar edenleri sevmez.”³

Yukarıda geniş olarak anlattık ki aslında esas olan yalnızca Allah’a itaattır.

Evet, Resulullah’a olan itaatımız, Allah’a olan itaatımızdan kaynaklanmaktadır.

Yürütmede Kirlenen İman

“Ulü’l emr”e itaata gelince, bu kelime ile amirler ve alimler kastedilmiştir.⁴ Ama burada azıcık durarak bir soluk alalım. Çünkü konu “Ulü’l emr”e itaat” ile “yürütmeye” intikal etmektedir.

Yürütme, İcra, sevk ve idare anlamında devletin yasama ve yargı gibi üç önemli görevinden biridir.

Cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar ve diğer üst düzey bürokratlar gibi devlet kurumlarında yetkili ve sorumlu olanların yasama organı tarafından hazırlanan kanunların uygulanmasına ve denetlemesine yürütme diyoruz.

Yürütmeyi oluşturan kişilerin yasal emirlerine uyma, aslında o kişilere değil, yasalara uymadır. Aslında kanunsuz emir olmamalıdır. Kanunlara aykırı verilen emirlere uyulmaz. Uyulduğu takdirde

¹ Nisa , 80

² Haşr, 7

³ Al’i imran, 31-32

⁴ Sabunî, Muhtasar İbn Kesir Tefsiri, I. 408.

sorumluluktan kurtulunmaz. İman açısından incelendiğinde, kirlenme maalesef bu noktadan başlamaktadır.

İslam'da yasama ve yargı işlenirken, bu hakkın kimlere ait olduğu geniş olarak işlenmişti. Onları da hatırlayarak, şimdi azıcık durup soluk alma işini bitirelim ve konumuza kaldığımız yerden devam edelim.

Ne demiştik?

“Ulü'l emr”e itaata gelince, bu kelime ile amirler ve alimler kastedilmiştir.¹

Evet, önce konuyla ilgili ayeti bir kere daha görelim:

"Ey iman edenler, Allaha itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Eğer birşey hakkında çekişerseniz onu Allah'a ve Peygambere döndürün, eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız. Bu, hem daha hayırlı, hem de netice itibariyle daha güzeldir."²

Ayette gayet açık olarak görülmektedir ki ulu'l emre itaat kayıtsız ve şartsız değildir. İster alimler, isterse idareciler olsun emir sahiplerine ancak Allah'ın kitabına ve Resulü'nün sünnetine bağlı kaldıkları, ortaya çıkan ihtilafları, anlaşmazlıkları onlarla hallettikleri takdirde ve böylece bizden bir Müslüman olarak kaldıkları sürece itaat farz olur. Bu gerçekleri inkar etmiş ve Allah Teala'nın açık ayetlerinden ve emirlerinden sapmışsa, İslamî kişilik anlamında “adaletten” çıkmış ve “bizden” biri olma vasfını kaybetmiştir. Artık böyle bir kişinin Müslümanlara emir verme ve yönetme yetkisi yoktur. Daha önce var idi de sonradan kabettiyse, azledilir. Bütün bütün dinden çıkmamış ama açıkça haram ve günah olan bir şeyi emretmiş ise, yine bu emrinde ona kesinlikle itaat edilmez.³

Bu konuyu izah bakımından yukarıdaki ayetin nüzül sebebi oldukça önemlidir:

Resulullah (S.A.) bir müfreze hazırlayıp Ensardan biri olan Abdullah İbn-i Huzafe'yi de başlarına komutan tayin ederek göndermişti. Gönderirken de:

¹ Sabunî, Muhtasar İbn Kesir Tefsiri, I. 408.

² Nisa, 59.

³ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Cemal Nar, İslam'da Devlet ve Siyaset, s. 80-82, 86-88, 96-119.

-Bu benim emirimdir. Buna itaat bana itaat, bana itaat ise Allah'a itaattır. Buna isyan bana isyan, bana isyan da Allah'a isyandır. Demişti.

Her nasılsa emir, yolda giderken maiyyetindekilerin bazı hareketlerine sinirlenerek:

-Resüüllallah size, bana itaat etmenizi emretmedi mi? Diye sordu. Onlar da:

-Evet, emretti, demeleri üzerine

-Haydi odun toplayınız, dedi. Mücahitler çalı çırpı, odun topladılar. Bu defa:

-Odunu ateşleyiniz! diye emretti.

Mücahidler odunları yakınca bu sefer alevleri göklere uzanan ateşi göstererek:

-Haydi bu ateşe giriniz! diye emretti.

Askerin bir kısmı ateşe girmek için harekete geçerken, öbür kısmı onları tuttu ve ;

-Ne yapıyorsunuz? Biz ateşten kurtulmak için Resulüllahın himayesine sığınmış kimseleriz, diyerek onları önlüyorlardı.

Onlar böyle birbirleriyle konuşur ve engelleşirken, ateş de söndü. Komutanın da gazab ateşi sönmüş, sınırları yatışmıştı. Yollarına devam ettiler.

Sonra, olay Resulullaha rapor edildiğinde:

-Ne yapmalıydık? diye sorulunca:

-Eğer Mücahitler bu ateşe girselerdi, kıyamet gününe kadar ateşten çıkamazlardı. Çünkü amire itaat, maruf ve meşru olan emirler hakkındadır! buyurdu.¹

Amirlerle ilgili Peygamber Efendimizin bazı hadisleri ²şöyledir:

-Allaha karşı günah işlemekle emrolunması hariç Müslüman olan kişinin itaat, vecibesidir. Hoşlandığına da, hoşlanmadığına da. Ancak günah ile emrolunduğunda ne dinleme vardır ne de itaat."³

¹ Sabunî, age. I. 406; Kurtubî, V. 260; Tecrid-i Sarih, X. 346; İbrahim Canan, Kütüb-ü Sitte, II. 296.

² İslam'da idare ve idarecilerle alakalı her konuda daha sonra geniş bilgiler için bkz. Cemal Nar, İlim Ve İktidar. Toprak y. İst. 2007.

³ Buhari, muslim, Ebu Davud'dan naklen bkz. Tebrizî, Mişkattü'l Mesabih, II. 1086. no:3664 ; İbrahim Canan, II. 295

-Üzerinize başı kara kuru üzüm tanesi gibi olan bir Habeşli köle de amir dikilmiş olsa, onu dinleyiniz ve itaat ediniz."¹

-Her kim bana itaat ederse Allaha itaat etmiştir. Her kim bana isyan ederse, Allaha isyan etmiştir. Her kim benim emirime itaat ederse, bana itaat etmiştir. Her kim de benim emirime isyan ederse, bana isyan etmiştir.²

Nihayet bu konuda Hz. Ali efendimizin şu sözü güzel bir hülasadır: "İmama (devlet başkanına) gerekir ki Allah'ın indirdikleriyle adalet üzere hükmede ve emaneti güzelce eda ede. O bunu yapınca, Müslümanlara da itaat vacip olur. Zira Allah bize, emanetleri eda ve adaletle emretti, sonra onun itaatını emretti"³

Ama Allah'a isyan olan hususta verilen emre gelince, bu emri veren kim olursa olsun ona itaat edilmez. Bu tavır alış ve pasif mukavemet, isyan değildir. Zalim ve günahkar imamlara itaat edilmesi, sabredilmesi. gerektiğini bildiren hadisler varsa da onlar daha ziyade kişisel olarak hakkından vazgeçme ve kendisine karşı yapılan zulme sabretme şeklindedir. Zira itaat konusundaki ayet ve hadisler gayet açık ve kesindir: Önce umum ifade etmesi bakımından, dinimizde pek meşhur olan şu hadisi belirtelim:

"Allah'a isyan hususunda mahluka itaat yoktur"⁴

Nihayet İslam hukukunda şu genel bir kaidedir. "Amirin kanuna aykırı emri, memuru mesuliyetten kurtarmaz."⁵

Bu sebeptendir ki, Allah'ın emrinin aksine emir verdiği zaman bir Müslüman ne nefesine, ne ana babasına, ne amirlerine, ne alimlerine itaat etmediği gibi, şeytana, kafire, sapığa, bidatçıya, fasığa, müsriife, gafile haydi haydiye itaat etmez. Kur'an baştan sona bunu emreden ayetlerle doludur. Belki de gelişinin ana amaçlarından biri ve başlıcası,

¹ Tecrid'i Sarih, II. 667, 12/314; Tirmizi, ilim 16 no:2678; Ebu Davud, sunne 6. no:4607; Mişkat, II. 1085 no: 3662-3663

² Tecrid-i sarih, XII. 314; Mişkat, II. 1085. no: 3661.

³ Kurtubî, I. 259.

⁴ İ. Canan, II. 295; kenz'ul Ummal, V. 14491-14413, VI. 14874, 14911; Ahmet bin Hanbel naklen, Sabunî, Muhtasar 'u İbn Kesir, I. 408

⁵ İslam devletinde idarecilere itaat ve muhalefet hakkında detaylı bilgiler ve farklı görüşler için bkz, Cemal Nar, İslamda Devlet Ve Siyaset, s. 96 vd.

insanı Allah Teâlâya başkaldıran bağilerin sapık yollarından Allah'ın dosdoğru yoluna iletmektir.¹

Alimlere itaata gelince, yukarıdaki amirler için olan şartlar, aynen onlar için de geçerlidir. Zaten bu konuyu "Sevgide Kaybolan İman" ve "Yasamada Kaybolan İman" başlığı altında enine boyuna incelemiştik.

"İslam hukuku hocaların sözlerinin mahsulüdür" diyenler, ne İslam'ı, ne de müctehitleri, fakihleri, alimleri, hocaları tanımayan cahillerdir.

"Efendim, Yahudi ve Hıristiyanların, kendi alimlerine ittibalı, onları Rab tanıyıp onlara tapmak oluyor ve bu yüzden kınanılıyor, sapıklık ve küfürle niteleniyor da, Müslümanların kendi alimlerine ittiba ve itaatları neden bir sapma ve küfür olarak kınanmıyor ve suç sayılmıyor?" gibi bir soru ya sırf cehaletten, veya Müslüman nesillerin kafalarını karıştırmak gibi bir demogojik ihanetten kaynaklanmaktadır.

Çünkü daha önce de geniş olarak geçtiği gibi, onların alimlerine olan ve kınanan itaati, Allah'ın emirlerine aykırı hususlarda olan itaattır. Müslümanların alimlerine itaati ise Allah için olan, Allah'ın emirleri istikametinde olan itaattır. Yoksa O'na isyan olan yerde alimlere asla itaat yoktur

Alimlerin emirleri ve hükümleri Kur'an ve sünnetten çıkarılmış ve onlarla daima kayıtlı ve şartlıdır. Bu "çıkartılma – istinbat, ictihat" da rastgele, ölçüsüz ve başıboş değil, "fıkıh usulü" ilminin öğrettiği belli kural ve kaidelere bağlıdır. Herşeyden önce nasslara, yani dinde iki temel kaynak olan Kur'an ve Sünnete mahkumdur. Alimlerin, fakihlerin, müctehitlerin kıymeti, ilimlerinin kıymetine bağlıdır. Kuran ve Sünnete bağlı olmayan, verdiği hükümlerde onlara ters düşen alimlere, çok bilmiş olsalar dahi "alim" bile denmez, dense dense, "Bel'am" denir, "tağut" denir ve itaat şöyle dursun, inkar emredilir.²

Evet daha önce de geçtiği gibi, bir kişiye, alimdir diye Allah'ın dışında ve ondan irtibatsız olarak, alakasız olarak, kanun koyma veya

¹ Konuyla ilgili şu ayetlere bakılabilir: Al-i İmran, 140-149; Casiye, 23; En'am, 116; Şuara, 151; Yasin, 60.

² Konuyla ilgili geniş bilgi için bakınız, Cemal Nar, Alimin Önderliği.

Allah'ın kanununu iptal veya değiştirme yetkisini vermek, onları 'Rab' kabul etmek demektir.

Onların, Kuran ve sünnetten alınmayan ve onların zıddına bulunan emir ve yasaklarını almak, şahsi görüşlerine uymak, keyfi fetvalarına sarılmak, onların helali haram, haramı helal yapabilecek yetkilerinin olduğuna inanmak, velhasıl onların Allah'ın emirlerine aykırı olan emirlerine itaati caiz kılmak ve itaat etmek, tıpkı şeytana, tağuta, firavuna, nemruta, putlara tapmak gibi bir şirk, küfürdür.

O takdirde onların komünizm veya kapitalizm gibi batıl dinleri icat eden kafirlerden bir farkı kalmaz. Onlara burada uymak, aynı küfre ortak olmaktır. Aslında İslam'da alim deyince önce Allahı bilen, seven, sayan ve ona itaat eden insan akla gelir. Nitekim ayette şöyle buyrulur:

"Allahın kulları içinde ondan ençok korkan Alimlerdir."¹

Şunu da belirtelim ki İslam, alimin şahsına değil, onun hak olan ilmine uymayı emretmiş, hatta rastgele her alime değil, ilmiyle amel eden, bildiklerini önce kendinde yaşayan alime uymayı tavsiye etmiştir. Hadiste şöyle buyurulmuştur:

"Allaha itaat etmeyene itaat yoktur"²

Bu konuyu, merhum Hamdi Yazırın şu ibretli ifadeleriyle bitirmek istiyorum: "İlme ve ilmin ortaya koyduğu neticelere Hak Teala tarafından yaratılmış gerçekler olduğuna bakımdan itaat, Allah'ın emrine itaat ve hakkın farızasını yerine getirmektir. Hakka bağlı olduğuna müddetçe ilme ve alime uymamak ilim ve ülema düşmanlığıdır.

Ancak Allah'ın emirlerini göz ardı ederek alimlerde velev cüz'i bir hüküm vaz'etmek yetkisi bulunduğunu, hatta bir zerre bile hükmünün yerini değiştirmeye yetkili olduklarını kabul ve teslim eylemek, Allah'tan başkasına bir Rablık hissesi vermektir. Onları "min Dünillah" (Allah'dan başka) rab edinmektir.

Şeytanlara, Tağutlara, Nemrudlara, Firavunlara, putlara ve evsana tapmak nasıl bir şirk ve küfür ise, alimlere de haddinden fazla kıymet vermek öyledir. Mesela; doğruyu yanlışı, hakkı batılı ayırmaksızın hak ilminin gereği olmayan fikirlerini, sözlerini, hakkın emrine dayanmayan, ondan kaynaklanmayan şahsi görüşlerini, istek ve

¹ Fatır 28

² Kenz'ul Ummal, VI. 14872

arzuya dayanan keyfi fetvalarını ve iradelerini üstün tutmak, sanki onlarda Allahın haram kıldığını helal, helal kıldığını da haram kılma yetkisi varmış gibi hakkı değiştirebilecek bir hakları varmış gibi, kasıtlı sapıklıklar şöyle dursun, Allah'ın emrine aykırı olduğu açık olan hatalarına bile itaatı caiz görmek, hasılı "Allah bu konuda ne buyuruyor" diye düşünmeden, Allah'ın emrine uymak gerektiğini hesaba katmadan, onlara itaat dahi öyle bir şirk ve küfürdür."¹

Sonuç olarak alim, ilmini Kur'an ve Sünnetten alır. Oradaki bir hükmü reddederek, görmezlikten gelerek hilafına içtihadı kalkışamaz, fetva veremez.

Mecelle "mevridi nasda içtihadı mesağ yoktur"² der. Yani hakkında ayet ve hadisten kesin delil bulunan bir hususta alimlerin içtihadına izin yoktur. Kuran ve Sünnetten nasıl hüküm çıkarılacağı da, fıkıh usulu ilminde genişçe açıklanmıştır. Hiçbir fetva keyfi ve indî, başı boş ve bozuk değildir, olamaz.³ Usulüne uygun olarak yapılan icthadlar ve fetvalar, aslına bakılarak değerlendirildiğinden artık "İslamî" vasfını alabilirler. Dolayısıyla onunla amel, "hocaların görüşü ile amel" olmaktan çıkar ve İslam'ın görüşü ile amele dönüşür.

Burada çok teknik bir konu vardır. O da naslarda olan ile icthada dayanan hükümler arasında bir kıymet ve keyfiyet farkı olmasıdır. Hatta örfü veya bazı başka delillere dayanan hükümler, dayanaklarının değişmesi ile zamanla değişebilirler. Onun için "zamanın değişmesi ile bazı hükümlerin değişmesi inkar olunmaz" denmiştir. Ancak bunlar, nassa dayanan aslı hükümler değildir. Onlar asla değişmez. Fakat nassların da illetleri iyi tesbit edilmeli ve gerçekleştirmek istedikleri maslahatlar gözetilmelidir. Bu bakımdan nassları anlama ve yorumlamada çok büyük farklılıklar olabilir. Bunlar gerçekten de çok teknik konulardır ve haklarında müstakil eserler yazılmıştır.

¹ Hak Dini Kur'an Dili, Azim neşriyat, IV. 319

² Ali Himmet Berki, Açıklamalı Mecelle, md. 14. s.20

³ Biz böyle yazıyoruz ama, son zamanlarda maalesef "bu kaideyi tanımadığını ve her konuda icthad yapılabileceğini" söyleyenleri de gördük. "Kur'an'ın Tarihselliği" tartışmaları da böyle bir tehlikeyi haber veriyor gibi geliyor bize. Allah bizleri ve alimlerimizi korusun!...

Bütün bunları bilmeyen cahiller bu konuda çok gürültü koparmışlar ve “zaman değişti, öyleyse Kur’an da, şeriat da değişmelidir” deyip çıkmışlardır. Bu arada dinden de çıkmışlardır tabi.

Sonsöz

Sonsöz yerine az yukarıda yazdığımız bir cümleyi az ilave ile tekrar etmek istiyoruz:

-Ne olacak peki? Bu böyle sürüp gidecek mi?

-Bize bağlı. Biz ve İslam bulunduğu an sorun bitmiştir demektir. Yani zaten küfür ve şirkten kaynaklanan bütün sorunlar bitmiş demektir. Sorunun kaynağında İslamsızlık var çünkü.

İş ona iman ve teslimiyette.

Tıpkı ashab-ı kiram gibi...

İnancımız ve amacımız belli.

Yaşadığımız kirlenme de belli.

Eğer kirlenmenin sebeplerini iyi tesbit eder de içimizdeki ve dışımızdaki engelleri Allah Teala'ya iman, itimad ve tevekkülle girişeceğimiz çaba, gayret ve cihatla aşabilirsek, dünya ve ahiret mutluluğu bizim içindir.

Biz inanalar için yani...

Bu eseri onun bir devamı saydığımız “İnancın Kıvancı” kitabımızın sonunda şöyle söylemiştik:

“Bize böylesine güzel bir dini ihsan eden ve bizi ona inananlardan kılan Allah Teala'ya hamdolsun.

Binbir çile ve zahmetle, hatta zaman zaman şehadetle bu dini insanlara tebliğ eden peygamberlere selat ve selam olsun.

Bunların sonuncusu, kainatın göz bebeği, Allah'ın sevgilisi, bizim de sevgilimiz olan Peygamber Efendimize de selat ve selam olsun. O'nun hane halkına, ashabına ve izinde yürüyenlerine de selat ve selam olsun.

Rabbimiz amellerimizin noksanlarını tamamlayarak onlara ihlas tacını giydirdin. O'nu görüyormuş gibi O'na kullukta bulunma anlamında olan "ihsan"ını ihsan etsin.

Amacımız O'dur. Onun hoşnutluğudur.

Sözümüzün sonu da tıpkı başı gibi "Elhamdü lillahi Rabbil alemin"dir."

Sonsuza kadar gücümüz yettiğince bizi yaratan ve kendisinden başka Rab olmayan Allah Teala'ya verdiğimiz sözümüz üzerindeyiz. hamdolsun.

KAYNAKLAR

- Acluni, İsmail b. Muhammed, Keşf'ül Hafa ve Müziyl'ül İlbas, 1-2 Dar-u İhya-it Turas'il Arabi, Beyrut 1351 h.III. baskı.
- Ahmed b. Hanbel, Müsned 1-6. Çağrı Yay. İst. 1982
- Ahmed Naim, Miras Kamil Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi 1-12 D.İ.B Yay. Ankara 1976
- Akseki, Ahmed Hamdi
-İslam Dini, D.İ.B Yay. Ankara 1976
-İslam (neşre hazırlayan: Hasan Tahsin Feyizli) Nur Yay. Ankara 1981.
- Akşit M. Cevat, İslam Ceza Hukuku Ve İnsanî Esasları, Edebiyat fakültesi Matbaası, İst. 1976
- Alusî, Ruhü'l Meanî,
Altuntaş Halil, İslam'da Din Hürriyetinin Temelleri, <http://www.diyaret.gov.tr/turkish/default.asp> (05 Kasım 2007)
- Arvasi, Abdulhakim. Tasavvuf Bahçeleri (sadeleştiren Necip Fazıl Kısakürek) Büyük Doğu Yay. İst. 1983
- Aydın Ali Aslan, İslam İnançları Gonca Yay. Ankara 1984
- Berki Ali Himmet, Keskiöğlü Osman. Hatem'ül Enbiya Hz. Muhammed ve hayatı. D.İ.B Yay. Ankara 1986
- Açıklamalı Mecelle, Hikmet Yay. İst. 1978
- Bilmen Ömer Nasuhi.
- Hukuk-u İslamiyye Ve Istılahat-ı Fikhiyye Kamusu, I-VIII. Bilmen y. İst. 1967
- Muvazzaf ilm-i Kelam. Yeni Matbaa İst. 1959
- Kur'ın-ı Kerim Türkçe meal-i Alisi ve Tefsiri 1-8 Bilmen Yay. İst. Ty.
- Buhari. Sahih. 1-8, Çağrı Yayınları İstanbul 1981

- Bursevi İsmail Hakkı. Ruh'ul Beyan 1-10 Eser Yay. İst. 1389
- h.
- Canan, İbrahim Prof. Dr. Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi 1-18 Akçağ 1. Baskı Ankara.
- Cezerî Abdurrahman, el-Fıkh Ale'l Mezahibi'l Erbaa, Daru'l fikr, Beyrut, ty.
- Cin Halil- Akgündüz Ahmet, Türk Hukuk Tarihi, I-II. Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İst. 1995
- Çağrıcı Mustafa, Anahatlarıyla İslam Ahlakı Enşar Neş. İstanbul 1985
- Davudoğlu Ahmed, Sahih-i Müslim Tercemesi ve Serhi 1-11. Sönmez y. İstanbul 1977
- Demir Ömer- Acar Mustafa, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi y. Ankara 1997
- Doğan D. Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, İz y. İst. 1996
- Döndüren Hamdi, Delilleriyle İslam İlmihali, Erkam y. İst. 1991
- Ebu Davut. Sünen 1-5 Çağrı y. İst. 1981
- Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili 1-9, Eser y. İst. Ty
- Hak Dini Kur'an Dili. (sadeleştirilmiş) 1-10 Azim Neş. İst. Erbili Muhammed Es'ad. Kenz'ül İrfan. Erkam y. İst.1989
- Es'ad Muhammed Sağırcı, el-Fıkh'u'l Hanefî Ve Edilletuh, I-III. Daru'l kelimi't Tayip, Beyrut, 2000.
- Gazali Ebu Hamid İhya-u Ulum'üd Din 1-4 Temel neş. İst. 1985
- Gölcük Şerafeddin, Toprak Süleyman. İmam Hatip Liseleri için Akaid M.E.B y. 1985
- Halebî İbrahim b. Muhammed, Mülteka'l ebhur, I-II. Müessesetü'r risale, Beyrut, 1989.
- Hamidullah Muhammed, I-II. İslam Peygamberi, İrfan y. İst. 1972.
- Havva Said, İslam 1-4 Dar'ül Kütüb'ül İlmiyye. Beyrut 1981
- Hazin Kitab-u Mecmua Min'et Tefasir 1-6. Dar'u İhya't Türas'il Arabi, Beyrut.
- Hicazi Muhammed Mahmud, rt-Tefsir'ül Vadîh 1-30 Matba'at'ül İstiklal'il Kubra, Kahire 1969

Hindi Ali Muttaki, Kenz'ul Ummal 1-18 Müessesese'tül Risale, Beyrut 1986.

İbn Kesir, Tefsir-i İbn-i Kesir, I-IV. Dar'u Kütübü'l Arabî, ty.

İbn Kesir, Muhtasar-u Tefsir-i İbn-i Kesir, 1-3 (ihtisar: Sabuni) Daru'l Kur'ani'l kerim, Beyrut, 1981.

İbn Mace. Sünen I-II. Çağrı Yay. İst. 1981

Kadı İyaz, Şifa-i Şerif ter: Naim Erdoğan, Hüseyin S. Çiley. İst. 1977

Kandehlevi Yusuf Hayat'us Sahabe, 1-5 Ter: Ahmet M. Büyükçınar Dr. Ömer Tekin, Ö. Faruk Harman. Kalem Yay. .st. 1977

Karaman, Hayrettin.

-Haramlar Helaller. Nesil y. İst. 1981

- Mukayeseli İslam Hukuku, İrfan y. İst.1975

Kerimoğlu Yusuf, Emanet ve Ehliyet, Ölçü y. İst.

Kılavuz Ahmed Saim, İman Küfür Sınırı. Marifet y. İstanbul 1982

Kılıç Sadık Kur'ana Göre Nifak Furkan y. İst. 1982

Komisyon, Seçme Hadisler. Diyanet y. Ankara 1975

Konyalı Mehmet Vehbi, hülasatül Beyan Fi Tefsiri'l Kur'an, I-!(, Üçdal n. İst.

Köksal M. Asım, İslam Tarihi 1-13 İrfan y. İst. 1981

Kur'an-ı Kerim.

Kurtubi, el-Cami li'ahlakil Kur'an 1-20 Dar'i ihya'it Turas'il Arabi, Beyrut 1967

Kutup Seyyid, Fizilal'il Kur'an 1-6 Dar'üş Şüruk 1980

Malik b. Enes, Muvatta 1-2. Çağrı y. İst. 1981

Mansur Ali Nasif, Tac el-Cami-u lil-Usül fi ehad-ür Resul 1-5 Temel Neş. İst. ty.

Mevdudi Ebu'l A'la, Tefhimu'l Kur'an, I-VII. İnsan y. İst. 1996.

Mevsili Abdullah b. Mahmud, İhtiyar li'ta'lil'il Muhtar. Çağrı y. 1980

Münziri, Zekiyuddin Abdul Azim, et-Tergib vet-Terhib 1-4 Dar'ül İhya'ut Türas'il Aribi III. Baskı 1968

Müslim, Sahih, 1-3. Çağrı y. İst.1981

Nar Cemal, İslam'da Devlet Ve Siyaset, Toprak y. İst. 2007

Alimin Önderliği, Ukde y. Kahramanmaraş, 2006

İmanın Kıymeti ve Korunması, Toprak y. İst. 2008

- İlim ve İktidar, Toprak y. İst. 2007
 İslam'da Devlet ve Siyaset, Toprak y. İst. 2007
 Hak Batıl Mücadelesi- Yazmadır Henüz Basılmadı.
 Nedvi Ebul Hasan, Yeniden İslama, İslam Neş. Konya 1967
 Nesai Sünen I-VIII. Çağrı y. İst. 1981
 Nevevi, Riyaz'us Salihin 1-III(ter: H. Hüsnü Erdem,
 Kıvamüddin Burslan) Diyanet y. Ankara 1972
 Önkal Ahmed, Resullulahın İslama Davet Metodu. Hayra
 Hizmet Vakfı y. Konya 1981
 Pezdevi, .Ebu Yusr Muhammed. Ehl-i Sünnet Akaidi (ter:
 Şerafeddin Gölcük. Kayıhan y. İst.1980
 Rağib-ul Isfehani, el-Müfredat, Kahraman y. İst.1986
 Razi Fahreddin Tefsir-i Kebir 1-32. III. Baskı
 Sabık Seyyid, Fıkh'us Süne, 1-4 (ter: B. Topaloğlu) Diyanet y.
 Ankara 1979
 Sabunî Muhammed Ali, Safvetu't Tefasir, I-III. Daru'l
 Kur'ani'l kerim, Beyrut, 1981.
 Ahkam Tefsiri, şamil y. İst.
 Muhtasar-ı Tefsir-i İbn Kesir, I-III,
 Samarraî Numan A. İslam Fıkında Mürtede Ait Hükümler,
 Sönmez n. İst. 1970.
 Serahsî Mebcut, I-XXX. Çağrı y. İst. 1982.
 Suyuti Celaleddin, Cami'us Sağir (Feyz'ul Kadir üstünde) 1-6,
 Dar'ül Ma'rife II. Baskı Beyrut.
 Şafak Ali, Hukuk terimleri Sözlüğü, Rehber y. Ankara, 1992.
 Tebrizi Hatib, Mişkat'ül Mesabbih 1-3 Mektebet'ül İslami,
 Beyrut 1985
 TDİV İslam Ansiklopedisi, İst.
 Tehanevi, Keşşaf'u İstihalat'il Fünun 1-2. Kahraman y. İst.
 1984
 Tirmizi, Sünen, Çağrı y. İst.1981
 Topaloğlu Bekir, Kelam İlmi, Damla y. İst. 1985
 Zuhayli
 - et-Tefsir'ül Münir 1-32, Dar'ul Fikr, Beyrut 1991
 - İslam Fıkıh Ansiklopedisi, 1-10, Risale-Feza y. İst.
 1994

